

PARK PRIRODE

Telaščica

PLAN UPRAVLJANJA

2012.–2022.

JAVNA USTANOVA
PARK PRIRODE
TELAŠČICA

TELAŠČICA, LISTOPAD 2012.

CIP – Katalogizacija u publikaciji
Znanstvena knjižnica Zadar

UDK 502.72(497.5)(210.7 Dugi otok)

PARK prirode Telašćica : plan upravljanja

stručna voditeljica Nikolina Baković;

fotografije Nikolina Baković ... et al.

Sali: Javna ustanova "Park prirode Telašćica", 2012.

163 str. : ilustr. (pretežno u bojama) ; 30 cm

ISBN 953-953-57348-0-2

1. Park prirode Telašćica (Sali)

140323077

PROJEKT MEDPAN SOUTH “JAČANJE MREŽE MORSKIH ZAŠTIĆENIH PODRUČJA U HRVATSKOJ”

Projekt MedPAN South razvijen je kako bi se ubrzao proces uspostave učinkovitog upravljanja morskih zaštićenih područja u Sredozemlju. Za cilj ima povećanje učinkovitosti očuvanja važne obalne i morske biološke raznolikosti Sredozemlja kroz poboljšanje upravljanja postojećim zaštićenim morskim područjima te promicanje uspostave novih. Projekt se provodio u razdoblju 2008. – 2012. kroz pilot projekte u Alžiru, Tunisu, Libiji, Turskoj i Hrvatskoj te regionalne aktivnosti jačanja kapaciteta i komunikacije na temu morskih zaštićenih područja.

Glavni ciljevi pilot projekta u Hrvatskoj su:

- Podržati javne ustanove hrvatskih zaštićenih morskih područja (ZMP) uključenih u projekt u postupnom razvoju plana upravljanja njihova zaštićenog područja.
- Ojačati kapacitet javnih ustanova uključenih u projekt u pitanjima vezanim za upravljanje zaštićenim morskim područjima.
- Poboljšati umrežavanje hrvatskih ZMP-a te drugih relevantnih institucija i njihovu integraciju u MedPAN i AdriaPAN mreže, a u svrhu poticanja razmjene podataka, dobrih praksi i rješenja u problemima upravljanja ZMP-a.

Tijekom projekta organizirane su tematske radionice za postupan razvoj plana upravljanja, tehnička podrška parkovima u razvoju pojedinih faza plana upravljanja (stručnjaci, studije i sl.) te treninzi i studijske razmjene vezane uz specifičnosti morskih zaštićenih područja.

U projekt su, kao partneri, izravno uključeni Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Državni zavod za zaštitu prirode te javne ustanove parkova prirode i nacionalnih parkova koji u značajnom dijelu svojih granica imaju more – Brijuni, Telašćica, Kornati, Lastovsko otočje, Mljet. Kao korisnici radionica i treninga na nacionalnoj razini uključene su i obalne županijske javne ustanove za upravljanje zaštićenim područjima.

Koordinator pilot projekta u Hrvatskoj je Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce, a regionalni koordinator projekta Ured mediteranskog programa Svjetskog fonda za zaštitu prirode (WWF Mediterranean). Projekt je financirala Europska komisija (EuropeAid), Fonds Français pour l'Environnement Mondial (FFEM) i MAVA fondacije. Proveden je u suradnji s MedPAN mrežom i UNEP MAP Regionalnim centrom za posebna zaštićena područja (RAC/SPA).

PARTNERI

DONATORI

NOSITELJ IZRADE:**JAVNA USTANOVA PARK PRIRODE TELAŠĆICA**

Ulica Danijela Grbin bb,
HR-23281 Sali,
www.telascica.hr

IZRAĐIVAČI:**JAVNA USTANOVA PARK PRIRODE TELAŠĆICA:**

Božidar Puhov, *ravnatelj*
Nikolina Baković, *stručna voditeljica*
Milena Ramov, *stručni suradnik*
Vesna Petešić, *stručni referent*
Marino Buturić, *v.d. glavni nadzornik*
Nikola Raljević, *nadzornik II. vrste*
German Grbin, *nadzornik III. vrste*
Antonio Kršulja, *nadzornik III. vrste*
Goran Milin, *nadzornik III. vrste*

SURADNICI:**UDRUGA ZA PRIRODU, OKOLIŠ I ODRŽIVI RAZVOJ SUNCE:**

Zrinka Jakl, *voditeljica programa Zaštita prirode*
Milena Šijan, *asistentica programa Zaštita prirode*

MINISTARSTVO ZAŠTITE OKOLIŠA I PRIRODE:

Željka Rajković, *suradnica na projektu MedPAN South*

DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE:

Marko Pećarević, *stručni savjetnik*
Vesna Vukadin, *stručna savjetnica*
Dijana Župan, *stručna suradnica*

**Plan upravljanja izrađen je uz podršku projekta MedPAN South
“JAČANJE MREŽE MORSKIH ZAŠTIĆENIH PODRUČJA U HRVATSKOJ”**

1. UVOD I KONTEKST	9
1.1. Zakonodavni okvir upravljanja zaštićenim područjem	11
1.2. Nadležna ministarstva i institucije zaštite prirode	14
1.2.1. Javna ustanova "Park prirode Telaščica"	14
1.3. Nacionalni i međunarodni kontekst zaštite	18
1.3.1. Ekološka mreža	18
1.3.2. Natura 2000	20
2. OPIS PODRUČJA	23
2.1. Opće informacije	25
2.1.1. Smještaj Parka	25
2.1.2. Vlasništvo i pravo upravljanja zemljištem	27
2.1.3. Karte i snimke područja	28
2.2. Prirodne vrijednosti Parka prirode Telaščica	29
2.2.1. Geologija i geomorfologija	29
2.2.2. Hidrologija	33
2.2.3. Pedologija	34
2.2.4. Krajobraz	35
2.2.5. Klima	37
2.2.6. Fizičko – kemijska svojstva okolnog mora	38
2.2.7. Biološka raznolikost kopna	38
2.2.8. Biološka raznolikost mora	51
2.3. Kulturnopovijesna baština	58
2.3.1. Kulturna baština	58
2.3.2. Stanovništvo	65
2.3.3. Infrastruktura	65
2.3.4. Dosadašnje korištenje prostora	68
3. POGLED IZNUTRA: ŠTO KAŽE LOKALNO STANOVNIŠTVO I DIONICI	77
3.1. Proces uključivanja korisnika prostora	79
3.2. Istaknute prirodne i kulturne vrijednosti	79
3.3. Način života i problem	79
3.4. Očekivanja od Javne ustanove	80
3.5. Vizija budućnosti	80
4. UPRAVLJANJE	83
4.1. Teme, ciljevi i aktivnosti Plana upravljanja	85
4.2. Zonacija	106
4.3. Planirani ljudski resursi	109
4.4. Planirani financijski resursi	111
4.5. Praćenje provedbe plana	120
4.6. Procedura izmjene Plana upravljanja	122
5. LITERATURA	125
PRILOG 1: Analiza korisnika prostora	131
PRILOG 2: Popisi ugroženih i zaštićenih vrsta životinja Parka prirode Telaščica	139
PRILOG 3: Popisi ugroženih i zaštićenih vrsta životinja Parka prirode Telaščica	147
PRILOG 4: Popis tablica, slika, grafikona i karata korištenih u Planu upravljanja	159

Riječ ministra

Donošenjem ovoga Plana upravljanja Javna ustanova „Park prirode Telašćica“ i njeni djelatnici uspješno su ostvarili jedan od akcijskih planova propisanih Strategijom i akcijskim planom zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske („Narodne novine“ br 143/08).

Time su ostvareni svi preduvjeti za učinkovitije upravljanje Parkom prirode „Telašćica“ te je ovim Planom upravljanja koji je javni dokument, objedinjena cjelokupna vizija upravljanja koja je dostupna svim dionicima prostora.

Ovaj je Plan upravljanja razvijen kroz projekt MedPAN South koji je proveden u suradnji Ministarstva, Državnog zavoda za zaštitu prirode, javnih ustanova, WWF-MedPO i Udruge Sunce. Kroz projekt je dogovorena metodologija izrade koja je od samog početka rada na Planu pa sve do njegovog donošenja obuhvaćala aktivno sudjelovanje svih djelatnika javnih ustanova i svih zainteresiranih dionika prostora.

Plan upravljanja je sukladno Zakonu o zaštiti prirode („Narodne novine“ br. 70/50, 139/08 i 57/11) donijelo Upravno vijeće Javne ustanove „Park prirode Telašćica“ uz suglasnost Ministarstva zaštite okoliša i prirode i prethodno mišljenje Državnog zavoda za zaštitu prirode.

Upravljanje zaštićenim područjem zahtjevan je, složen i dugotrajan proces, a ovim su se Planom jasno definirali ciljevi i prioriteti zaštite područja za razdoblje od idućih deset godina. To će biti veliki izazov svim djelatnicima Javne ustanove „Park prirode Telašćica“ ali i cijelom sektoru zaštite prirode. Naravno, tek će vrijeme, odnosno rezultati provedbe ovoga Plana pokazati jesmo li u svom naumu i uspjeli.

MINISTAR
Mihael Zmajlović

Riječ ravnatelja

Predstavljamo vam Plan upravljanja Parka prirode Telašćica koji je raden na osnovu Zakona o zaštiti prirode (NN 70/05, 139/08 i 57/11), a u sklopu projekta “Jačanje mreže morskih zaštićenih područja u Hrvatskoj” izrade planova upravljanja za sva hrvatska zaštićena morska područja.

Plan upravljanja daje smjernice djelovanja u aktivnostima zaštite i očuvanja, ali i korištenja zaštićenog područja i to uz rangiranje prioriteta koje će u periodu od 10 godina obilježiti održivi razvoj ovog iznimno vrijednog i značajnog područja.

Ovo je prvi dokument upravljanja ovim zaštićenim područjem od proglašenja još 1980. godine u čiju izradu je bilo uključeno na stotine zainteresiranih stranaka i dionika kroz radionice i javne rasprave koji su se složili u zajedničkoj viziji: parka kao nadaleko poznato područje očuvane jedinstvene prirode, kontrasta strmaca, mirnih uvala i jezera Mir. Ovdje se ljudi bave tradicionalnim djelatnostima u skladu s prirodom, a zadovoljni posjetitelji uživaju u raznolikosti ponude i imaju priliku okusiti autohtone otočne proizvode.

Suradnja s lokalnim stanovništvom te vlasnicima i korisnicima zemljišta na prostoru parka ima značaj i u Planu upravljanja kojim se postavlja novi okvir za partnerstvo u projektima, te razvoj i korištenje područja za tradicionalne djelatnosti ribarstva, ratarstva i stočarstva, ali i gastro-ponude te drugih sadržaja.

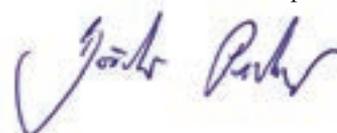
Planom upravljanja osiguravamo kontinuitet upravljanja područjem kroz akcijske planove, znanstvena istraživanja i stručno praćenje.

Službe Javne ustanove „Park prirode Telašćica“ obavezuju se pratiti ostvarivanje postavljenih ciljeva te po potrebi revidirati postavljene ciljeve uz redovito informiranje i uključivanje javnosti.

Javna ustanova se zahvaljuje svima koji su sudjelovali u izradi Plana upravljanja i svojim angažmanom doprinijeli izradi ovako obimnog i zahtjevnog dokumenta.

RAVNATELJ

Božidar Puhov, dipl.ing.

1. UVOD I KONTEKST

1.1. Zakonodavni okvir upravljanja zaštićenim područjem

Telašćica je Parkom prirode proglašena 1988. godine izdvajanjem sjeverozapadnog dijela Nacionalnog parka Kornati (Zakon o izmjenama Zakona o Nacionalnom parku “Kornati”, NN 14/88), odnosno proglašenjem Parka prirode “Telašćica” (Zakon o proglašenju Parka prirode “Telašćica”, NN 14/88). Od 1980. godine današnji prostor Parka prirode Telašćica bio je u sastavu NP Kornati (Zakon o Nacionalnom parku “Kornati”, NN 31/80) koji je obuhvaćao Donje Kornate (Kornatski i Piškeraški otočni niz) i jugoistočni dio Dugog Otoka sa zaljevom. Status zaštićenog područja Telašćica je dobila zahvaljujući vrijednom biljnom i životinjskom svijetu, geološkim i geomorfološkim fenomenima, raznovrsnim zajednicama morskog dna te zanimljivom arheološkom naslijeđu, a posebno u zonama temeljnih fenomena Parka: uvale Telašćica, strmaca Dugog otoka i jezera Mir. Svrha zaštite ovog prostora je očuvanje prirodnog i kulturnog krajobraza tj. antropogeno uvjetovanih ekosustava i njihove bioraznolikosti te kulturne baštine područja kao i očuvanje vrijednosti i atraktivnosti ovog prostora za daljnja istraživanja, znanstvenu i edukacijsku funkciju.

Park prirode je prostrano prirodno ili dijelom kultivirano područje kopna i/ili mora s ekološkim obilježjima međunarodne i nacionalne važnosti, s naglašenim krajobraznim, odgojno-obrazovnim, kulturno-povijesnim i turističko-rekreacijskim vrijednostima. U parku prirode dopuštene su gospodarske i druge djelatnosti i radnje kojima se ne ugrožavaju njegove bitne značajke i uloga, a način njihova obavljanja utvrđuje se uvjetima zaštite prirode. (članak 13. Zakona o zaštiti prirode)

Zaštita prirode i upravljanje zaštićenim područjima u Hrvatskoj uređeno je Zakonom o zaštiti prirode (NN 70/05, 139/08 i 57/11). Prema ovom zakonu upravljanje zaštićenim područjem obavlja javna ustanova. Javna ustanova “Park prirode Telašćica”, sa sjedištem u Salima, osnovana je 1988. godine pod nazivom Radna organizacija “Park prirode Telašćica”. Javna ustanova obavlja djelatnost zaštite, održavanja i promicanja Parka prirode Telašćica u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara te nadzire provođenje uvjeta i mjera zaštite prirode. Ona nadzire i način obavljanja dopuštenih gospodarskih djelatnosti, u cilju osiguranja racionalnog i održivog korištenja prirodnih dobara.

Temeljni pravni dokumenti koji pobliže uređuju način upravljanja Parkom prirode Telašćica su prostorni plan područja posebnih obilježja, plan upravljanja te pravilnik o unutarnjem redu. Za učinkovito upravljanje zaštićenim područjem važno je da ovi dokumenti budu međusobno usklađeni i utemeljeni na stručnim spoznajama o prostoru i njegovim korisnicima. Na ovaj način omogućava se očuvanje prirode uz ravnomjerni raspored dobiti proizašle iz zaštite.

Prostorni plan područja posebnih obilježja je plan koji definira organizaciju, način korištenja, uređenja i zaštite prostora unutar Parka prirode. Donosi ga Hrvatski Sabor. Plan se izrađuje uz poštivanje smjernica Strategije prostornog uređenja te uvažavanjem prirodnih, krajobraznih i kulturno-povijesnih vrijednosti te uvjeta zaštite okoliša i prirode. Izrađivač prostornog plana je Zavod za prostorno planiranje, a nositelj izrade Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja. Prostorni plan područja posebnih obilježja ima širi obuhvat od plana upravljanja, on osim upravljanja prirodnim resursima definira i okvire za razvoj javne i druge infrastrukture, uvjete gradnje za zahvate u prostoru za područja za koja se ne donosi detaljniji prostorni plan te obvezu i obuhvat izrade te smjernice i pokazatelje za elemente detaljnijih prostornih planova užih cjelina.

Odluku o donošenju Prostornog plana područja Parka prirode "Telašćica" donijela je Skupština općine Zadar na 25. sjednici Vijeća mjesnih zajednica održanoj 2. prosinca 1992. godine ("Službeni vjesnik općina Benkovac, Biograd na moru, Obrovac i Zadar" br.11/92). U veljači 2008. godine Državni zavod za zaštitu prirode izradio je Stručnu podlogu zaštite prirode za prostorni plan područja posebnih obilježja - Park prirode Telašćica temeljem koje je Zavod za prostorno uređenje Zadarske županije pristupio izradi prijedloga novog prostornog plana.

Plan upravljanja određuje razvojne smjernice, način izvođenja zaštite, korištenja i upravljanja zaštićenim područjem te pobliže smjernice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenog područja uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva. Obvezu izrade plana upravljanja propisuje Zakon o zaštiti prirode (NN 70/05, 139/08 i 57/11), u članku 80. Plan upravljanja donosi Upravno vijeće Javne ustanove, uz suglasnost Ministarstva i prethodno stručno mišljenje Državnog zavoda za zaštitu prirode, za razdoblje od 10 godina. Tijekom izrade plana upravljanja osigurava se sudjelovanje javnosti. Plan upravljanja provodi se kroz godišnje programe zaštite, očuvanja, korištenja i promicanja zaštićenog područja.

Članak 80.

- (1) Upravljanje strogim rezervatom, nacionalnim parkom, parkom prirode, regionalnim parkom, posebnim rezervatom i zaštićenim krajobrazom provodi se na temelju plana upravljanja.
- (2) Plan upravljanja donosi se za razdoblje od deset godina.
- (3) Plan upravljanja određuje razvojne smjernice, način izvođenja zaštite, korištenja i upravljanja zaštićenim područjem te pobliže smjernice za zaštitu i očuvanje prirodnih vrijednosti zaštićenog područja uz uvažavanje potreba lokalnog stanovništva.
- (4) Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti u zaštićenom području dužne su se pridržavati plana upravljanja.
- (5) Nakon isteka razdoblja od pet godina, analizira se provedba plana upravljanja i ostvareni rezultati te se po potrebi obavlja revizija plana upravljanja na način i u postupku kako je to propisano za njegovo donošenje.

Plan upravljanja izrađuje Javna ustanova za upravljanje zaštićenim područjem u konzultaciji s dionicima i uz savjetovanje struke. Sudjelovanje javnosti u postupku izrade planova upravljanja za zaštićena područja od ključne je važnosti, jer bez potpore javnosti nije moguća kasnija provedba planova.

Pravne i fizičke osobe koje obavljaju djelatnosti u zaštićenom području dužne su pridržavati se plana upravljanja. Nakon razdoblja od pet godina analizira se provedba plana upravljanja i ostvareni rezultati te se po potrebi obavlja revizija plana upravljanja.

Ovo je prvi Plan upravljanja za Park prirode Telašćica. Određene pripremne aktivnosti za izradu Plana upravljanja provedene su tijekom 2008. godine, a sa značajnijim angažmanom i izradom započelo se tijekom 2009. godine. Izrada plana upravljanja odvija se u suradnji s Udrugom za prirodu, okoliš i održivi razvoj Sunce preko projekta MedPAN South.

Pravilnik o unutarnjem redu pobliže uređuje pitanja i propisuje mjere zaštite, očuvanja, unaprjeđenja i korištenja parka prirode. Pravilnik donosi upravno vijeće javne ustanove uz suglasnost Ministarstva i prethodno mišljenje središnjeg tijela državne uprave nadležnog za poslove poljoprivrede, šumarstva i vodnoga gospodarstva.

Pravilnik o unutarnjem redu u Parku prirode "Telašćica" objavljen je u Narodnim novinama br. 38/96 od 14. svibnja 1996. godine. Trenutno je u izradi novi nacrt Pravilnika o unutarnjem redu u Parku prirode Telašćica.

Upravno vijeće Javne ustanove Park prirode Telašćica, na sjednici održanoj dana 25. svib-

nja 2006. godine, donijelo je novi **Statut Javne ustanove** Park prirode Telašćica pod ur. brojem 187-06, a Ministarstvo kulture je dalo suglasnost na ovaj Statut dana 21. rujna 2006. godine Klasa: 612-07/05-41/0016 Ur. broj: 532-10-01/2-06-06. Statut je stupio na snagu osmog dana od dana objave, 02. listopada 2006. godine na oglasnoj ploči Ustanove.

Uz Zakon o zaštiti prirode, koji je krovni zakon za zaštićena područja, niz drugih konvencija, strategija i zakona utječu na upravljanje zaštićenim područjem.

1.2. Nadležna ministarstva i institucije zaštite prirode

Nadležno tijelo za provedbu Zakona o zaštiti prirode te drugih međunarodnih i nacionalnih pravnih dokumenta iz područja zaštite prirode u Republici Hrvatskoj je Ministarstvo zaštite okoliša i prirode koje obavlja upravne i stručne poslove. Nadzor nad stručnim radom, zakonitošću rada i općih akata javnih ustanova za upravljanje nacionalnim parkovima i parkovima prirode obavlja Ministarstvo.

Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja, iako nije direktno uključeno u proces izrade planova upravljanja za zaštićena područja, ima veliku odgovornost za razvoj zaštićenih područja kroz koordinaciju izrade prostornih planova područja posebnih obilježja u suradnji sa županijskim zavodima za prostorno uređenje i kroz inspekciju istih. Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja nadležno je, između ostalog, i za provedbu Zakona o prostornom uređenju i gradnji.

Državni zavod za zaštitu prirode obavlja stručne poslove zaštite prirode u Republici Hrvatskoj. Daje stručno mišljenje na godišnje programe rada Javnih ustanova i evaluaciju planova upravljanja zaštićenim područjima.

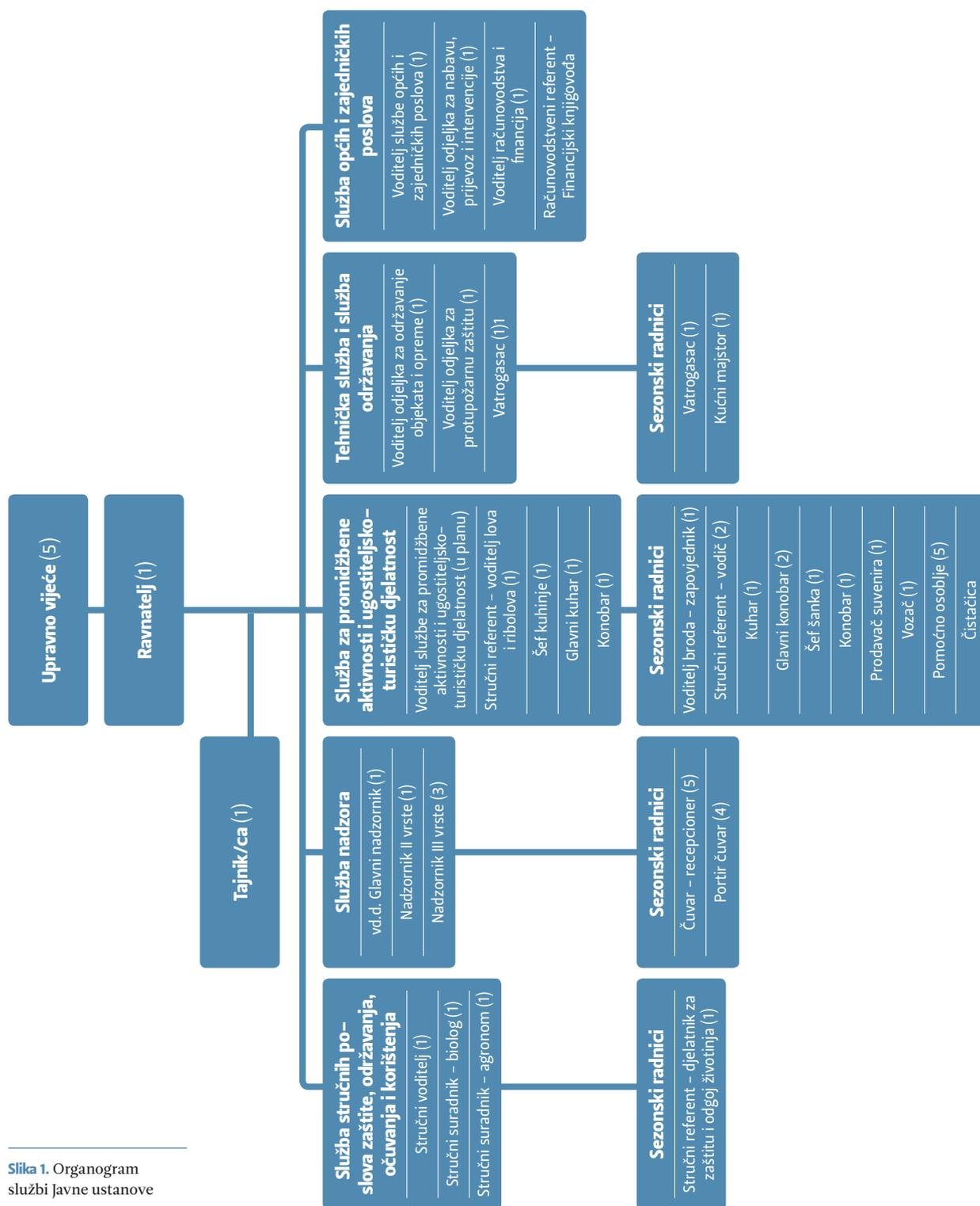
1.2.1. JAVNA USTANOVA “PARK PRIRODE TELAŠĆICA”

Javna ustanova Park prirode Telašćica upravlja prostorom Parka prirode sukladno Zakonu o zaštiti prirode, Statutu i drugim aktima Ustanove. Park prirode proglašava Sabor Republike Hrvatske, a Javnu ustanovu osniva RH Uredbom Vlade Republike Hrvatske.

Javna ustanova “Park prirode Telašćica” osnovana je 1988. godine pod nazivom Radna organizacija “Park prirode Telašćica”. Sjedište Ustanove je u Salima, Put Danijela Grbina bb. Djelatnost Ustanove je zaštita, održavanje i promicanje prirodne i kulturne baštine Parka prirode “Telašćica” u cilju zaštite i očuvanja izvornosti prirode, osiguravanja neometanog odvijanja prirodnih procesa i održivog korištenja prirodnih dobara te nadzor provođenja uvjeta i mjera zaštite prirode na području kojim se upravlja u skladu sa zakonom. Ustanova nadzire način obavljanja dopuštenih djelatnosti, u cilju osiguranja racionalnog i održivog korištenja prirodnih dobara. Za obavljanje određene vrste međusobno povezanih poslova te općih, tehničkih i pomoćnih poslova većeg opsega, čije obavljanje zahtijeva određeni stupanj samostalnosti i povezanosti u radu u Ustanovi su osnovane unutarnje ustrojstvene jedinice:

- Ured ravnatelja,
- Služba stručnih poslova zaštite, održavanja, očuvanja i korištenja Parka prirode,
- Služba nadzora,
- Tehnička služba i služba održavanja,
- Služba za promidžbene aktivnosti i ugostiteljsko-turističku djelatnost,
- Služba općih i zajedničkih poslova.

Javnom ustanovom za upravljanje zaštićenim područjima upravlja upravno vijeće od pet članova koje imenuje ministar. Ono donosi statut javne ustanove, plan upravljanja, godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja s cjenikom usluga vezanih za korištenje zaštićenih prirodnih vrijednosti, opće akte, plan razvoja javne ustanove i godišnji financijski plan, odluke o izboru, odnosno imenovanju i razrješenju službenika određenih statutom javne ustanove.

Slika 1. Organogram službi javne ustanove

Javna ustanova Park prirode Telašćica posjeduje niz zgrada i drugih objekata koji se koriste u administrativne, turističke, edukativne ili protupožarne svrhe.

Tablica 1. Postojeća infrastruktura

OBJEKTI		
NAZIV	OPIS	POVRŠINA (M ²)
Upravna zgrada u Salima	Regulirano Ugovorom	146
Skladišni prostor u Salima	Bez ugovora	20
Nadzorna kućica u uvali Kobiljak	Zemljište / zgrada	400 / 73
Utvrda Grpašćak	Utvrda – na korištenje (bivša vojna utvrda – budući posjetiteljski centar)	1260
Drvena kućica	Zakup zemljišta	2 kom
Kamp u uvali Mir	Bez ugovora	16235
PROMETNA INFRASTRUKTURA		
NAZIV	OPIS	KOM.
Terenska vozila	Lada Niva	1
Automobili tipa limuzine	Ford / Renault / VW	3
Kombi vozila	VW / Renault/Opel	2
Vozilo za prijevoz otpada	Predano u zakup	1
Plovila za stručnu službu i nadzor	Brodice, gliseri	12
Jedrilica	Gib Sea 43	1
Vatrogasna brodica	8 m s pumpom	1
OPREMA		
NAZIV	OPIS	KOM.
Sustav veza	Radio stanice / mobiteli	14 / 5
Elektronička oprema	PC/kamere/TV	10 / 2 / 2
Protupožarna oprema	Pumpe / pile / kosilice	3 / 4 / 2
Lovna oprema	Dvogledi	3
Ostala oprema	Za održavanje/ bove	Skladište / 150
Oprema za ugostiteljstvo	Rashladni uređaji / štednjaci	8 / 4
Pontoni	Betonski / plastični	3 / 1
Pomorska infrastruktura/mul	Kameni/betonski	2 / 1

Sredstva za rad javne ustanove i obavljanje djelatnosti osiguravaju se iz državnog proračuna Republike Hrvatske, prihoda od korištenja zaštićenih prirodnih vrijednosti, prihoda od nadoknada, prihoda ostvarenih vlastitom djelatnošću ustanove, potpora, sponzorstava te drugih izvora u skladu sa zakonom i posebnim propisima.

1.3. Nacionalni i međunarodni kontekst zaštite

Park prirode Telašćica jedan je od 11 parkova prirode, a svrstavanjem u ovu kategoriju zaštite određen je kao jedno od biološki najvrjednijih područja Republike Hrvatske. Jedan je od 5 nacionalnih parkova i parkova prirode koji štite i kopno i morski akvatorij. Područje Parka prirode obuhvaća i područja Ekološke mreže i potencijalno područje Natura 2000.

1.3.1. EKOLOŠKA MREŽA

Ekološka mreža je sustav funkcionalno povezanih područja važnih za ugrožene vrste i staništa. Područja ekološke mreže, kompatibilna principima EU ekološke mreže NATURA 2000, podijeljena su na *međunarodno važna područja za ptice te područja važna za divlje svojte i stanišne tipove*. U Hrvatskoj je ekološka mreža definirana Zakonom o zaštiti prirode, a obuhvaća tzv. ekološki važna područja od međunarodne i nacionalne važnosti koja su međusobno povezana koridorima. Ekološka mreža RH proglašena je Uredbom Vlade RH (NN 109/07). Sukladno mehanizmu EU Direktive o staništima, Zakon propisuje da se dijelovi ekološke mreže mogu štiti kao posebno zaštićena područja ili provedbom planova upravljanja, kao i kroz postupak ocjene prihvatljivosti za ekološku mrežu svakog ugrožavajućeg zahvata. Područje Parka prirode Telašćica u cijelosti se nalazi unutar Ekološke mreže (EM). Cijelo područje Parka prirode Telašćica vrednovano je kao važno područje za divlje svojte i stanišne tipove. Unutar ovog većeg područja definirano je još jedno manje te 3 točkasta lokaliteta. Temeljem vrednovanja koje je načinio Zavod za ornitologiju HAZU-a, područje Parka prirode Telašćica vrednovano je kao dio Međunarodno važnog područja za ptice “Nacionalni park Kornati i Park prirode Telašćica”.

Tablica 3. Područja ekološke mreže na području Parka prirode Telašćica i kontaktne zone

PODRUČJA VAŽNA ZA DIVLJE SVOJTE I STANIŠNE TIPOVE			
ŠIFRA I NAZIV PODRUČJA: # HR4000002 PARK PRIRODE TELAŠĆICA			
CILJEVI OČUVANJA: DIVLJE SVOJTE			SMJERNICE ZAŠTITE
Životne zajednice podmorja			
Ptice grabljivice			
Ostale divlje svojte ugrožene na europskoj razini			
Dubrovačka zečina <i>Centaurea ragusina</i>			
Drvenasta mlječika <i>Euphorbia dendroides</i>			
Dobri dupin <i>Tursiops truncatus</i>			
CILJEVI OČUVANJA: STANIŠNI TIPOVI			SMJERNICE ZAŠTITE
NKS ŠIFRA:	NATURA ŠIFRA:	NAZIV STANIŠTA:	
	5330	Termo-mediteranske grmolike formacije s <i>Euphorbia dendroides</i>	25; 29; 30; 31; 115; 116; 117; 120; 132; 133
C.3.5.		Submediteranski i epimediteranski suhi travnjaci	
	8330	Morske špilje	
G.3.5.	1120 Ⓜ	Naselja posidonije	
	1150 Ⓜ	Obalne lagune	
B.2.2.		Ilirsko-jadranska, primorska točila	
B.1.4.2.		Dalmatinske vapnenačke stijene	
ŠIFRA I NAZIV PODRUČJA: # HR3000299 ŠPIJLA NA KATINI			
CILJEVI OČUVANJA: STANIŠNI TIPOVI			
NKS ŠIFRA:	NATURA ŠIFRA:	NAZIV STANIŠTA:	SMJERNICE ZAŠTITE
	8330	Morske špilje	11; ostalo: očuvati povoljne stanišne uvjete
ŠIFRA I NAZIV PODRUČJA: # HR3000209 AZBESTOPLUMIN BUNAR			
CILJEVI OČUVANJA: STANIŠNI TIPOVI			
NKS ŠIFRA:	NATURA ŠIFRA:	NAZIV STANIŠTA:	SMJERNICE ZAŠTITE
	8330	Morske špilje	11; ostalo: očuvati povoljne stanišne uvjete
ŠIFRA I NAZIV PODRUČJA: # HR3000298 SREDIŠNJA ŠPIJLA			
CILJEVI OČUVANJA: STANIŠNI TIPOVI			
NKS ŠIFRA:	NATURA ŠIFRA:	NAZIV STANIŠTA:	SMJERNICE ZAŠTITE
	8330	Morske špilje	11; ostalo: očuvati povoljne stanišne uvjete
MEĐUNARODNO VAŽNA PODRUČJA ZA PTICE			
ŠIFRA I NAZIV PODRUČJA: # HR1000035 NACIONALNI PARK KORNATI I PARK PRIRODE TELAŠĆICA			
CILJEVI OČUVANJA			
HRVATSKI NAZIV	ZNANSTVENI NAZIV	SMJERNICE ZAŠTITE	
morski vranac	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>		
sivi sokol	<i>Falco peregrinus</i>	9; 11; 28	

* potencijalna područja NATURA 200

Ⓜ prioritetna staništa

Tablica 4. Smjernice za mjere zaštite za područja ekološke mreže

SMJERNICE ZA MJERE ZAŠTITE ZA PODRUČJA EKOLOŠKE MREŽE	
11	Pažljivo provoditi turističko rekreativne aktivnosti
25	Ograničiti sidrenje
29	Odrediti kapacitet posjećivanja područja
30	Osigurati poticaje za očuvanje biološke raznolikosti (POP)
31	Regulirati akvakulturu
3000 C–D. TRAVNJACI, CRETОВI, VISOKE ZELEN I ŠIKARE	
115	Gospodariti travnjacima putem ispaše i režimom košnje, prilagođenim stanišnom tipu, uz prihvatljivo korištenje sredstava za zaštitu bilja i mineralnih gnojiva
116	Očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme
117	Očuvati povoljni omjer između travnjaka i šikare, uključujući i sprječavanje procesa sukcesije (sprječavanje zaraštavanja travnjaka i cretova i dr.)
120	Poticati oživljavanje ekstenzivnog stočarstva u brdskim, planinskim, otočnim i primorskim travnjačkim područjima
5000 F.–G. MORE I MORSKA OBALA	
132	Očuvati povoljnu građu i strukturu morskoga dna, obale, priobalnih područja i riječnih ušća
133	Očuvati biološke vrste značajne za stanišni tip; ne unositi strane (alohtone) vrste i genetski modificirane organizme

Svaki broj označava mjeru ili skup mjera zaštite koje je potrebno provoditi na ovom području ekološke mreže kako bi se postigao ili održao povoljan status zaštite vrsta i stanišnih tipova (ciljeva očuvanja)

1.3.2. NATURA 2000

Natura 2000 je ekološka mreža Europske unije koja obuhvaća međunarodno značajna područja unutar svake od zemalja članica, važna za očuvanje ugroženih vrsta i staništa. Temelj za proglašenje Nature 2000 su Direktiva o očuvanju prirodnih staništa i divljih životinjskih i biljnih vrsta (Direktiva o staništima, 92/43/EEC) i Direktiva o zaštiti divljih ptica (Direktiva o pticama, 79/409/EEC). Države članice reguliraju zaštitu područja Natura 2000 kroz vlastito zakonodavstvo, prema načelima održivog razvitka i u skladu s relevantnim direktivama. Mreža Natura 2000 u određenoj državi izrađuje se na temelju znanstvenih podataka i procjena o ugroženosti i rasprostranjenosti staništa i vrsta navedenih u Dodacima spomenutih direktiva.

Tablica 5. Staništa i vrste od međunarodnog značaja temeljem kojih je područje Parka prirode Telašćica predloženo u ekološku mrežu Natura 2000 – NATURA 2000 područja u RH – pSCI

PODRUČJE	NATURA KOD
Park prirode Telašćica	HR4000002
STANIŠTE	KOD (STANIŠTE)
Naselja posidonije (<i>Posidonia oceanica</i>)	1120
Obalne lagune	1150
Termo–mediteranske (stenomediteranske) grmolike formacije s <i>Euphorbia dendroides</i>	5330
Istočno submediteranski suhi travnjaci (<i>Scorzoneretalia villosae</i>)	62A0
Zapadnomediteranska i termofilna točila	8130
Karbonatne stijene sa hazmofitskom vegetacijom	8210
Preplavljene ili dijelom preplavljene morske špilje	8330
VRSTE (HRV)	VRSTE (LAT)
dobri dupin	<i>Tursiops truncatus</i>

Tablica 6. Staništa i vrste od međunarodnog značaja temeljem kojih je područje Parka prirode Telašćica predloženo u ekološku mrežu Natura 2000 – NATURA 2000 područja u RH – SPA

PODRUČJE	NATURA KOD
Nacionalni park Kornati i Park prirode Telašćica	HR1000035
VRSTE (HRV)	VRSTE (LAT)
sivi sokol	<i>Falco peregrinus</i>
morski vranac	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>

2. OPIS PODRUČJA

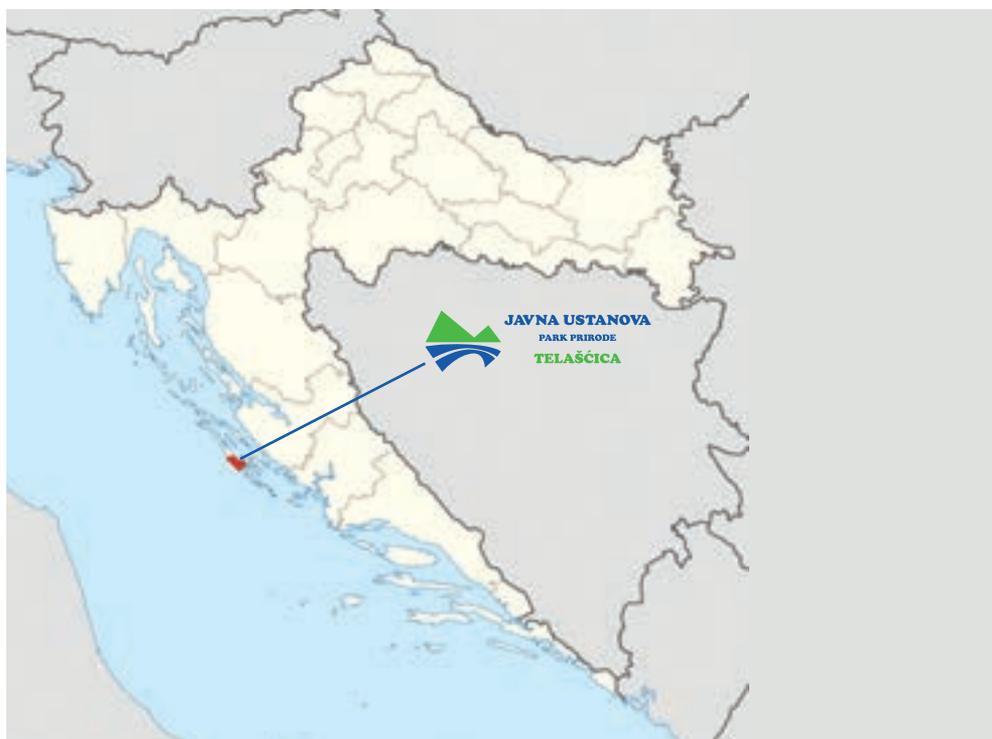
2.1. Opće informacije

2.1.1. SMJEŠTAJ PARKA

Park prirode Telašćica smješten je na krajnjem JI Dugog otoka i Zadarske županije. Geografski položaj Parka na srednjem Jadranu, u sastavu sjevernodalmatinskih otoka, određen je koordinatnim točkama:

- Od 15°07'53,26`` do 15°12'36,14`` φ (istočne geografske dužine)
- Od 43°52'52,23`` do 43°56'18,83`` λ (sjeverne geografske širine)

Park je okružen otvorenim morem s južne strane. Na JI je arhipelag Šibensko-kninske županije, odnosno Nacionalni park Kornati. Na sjeveru je Lavdarski kanal s otokom Lavdara, a na SZ je jedino kontinuirano kopneno okruženje predstavljeno krajnjim jugoistočnim kopnom Dugog otoka. Administrativno, pripada općini Sali, a katastarski je podijeljen između dvije katastarske općine: Žman i Sali.

Karta 1. Zemljopisni položaj Parka prirode Telašćica (RH)

Unutar granica Parka ne postoje stalna naselja, a najbliže naselje je Sali na Dugom otoku. Jedini naseljeni otok je Dugi otok, ali su sva naselja izvan granica obuhvata Parka. Na ostalim otocima postoje povremeno naseljena područja, ali naselja u klasičnom obliku nema.

Glavni pomorski koridori su prolazi Vela i Mala Proversa, kojima je moguć pristup iz Srednjeg kanala na otvoreno more. Najfrekventniji pomorski pravac je Zadar-Mali Ždrelac-Proversa koji osim u prostor Telašćice vodi i u širi prostor Kornata.

Redovite brze brodske linije vezuju Dugi otok sa Zadrom na liniji Zadar-Sali-Zaglav 3 - 4 puta dnevno. Trajektni promet putnika i vozila ostvaruje se na liniji Zadar-Brbinj 2 - 4 puta dnevno. Sezonom se uvode dodatne dnevne i tjedne linije.

Slika 2. Fotografija
Parka iz zraka

Park prirode Telašćica obuhvaća površinu od 70,50 km², od čega 25,95 km² pripada kopnu Dugog otoka i pripadajućih otočića te 44,55 km² moru. Najveći udio otoka odnosi se na Dugi otok (93,4%), a ostalo su pripadajući otoci, otočići i hridi (6,6%). Ukupna dužina otočnih obala iznosi 19,66 km, a ukupna površina 1,91 km². Najveću površinu obuhvaća otok Katina s 1,037 km², a najmanju Školjić 0,0002 km². Osnovna obilježja Parka prirode Telašćica su: uvala Telašćica, strmac Dugog otoka i jezero Mir.

Površina Parka izračunata je površinom poligona u GIS-u, prilikom digitalizacije granica i ona iznosi 70,00km².

Slika 3. Zračni snimak
uvala Telašćica

Karta 2. Karta Parka s ucrtanom granicom

2.1.2. VLASNIŠTVO I PRAVO UPRAVLJANJA ZEMLJIŠTEM

Park prirode Telašćica prostire se na području Zadarske županije, Općine Sali. 2/3 površine Parka zauzima more koje je javno pomorsko dobro. Na otoku Sestrica Vela nalazi se svjetionik koji je pod upravom Plovput d.d.

Kopneni dio Parka većinom je u privatnom vlasništvu mještana Općine Sali, naselja Sali i Zaglav. Na šume otpada oko 5% kopnene površine i također su većinom u vlasništvu privatnih posjednika. Malim dijelom koji je pod državnim zemljištem upravljaju Hrvatske šume d.o.o. Uprave šuma Split, Šumarije Zadar. Ostala površina kopnenog dijela odnosi se na pašnjake i livade te površine obradivog poljoprivrednog tla koji su gotovo u cijelosti u privatnom vlasništvu.

Na području Parka oformljeno je zajedničko lovište kojim gospodari Javna ustanova Park prirode Telašćica. Budući da na ovim prostorima nema značajnih resursa vode, Hrvatske vode putem svojeg Vodnogospodarskog odjela Split upravljaju samo s nekoliko lokvi. Budući da kroz Park prolazi dionica državne ceste, dužine cca 5,0 km, njome upravljaju Hrvatske ceste d.o.o. Ostala cestovna infrastruktura Parka dijeli se na lokalne ceste te protupožarne putove i pješačke staze kojima upravlja Javna ustanova.

2.1.3. KARTE I SNIMKE PODRUČJA

Ministarstvo kulture je u suradnji s Državnom geodetskom upravom, a kroz projekt PAMS osiguralo nabavu kartografskih podloga te standardizirane baze podataka JU Park Prirode Telašćica. Ustanova posjeduje određene kartografske podloge u analognom i digitalnom obliku.

Tablica 7. Popis karti i snimki Parka prirode Telašćica

NAZIV KARTE/SNIMKA	MJERILO	VRSTA ZAPISA	NAPOMENA
Digitalne ortofoto snimke	1:5000	Digitalni oblik,	georeferencirano
Osnovna karta Hrvatske	1:5000	Analogni i digitalni oblik,	georeferencirano
Karta granica Parka	1:25000	Analogni i digitalni oblik,	georeferencirano
Topografska karta	1:100000	Analogni i digitalni oblik,	georeferencirano
Topografska karta	1:25000	Analogni i digitalni oblik,	georeferencirano
Katastarske podloge	1:2880	Analogni oblik	georeferencirano
Karte bentoskih biocenoza	1:25000	Analogni i digitalni oblik	georeferencirano
Karta staništa	1:25000	Analogni i digitalni oblik	georeferencirano
Karta zonacije Parka prirode Telašćica	1:25000	Analogni i digitalni oblik	georeferencirano
Osnovna geološka karta	1:100000	Analogni i digitalni oblik	
Geološka karta Parka prirode Telašćica	1:25000	Analogni i digitalni oblik	
Pedološka karta	1:50000	Analogni i digitalni oblik	

2.2. Prirodne vrijednosti Parka prirode Telašćica

2.2.1. GEOLOGIJA I GEOMORFOLOGIJA

2.2.1.1. GEOLOGIJA

Cijeli Dugi otok, pa tako i prostor Parka prirode, pripada megageomorfološkoj regiji Dinarskog gorskog sustava. U geološkom smislu ovo područje pripada geotektonskoj jedinici Adriatic koja je dio jadranske litosferne ploče. Najveći dio naslaga nastao je u razdoblju od prije 220 – 65 milijuna godina (karbonatni razvoj u razdoblju mezozoika). Najrasprostranjenije stijene nastale su taloženjem u razdoblju od prije 135 – 65 milijuna godina (sedimentne stijene kredne starosti).

Najstariji – donjocenomanski dolomiti smješteni su u jezgri uzvisine Luka – Žman – Sali. Prema području Parka navedeni dolomiti tonu pod vapnence i dolomite s hodrodontom i rudiste vapnence te se uzvisina dijeli u dvije nove uzvisine (antiklinale) koje omeđuju zaljev (sinklinalu) Parka. U nastavku, sjeverni krak predstavlja uzvisinu otoka Žut, a južni uzvisinu otoka Kornat.

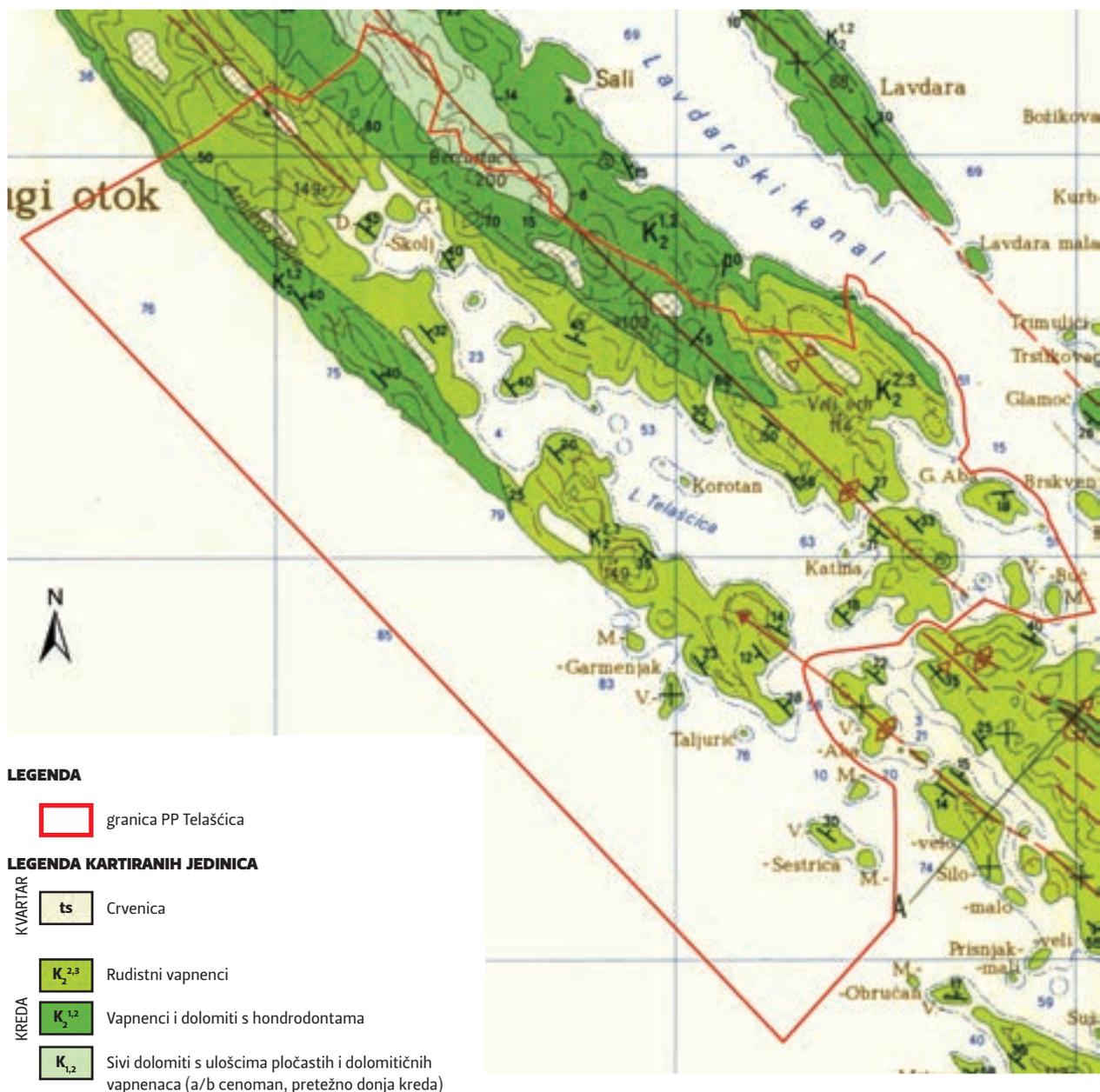

Slika 4. Hondrodonti u uvali Mir

Slika 5. Rudisti u uvali Čušćica

Karakterističan kvartarni sediment je zemlja crvenica čiji je postanak vezan uz karbonatne stijene. Nastala je hidrokemijskim procesima koji su tijekom dužeg vremenskog razdoblja rastvarali karbonatne naslage i taložili ih u postojeće vrtače u obliku nerastrošnog karbonatnog ostatka. Drugi faktor u stvaranju crvenice je prijenos vodom ili zrakom. Kao fino-zrnati materijal, crvenica se u suhom stanju lako prenosi zrakom, iako se najčešće prenosi vodom koja dijelom odnosi materijal, a dijelom donosi novi. Tako dolazi do miješanja. Ove fino-zrnate naslage taložile su se u reljefnim udubljenjima u debljini od nekoliko metara i najistaknutije su u poljima (Čuh, Dugonjiva, Krševo, Dugo, Arnjevo, Stivanje, Gmajno i dr.).

Karta 3. Geološka karta Parka prirode Telašćica

2.2.1.2. GEOMORFOLOGIJA

Današnji reljef posljedica je geoloških osobitosti područja i postpliocenske ingresije mora kada se svjetska razina mora podigla za 100 m. Izdizanjem mora mijenjalo se i područje Telašćice. Uvala Telašćica bila je suho polje podijeljeno u tri dijela, tri krške ponikve (vrtače) kroz koje su povremeno protjecali vodotoci. Tijekom tog razdoblja, nadmorski reljef bio je izložen procesima erozije i korozije te abrazije uz samu liniju obale. Vrhovi tadašnjih brdskih lanaca, koji su se u nekoliko paralelnih redova protezali u smjeru sjeverozapad–jugostok, danas su otoci. Duž dijela jugozapadne obale otoka ističe se strmac koji doseže visinu višu od 160 m iznad morske razine na lokaciji Grpašćak, ali proteže se i ispod morske razine do dubine od 85 m te predstavlja najveći strmac na Jadranu. Značajnu ulogu u formiranju

strmca imali su pokreti duž Dugootočkog rasjeda, a dodatno je oblikovan abrazijskim procesima zbog obale okrenute otvorenom moru. Područje cijelog Dugog otoka nalazi se u seizmički aktivnoj zoni u kojoj dolazi do boranja, rasjedanja i navlačenja Zemljine kore.

Jezero Mir je morem potopljena uvala veličine 960 x 300 m i dubine do 8 m. Na krajnjim sjeverozapadnim i jugoistočnim dijelovima jezero je nizom pukotina povezano s morem, a u geološkoj budućnosti treba očekivati postupno zatrpavanje padinskim sedimentom. Voda u jezeru je većeg saliniteta od okolne morske vode prvenstveno zbog povećanog isparavanja vode iz jezera, ali i malog dotoka slatke i morske vode.

Tijekom prošlosti more je najprije preplavilo ulazni dio uvale Telašćica, zatim unutarnji, a nakon toga kopnene prevlake između Dugog otoka i današnjih otočića Garmenjak, Aba i drugi. U rimsko doba razina mora je bila oko 2 m niža od današnje, tako da je Dugi otok bio spojen s otokom Katinom, a ona s Kornatom. Današnji izgled ovog područja oblikovan je u srednjem vijeku kada je more preplavilo prolaze Mala i Vela Proversa.

Slika 6. Jezero Mir

Slika 7. Strmac

2.2.1.2.1. ANTROPOGENI RELJEF

Naseljenost na području Dugog otoka koja seže u pretpovijesno razdoblje, utjecala je i na današnji izgled reljefa Parka, a očituje se: smanjenjem šumskih površina radi stvaranja pašnjačkih površina; stvaranjem agrarno iskoristivih površina; otvaranjem kamenoloma i uređenjem obale. Sječom autohtone šume hrasta crnike, čovjek je izravno utjecao na odnošenje tankog pedološkog pokrivača i pojavu gologa polu-pokrivenog krša. Nasuprot tome, na

Slika 8. Terasasti maslinik

dijelovima s nešto dubljim tlima su se stvarali maslinici, vinogradi, polja i vrtovi. Pri tome su ljudi stvarali i oblikovali brojne suhozide, gromače i terasasta polja. Na dnima uvala i ponikava, osobito tamo gdje je prisutna veća količina gline, građeni su bunari i lokve za vodoopskrbu, navodnjavanje polja i napajanje stoke. Danas, depopulacijom otoka ove površine su u znatnoj mjeri zapuštene i obrasle šumama alepskog bora.

Zbog potreba za građevinskim kamenom na otoku, ali i na susjednom kopnu i otocima otvarani su priobalni kamenolomi, a među njima i uvala Kobiljak podno Ribarske straže, kod Rta Turčina i na otočiću V. Garmenjaku. Danas ti kamenolomi imaju izgled ravnih ploča.

Tragovi čovjekovih aktivnosti su morem preplavljeni kameni mulovi iz rimskog i srednjovjekovnog doba koji su služili za pretovar kamena iz kamenoloma ili pristajanje brodova. U novije vrijeme, tragovi ljudske aktivnosti vide se kroz produbljenje morskog prolaza Mala Proversa, izgradnju lukobrana lučice u uvali Podugopolje, trajektnog pristaništa u uvali Jaz, rive i lukobrana u uvali Mir, malih mulića u uvali Magrovica i mnogim drugim uvalama kao i privežišta za vojne brodove u uvali Mir i Čuška Dumboka.

Slika 9. Ostaci rimskog kamenoloma u uvali Kobiljak

2.2.1.2.2. SPELEOLOŠKI OBJEKTI

Na području Parka istražen je manji broj horizontalnih jednostavnih objekata (špilja), a većina ih se nalazi na Dugootočkom strmcu, što znatno otežava pristup do njih. Na području strmca uočavaju se i brojne valne potkapine (abri) koje imaju izgled poluspilja. Među speleološkim objektima izdvajaju se Remetina peć i Golubinka na Dugootočkom strmcu te Rupa (duga 20 m) na SI dijelu otoka Katine. Posebno zanimljiva je špilja bez svoda na otočiću Taljuriću.

2.2.2. HIDROLOGIJA

Park je siromašan vodom. Karbonatna podloga uvjetuje znatnu vodopropusnost terena, a rezultat toga je gotovo potpuni nedostatak površinskih voda. Za vrijeme kišnog dijela godine, oborinske vode nakupljaju se u podzemlju te istječu u većem broju manjih vrulja s bočatom vodom. Povremeni izvori (lokve, bunari, cisterne) i ponori s vodom javljaju se nešto učestalije u poljima. Poseban hidromorfološki fenomen je slano jezero Mir u Parku prirode Telašćica. Ova, morskom vodom ispunjena depresija, odvojena je od mora uskom prevlakom Prisika, a cirkulacija vode obavlja se podzemnim kanalima.

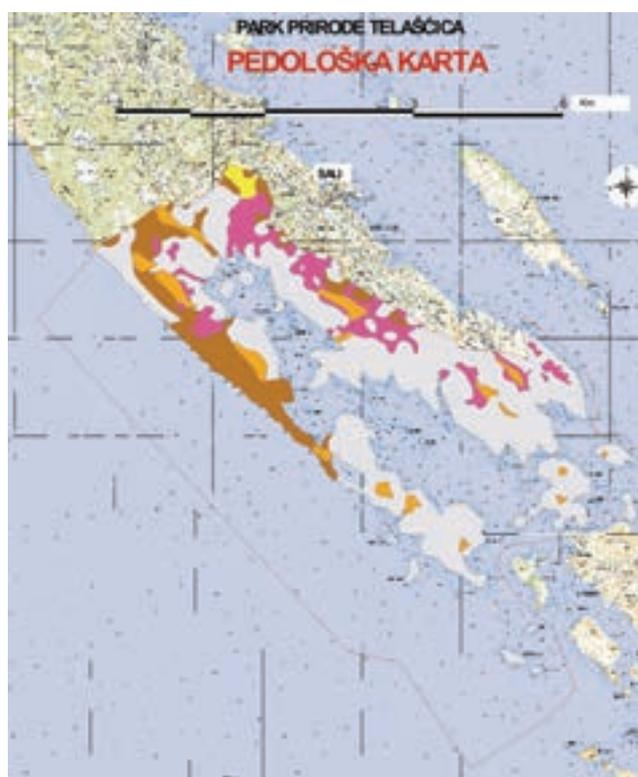
Slika 10. Jama u uvali Čušćici

Slika 11. Spilja Golubinka

Slika 12. Lokva u Dugom polju

2.2.3. PEDOLOGIJA

U okviru prikaza značajki tla na području Parka, postoji pedološka karta u mjerilu 1:50.000 na osnovi koje se vidi da se ovo područje, osim iznimnim prirodnim vrijednostima, ističe i vrijednim zemljišnim resursima pogodnim za razvoj poljoprivrede.

LEGENDA

Kartirane jedinice tla

BROJ	POVRŠINA, ha
1	1.692,5
2	345,0
3	1,5
4	26,5
5	163,0
6	200,0
UKUPNO	2.527,5

Naziv kartiranih jedinica tla vidi u tekstu

Karta 4. Isječak pedološke karte Parka prirode Telašćica

LEGENDA PEDOLOŠKE KARTE						
BR.	KARTIRANA JEDINICA TLA	SASTAV I STRUKTURA	%	POVRŠINA (HA)		
				POD ŠUMOM	U POLJOPRIVREDI	
				UKUPNO		
1	Kamenjar (Litosol) Smeđe tlo (Kalkokambisol), tipično, plitko i srednje duboko Crvenica (Terra rossa), tipična, plitka i srednje duboka		50			
			25	1.642,0	71,0	
			25			
2	Smeđe tlo (Kalkokambisol), tipično, plitko i srednje duboko Crvenica (Terra rossa), tipična, plitka i srednje duboka Kamenjar (Litosol)		40			
			40	293,0	52,0	
			20			
3	Rigolana tla vinograda i njiva od karbonatnog koluvija Rigolana tla vinograda i voćnjaka od smeđeg tla i crvenice Močvarno glejno, hipoglejno, mineralno i karbonatno		40			
			40	0,0	1,5	
			20			
4	Rigolana tla vinograda i voćnjaka od rendzine i koluvija Rigolana tla vinograda i voćnjaka od smeđeg tla i crvenice Rendzina		60			
			30	9,5	17,0	
			10			
5	Rigolana tla vinograda, njiva i voćnjaka od smeđeg tla i crvenice Smeđe tlo (Kalkokambisol), tipično, srednje duboko i duboko Crvenica (Terra rossa), tipična, srednje duboka i duboka		80			
			10	55,0	108,0	
			10			
6	Rigolana tla vinograda, njiva i voćnjaka od smeđeg tla i crvenice Crvenica (Terra rossa) tipična, plitka, srednje duboka i duboka Smeđe tlo (Kalkokambisol), tipično, plitko, srednje duboko i duboko		70			
			20	120,0	179,0	
			10			
UKUPNO				2119,5	428,5	2548,0

Prema postojećoj klasifikaciji tla (Škorić, 1986), na području Parka javlja se šest tipova tala s devet podtipova te više formi. Od utvrđenih šest tipova tala, pet pripada u automorfna (tla za kojih je karakteristično da se vlaže samo atmosferskim padalinama), a jedan u hidromorfna tla (tla za koja je karakteristično nakupljanje vode zbog nepropusnog sloja). Automorfna tla zauzimaju 99% Parka, dok hidromorfna tla zauzimaju vrlo malu površinu.

Unutar kartiranih jedinica, pojedini tipovi tala i niže sistematske jedinice ne javljaju se zasebno, nego zajedno s drugim tipovima i nižim jedinicama.

Najveći dio, ukupno 925,5 ha zauzima *kamenjar*. Površinu od svega 2,6 ha zauzima *rendzina*, humusno akumulativno tlo A-C tipa građe profila koje se na ovome području javlja samo na vapnencu. *Smeđe tlo na vapnencu i dolomitu* zauzima površinu od 612,4 ha, pri čemu prevladavaju plitka i srednje duboka tla, produbljena pukotinama koja se isprepliću do znatne dubine. Crvenica zauzima površinu od 642,4 ha. Na području Parka prevladavaju plitke i srednje duboke crvenice, produbljene pukotinama. *Antropogena (rigolana) tla* zauzimaju površinu od 364,8 ha, a nastala su djelovanjem čovjeka odstranjivanjem kamena, terasiranjem ili/i dubokom obradom koluvijalnih tala, crvenica i smeđih tala. Ova tla su vrlo heterogena po svojim svojstvima, dubini i stupnju pogodnosti za biljnu proizvodnju, a njihove značajke ovise o klimi od kojih su nastala te o razini djelovanja čovjeka u njihovom postanku. Površina *močvarno glejnoj tla* vrlo je mala i iznosi svega 0,3 ha.

2.2.4. KRAJOBRAZ

Prema pregledu krajobraznih jedinica Hrvatske navedenom u Strategiji i akcijskom planu zaštite biološke i krajobrazne raznolikosti Republike Hrvatske (NSAP) (NN 143/08), područje Parka prirode Telašćica pripada krajobraznoj jedinici Zadarsko-šibenski arhipelag, a predstavlja najrazvedeniji dio hrvatske obale. Otoci su vegetacijski u zimzelenom području, a izmakli su jakoj buri i posolici pa ovdje nema znatnijih razlika između sjeveroistočnih i jugozapadnih obala. Ipak, nema većih cjelovitih šumskih zona jer se prostor od davnina koristio za vinograde, maslinike, stočarstvo i drugo.

Karta 5. Krajobrazne jedinice na širem području Parka prirode Telašćica

Područje Parka prirode Telašćica je područje bogato suprotnostima. To su prije svega tihe i mirne plaže i položena obala s jedne te divlji, okomiti strmci s druge strane. Vegetaciju uglavnom čine degradirane šume alepskog bora i hrasta crnike sa svim prijelaznim oblicima, od viših oblika šume, preko visokih i niskih makija do gariga i ogoljelog kamenjara. Krajobraznu raznolikost tj. vrijednost području Parka daje i karakteristična slika kulturnih krajobraza: suhi travnjaci s napuštenim pastirskim kućama, suhozidima i stazama, nastali stoljetnim tradicionalnim sezonskim stočarenjem, ali i područje obrađenih polja prekrivenih vinogradima i maslinicima.

Slika 13. Suhozid

Krševita obilježja, uvjetovana vapnenačko-dolomitnom građom dominiraju u reljefu. Istaknuti su svi oblici reljefa u kršu: škrape, kamenice, ponikve, ponori, polja u kršu, suhe doline, kao i diferencirani oblici krškog obalnog reljefa.

Slika 14. Gmajno polje

Slika 15. Uvala
Čuška duboka

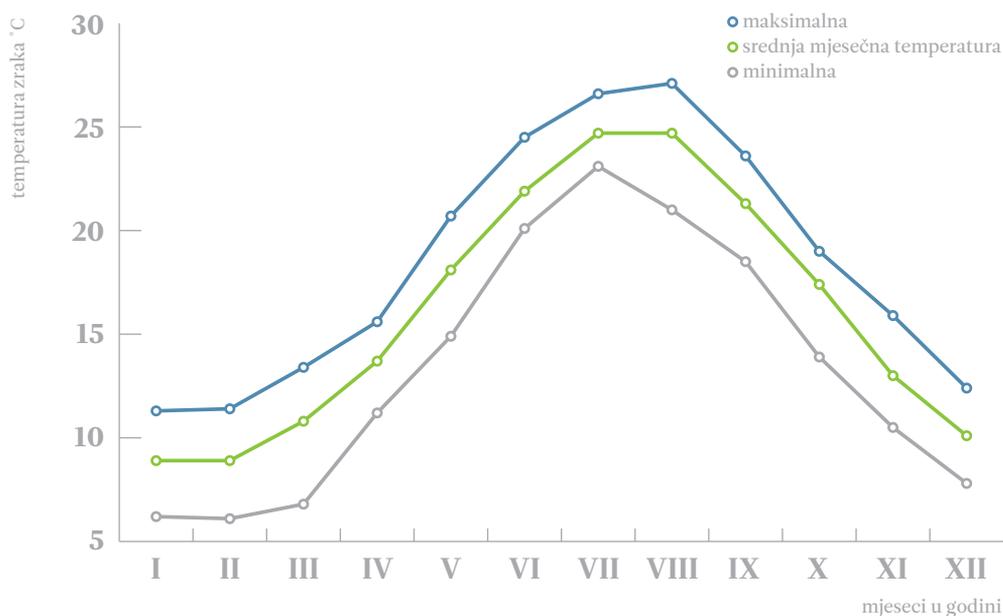
2.2.5. KLIMA

Područje PP Telašćica pripada vanjskim otocima što za posljedicu ima znatnu izloženost utjecaju mora koje pritom djeluje na tlak, temperaturu i vlažnost zraka. Zbog svog specifičnog položaja, šire područje Parka izloženo je vjetrovima, osobito jugu te buri. Ljeti se osjeća utjecaj suptropskog područja visokog tlaka zraka, a kao posljedica toga ljeta su suha i topla. Na širem području Parka uočavaju se i određene mikroklimatske značajke. One su prvenstveno uvjetovane utjecajem okolnog mora i kopnenog zaleđa, ekspozicijom, reljefom te nadmorskom visinom.

Umjereno kišna klima sredozemnih obala je obilježena blagim zimama i suhim ljetima. Ovaj tip klime još se naziva “klimom masline”, a u prirodnim i poluprirodnim uvjetima za nju je vezana vegetacija vazdazelenih šuma hrasta crnike s pripadnim degradacijskim i sukcesijskim stadijima (makije, garizi, travnjaci, kamenjare, stijene, točila).

Meteorološki podaci prikupljaju se na tri meteorološke postaje: klimatološka meteorološka postaja Vela Sestrica (nalazi se u Parku), postaja Sali (u blizini Parka) i glavna meteorološka postaja Šibenik.

Godišnji hod temperature zraka ukazuje na izrazita maritimna svojstva, prosječne temperature siječnja ($6,4^{\circ}$ i $7,1^{\circ}\text{C}$) odnosno srpnja ($24,1^{\circ}\text{C}$), s relativno malim godišnjim amplitudama ($17,7^{\circ}$ i $17,0^{\circ}\text{C}$). Temperaturni ekstremi su u srpnju ($35,2^{\circ}\text{C}$) i u siječnju ($-9,6^{\circ}\text{C}$). U prosjeku, 12 dana godišnje temperatura se popne iznad 30°C .

Grafikon 1. Godišnji hod srednje mjesečne temperature zraka. Razdoblje: 1971.-2000.

Naoblaka je malena te u cijeloj godini ima dvostruko više vedrih dana nego oblačnih. Zanimljivo je što gotovo svakog oblačnog dana pada kiša. Magla se pojavljuje prosječno 18 dana godišnje dok relativna vlaga zraka prosječno godišnje iznosi 73%.

Glavni kišni maksimum je zimski (studeni 110 mm) i sekundarni proljetni (ožujak 81 mm) te ljetni minimum (kolovoz 31 mm). Ukupna količina padalina je oko 830 mm što ukazuje na relativno malu količinu padalina i semiaridnost prostora koju znatno ublažava nešto povišenija, relativna vlažnost zraka. Godišnji broj dana s kišom je izrazito mali, svega 87 dana.

Na širem području Parka najčešće pušu vjetrovi iz sjevernog kvadranta, a među njima se po učestalosti ističe bura koja je osobito česta i jaka tijekom hladnijeg dijela godine. Suprotno tome, tijekom ljetnih mjeseci tipičan vjetar na ovom području je maestral. Najjači su vjetrovi iz južnog kvadranta, osobito jugu. Na cijelom području se uočava mali broj dana

Grafikon 2. Godišnji hod srednjih mjesečnih količina oborina za razdoblje: 1971 –2000.

s jakim i olujnim vjetrom. Oni su najčešći zimi, a među njima se ističu jugo (prosječno 2,4 Beauforta), a zatim bura (1,9 Beauforta). Broj dana s vjetrom jačim od 6 Beauforta iznosi 19 dana godišnje, a jačim od 8 Beauforta 5 dana godišnje.

2.2.6. FIZIČKO – KEMIJSKA SVOJSTVA OKOLNOG MORA

More akvatorija Dugog otoka ima ista ili slična fizičko–kemijska svojstva kao i srednjojadranski dijelovi mora. Prosječna temperatura kreće se od 12°C zimi do 24°C ljeti. Salinitet je 38.2‰, a termoklina je na dubini od 14 do 30 metara. Površinske struje ljeti su slabije a zimi jače, u rasponu od 0,3 do 0,8 čvorova.

Dominirajući smjer morskih struja je iz pravca JI. Morske struje, uz vjetar i valove imaju veliki utjecaj na distribuciju antropogenog zagađenja mora. Položenošću u pravcu I–Z, Dugi otok se nalazi unutar izobate od 100.0 m te po vrstama bentonskih biocenoza spada u biocenoze obalnih terigenih muljeva. Krajnjim zapadnim dijelom s otocima ulazi u biocenoze detritičnih dna otvorenog mora. S obzirom na oligotrofne vode, more ovog prostora predstavlja iznimno povoljnu ekološku nišu za razvoj brojnih biljnih i životinjskih vrsta, čija su obitavališta najbogatija na hridinastim dnima.

Na kvalitetu mora Parka utječe sve veći trend razvoja i širenja ponude u nautičkom turizmu. U posljednjih 15 godina bilježi se značajan porast pristajanja i sidrenja brodova, jedrilica i motornih čamaca. Osim toga, u uvalama Parka smješteni su i ispusti za otpadne vode iz nekoliko ugostiteljskih i drugih objekata.

Institut Ruđer Bošković izradio je 2008. godine “Temeljnu ekološku studiju PP Telašćica”. Osnovni cilj studije bio je odrediti “nulto stanje” koncentracija odabranih makro i mikroelemenata te raspodjela prirodnih i umjetnog ¹³⁷Cs radionuklida na dvadeset postaja u površinskim sedimentima podmorja na području Telašćice. Na temelju spomenutih i drugih parametara izradio se model prihvatnog kapaciteta ekosustava Telašćice. Rezultati studije će se koristiti za unaprjeđenje sustava posjećivanja i optimalnog upravljanja Prkom. Redovno se vrše i analize otpadnih voda iz restorana u uvali Mir, a analize obavlja Zavod za javno zdravstvo, Zadar.

2.2.7. BIOLOŠKA RAZNOLIKOST KOPNA

2.2.7.1. STANIŠTA

S obzirom na način postanka te prema potrebi zaštite, staništa u Parku možemo podijeliti na: prirodna, poluprirodna (antropogeno uvjetovana) i umjetna staništa. Prema nacionalnoj kla-

sifikaciji staništa u Parku prirode Telašćica nalazimo 12 tipova kopnenih staništa.

Prirodna staništa na području PP Telašćica su: šumska staništa, morska obala i more.

Poluprirodna staništa nastala pod utjecajem ljudskih aktivnosti, poput krčenja šuma i sl. su poluprirodni travnjaci i šikare, a za njihovo očuvanje nužna je primjena mjera aktivnog upravljanja, poput ispaše ili uklanjanja obraštajne vegetacije. Većina travnjačkih staništa PP Telašćica nastala je stočarstvom koje se stoljećima odvijalo na području Parka. Novo stanište uvjetovalo je naseljavanje novih vrsta biljaka, životinja i gljiva. Upravo su zbog toga travnjaci danas ključni za očuvanje ukupne biološke i krajobrazne raznolikosti u Parku. Uslijed pada intenziteta i napuštanja stočarstva u drugoj polovici 20. stoljeća, svi tipovi travnjaka su prepušteni prirodnoj sukcesiji tj. zarastanju šumskim drvenastim vrstama. Tim procesom ugrožene su sve vrste biljaka, životinja i gljiva vezane uz travnjake.

Na području PP Telašćica nalazi se nekoliko lokvi koje su u svrhu poljoprivrede i stočarstva napravili i održavali ljudi. Kao i u slučaju travnjaka, prestankom stočarenja i lokve su izložene procesu zatrpavanja, sukcesije te isušivanja. Time su ugrožene i vrste vezane za ta vlažna staništa. S obzirom na malu količinu površinske vode prisutnu na području Parka, lokve predstavljaju važne lokalitete i za ukupnu faunu ovog područja.

Umjetna staništa odnose se na kultivirane ne-šumske površine i to uglavnom na vrtove (u poljima) i maslinike, također vrlo bitne za očuvanje prepoznatljivosti kulturnog krajobraza Parka. Zbog napuštanja obrade zemlje i polja su prepuštena zarastanju.

Tablica 8. Tipovi staništa na području Parka prirode Telašćica

NKS	NKS OPIS	POVRŠINA (HA)	% KOPNO	% UKUPNO
B1	Neobrasle i slabo obrasle stijene	0,9560	0,038	0,014
B142	Dalmatinske vapnenačke stijene	4,0960	0,162	0,060
C3512/C3611	Jadranske kamenjare kadulje i kovilja / Kamenjare raščice i dlakave oštre vlaske	834,1460	33,034	12,117
C3512/C3611/D342	Jadranske kamenjare kadulje i kovilja / Kamenjare raščice i dlakave oštre vlaske / Istočnojadranski bušici	397,4380	15,739	5,773
D3111	Dračik drače s trnovitom krkavinom	14,9420	0,592	0,217
D3111/I211	Dračik drače s trnovitom krkavinom / Mozaične poljoprivredne površine	10,2280	0,405	0,149
D331	Sastojine brnistre	1,6000	0,063	0,023
D342	Istočnojadranski bušici	203,3160	8,052	2,953
D342/C3512/C3611	Istočnojadranski bušici / Jadranske kamenjare kadulje i kovilja / Kamenjare raščice i dlakave oštre vlaske	342,4170	13,561	4,974
E828	Šuma alepskog bora sa sominom	380,6450	15,074	5,529
E828/D342	Šuma alepskog bora sa sominom / Istočnojadranski bušici	120,2670	4,763	1,747
F4	Stjenovita morska obala	0,2480	0,010	0,004
G244/G371	Zajednice mediolitorala kraških morskih jezera / Zajednice infralitorala kraških morskih jezera	20,4590	0,810	0,297
I211	Mozaične poljoprivredne površine	20,6610	0,818	0,300
I5211	Tradicionalni maslinici	159,6890	6,324	2,320
I5211/D342	Tradicionalni maslinici / Istočnojadranski bušici	3,6030	0,143	0,052
J236	Vojni objekti	0,5260	0,021	0,008
J4221	Neuređena (divlja) odlagališta komunalnog otpada	0,4510	0,018	0,007
J442	Površine za cestovni promet	9,4350	0,374	0,137
G	More	4358,8540		63,319
		6883,9770		
		2525,1230	100,000	100,000

LEGENDA

- Dalmatinske vapnenačke stijene
- Dračik drače s trovitom krkavinom
- Dračik drače s trovitom krkavinom / Mozaične poljoprivredne površine
- Istočnojadranski bušici
- Istočnojadranski bušici / Jadranske kamenjare kadulje i kovilja / Kamenjare raščice i dlakave oštre vlaske
- Jadranske kamenjare kadulje i kovilja / Kamenjare raščice i dlakave oštre vlaske
- Jadranske kamenjare kadulje i kovilja / Kamenjare raščice i dlakave oštre vlaske / Istočnojadranski bušici
- More
- Mozaične poljoprivredne površine
- Neobraslo i slabo obrasle stijene
- Neuređena (divlja) odlagališta komunalnog otpada
- Površine za cestovni promet
- Sastojine brniste
- Stjenovita obala
- Šuma alepskog bora sa sominom
- Šuma alepskog bora sa sominom / Istočnojadranski bušici
- Vojni objekti
- Zajednica mediolitorala kraških modrih jezera / Zajednice infralitorala kraških modrih jezera

Karta 6. Karta kopnenih staništa PPT (M 1:25000)

Slika 16. Šuma alepskog bora

2.2.7.2. FLORA

Dosadašnjim terenskim istraživanjima, napravljen je popis i kartiranje flore te utvrđeno postojanje 532 taksona (popis flore u prilogu). Prema analizi životnih oblika, flora Parka pripada mediteranskom području s najvećim udjelom terofita (41%) koji nepovoljno doba godine preživljavaju u obliku sjemenki. U klimatskim uvjetima koji vladaju u ovom području razvijene su zimzelene šume alepskog bora i hrasta crnike (as. *Quercus ilicis* – *Pinetum halepensis*). Ova zajednica zastupljena je na području Grpašćak – Stivanjska gora – Mrzlovica te na više drugih manjih lokacija.

Slika 17. Garig u sukcesiji

Sustavno krčenje, paljenje i ispaša te iskorištavanje drva za ogrjev doveli su do toga da se šume crnike nisu očuvale nego su degradirale u makiju i garig (as. *Cisto* – *ericetum arboreae*). Ove zajednice bušince i vrijesa najzastupljenije su na području Grpašćaka, Prisike te nekoliko manjih lokaliteta. U garizima, odnosno prorijedenim šikarama, bušicima, redovito rastu bušinci (ljepljivi *Cistus monspeliensis*, dlakavi *Cistus villosus* i bijeli bušin *Cistus salvifolius*), a česti su vrijes metlaš (*Erica arborea*) i planika (*Arbutus unedo*). Na plićim tlima rasprostranio se alepski bor (*Pinus halepensis*).

Slika 18. Kamenjarski pašnjak

Na južnom dijelu Dugog otoka, Katini, Velom i Malom Buču, Gornjoj Abi i većini ostalih otočića u Parku, prevladavaju kamenjarski pašnjaci kovilja i kadulje (as. *Stipo – salvietum officinalis brachypodietosum ramosi*) kojima dominira trava razgranjena kostrika (*Brachypodium ramosum*) koja na tlu čini gust tepih.

Zapuštanje ovčarstva posljednjih nekoliko desetljeća uzrok je zarastanja kamenjarskih pašnjaka šmrikom (*Juniperus oxycedrus*). Mješavinu pašnjaka kadulje i kovilja s elementima čistih jadranskih šuma i makija (as. *Stipo – salvietum officinalis et Quercetum ilicis adria – provinciale*) nalazimo na Koženjaku, Brčastcu, V. Dočiću, u pojasu Čelo – Ostrvica te na Artaku, dok mješavinu pašnjaka kadulje i kovilja s elementima čistih jadranskih crnikinih šuma i makija, stadij tršlje i mirte (as. *Stipo – salvietum officinalis et Quercetum ilicis adria – provinciale*, stadij *Pistacia lentiscus – Myrtus communis*) nalazimo na otoku Katina. Na golim klisurastim odsjecima stijena uz južne obale do rta Lopata, kao i u kanjonskoj uvali Čuška Dumboka te na Sestricama i Garmenjaku u zoni prskanja mora, razvijena je endemska zajednica busine i dubrovačke zečine (as. *Phalango – centauretum ragusinae*).

Slika 19. Vegetacija obalnih stijena

Na strmcima još dolazi i drvenasta mlječika (*Euphorbia dendroides*) kojoj je Telašćica naj-sjevernije nalazište. Nju nalazimo i na otoku Sestrica Vela. Na Sestricama je zamjetljiva još i zajednica *Festuco – koelerietum splendidis* unutar sastojina kadulje i kovilja. Zajednica mri-žice (as. *Plantagini – stacticeum cancellatae*) zastupljena je u relativno malim arealima u zoni zaslanjivanja ili prskanja mora, u uskom obalnom pojasu.

Flora Parka obiluje endemičnim biljkama. Među njima se ističe podvrsta dubrovačke zečine – dugootočka zečina (*Centaurea ragusina* ssp. *lungensis*) koja raste samo na Duškom otoku i Kornatima. Strogo je zaštićena vrsta, no zbog nepristupačnih stijena na kojima raste, ipak nije ugrožena čovjekovom aktivnošću.

Slika 20. Dugootočka zečina *Centaurea ragusina* L. ssp. *lungensis* (Ginzb.) Hayek

Na stjenovitim obalama i u garizima raste endemična srednjodalmatinska vrsta staliova lazarkinja (*Asperula staliana*). Krajem proljeća i ljeti na kamenjarskim travnjacima ističe se ilirska perunika (*Iris adriatica*), a u kolovozu i rujnu se na istom staništu može naći endem pustenasto devesilje (*Seseli tomentosum*). Na kamenitim staništima na kojima je tlo oskudno raste dalmatinski buhač (*Tanacetum cinerariifolium*). Ovdje se nalazi i jadranski lastavičnjak (*Vincetoxicum hirundinaria* ssp. *adriaticum*). Na strmcima raste srebroliki slak (*Convolvulus*

Slika 21. Orhideja Bertolomijeva kokica *Ophrys bertolonii* Moretti

Slika 22. Orhideja jesenska zasuknica *Spiranthes spiralis* (L.) Chev

cneorum), rijetka i reliktna vrsta hrvatske flore čiji areal se potpuno preklapa s arealom dubrovačke zečine, a najsjevnije nalazište ove grmolike vrste je upravo strmac unutar Parka. Od ostalih endemičnih vrsta tu su izverugana gromotulja (*Aurinia sinuata*), bijela šupaljka (*Corydalis acaulis*), dalmatinska djetelina (*Trifolium dalmaticum*) i ostalih 15 vrsta. Za floru Parka značajno je i deset vrsta orhideja koje su Zakonom strogo zaštićene.

Čovjekovim posredstvom na ovo područje unijet je alepski bor (*Pinus halepensis*), sađen nakon Drugog svjetskog rata, a zatim se počeo intenzivno širiti sa starijih nasada pored Grpašćaka prema uvali Mir i dalje do slanog jezera i sve do južnih dijelova otoka, s dosta čempresa (*Cupressus sempervirens*) i rijetkim pinijama (*Pinus pinea*).

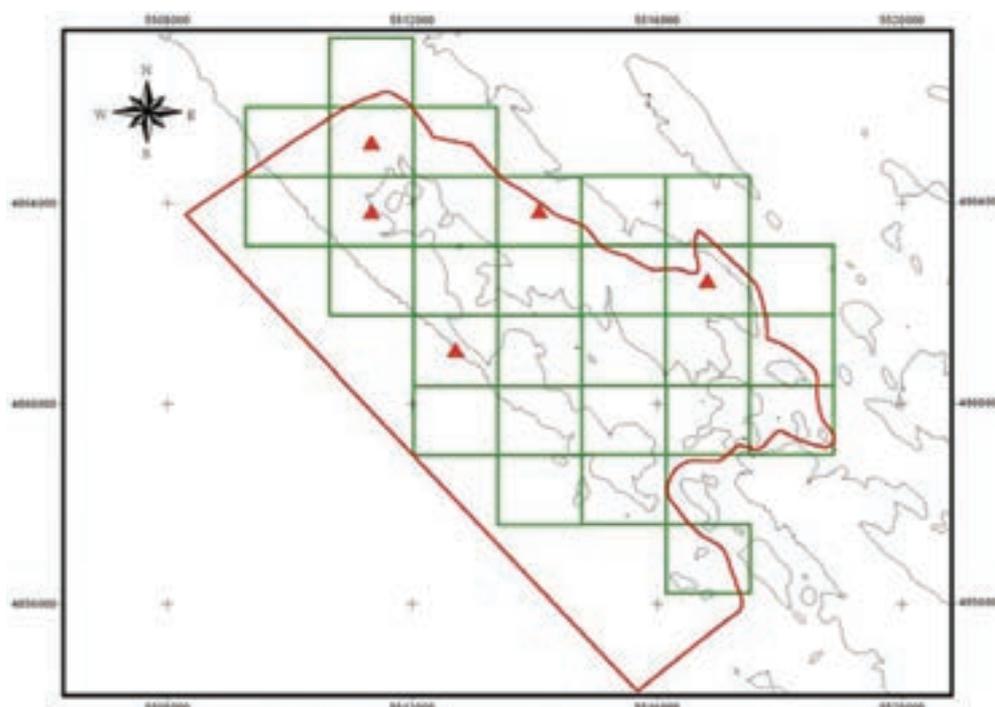
Slika 23. Hrast crnika
Quercus ilex

U posljednje vrijeme su primijećene i neke invazivne, alohtone vrste, a na području Parka zabilježeno je sedam svojti sa statusom invazivnih vrsta (Tablica 9). Ni jedna od zabilježenih invazivnih svojti na području Parka nije uočena na većim površinama i s većom gustoćom, no s obzirom na njihovo trenutno rasprostranjenje (Slika 24) uz frekventnije prometnice i mjesta zadržavanja većeg broja ljudi, treba obratiti pažnju i pratiti stanje njihovih populacija.

Tablica 9. Zabilježene invazivne biljne svojte, s datumom opažanja, porijeklom, životnim oblikom te poznatom godinom unosa u Hrvatskoj (prema bazi flore Hrvatske)

BR.	VRSTA	OPAŽENO	PORIJEKLO	Ž. OBLIK	HR
1	<i>Amaranthus retroflexus</i> L.	02.10.2007.	Am	terofit	1861
2	<i>Bidens subalternans</i> DC.	03.10.2007.	Am	terofit	1978
3	<i>Carpobrotus edulis</i> (L.) N.E.Br. in Phillips	13.04.2001.	Af	hamefit	1951
4	<i>Conyza bonariensis</i> (L.) Cronquist	06.07.2008.	Am	terofit	1961
5	<i>Conyza canadensis</i> (L.) Cronquist	02.10.2007.	Am	terofit	1861
6	<i>Parthenocissus quinquefolia</i> (L.) Planchon	13.04.2001.	Am	fanerofit	1952
7	<i>Robinia pseudoacacia</i> L.	30.04.2008.	Am	fanerofit	1914

AM – američko porijeklo, AF – afričko porijeklo

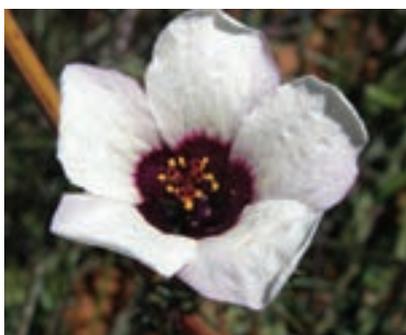
Slika 24. MTB/64 kvadranti u kojima su zabilježene invazivne biljne svoje navedene u tablici 9

Analiza ugroženosti zabilježene flore pokazala je prisutnost jedne kritično ugrožene (CR) svoje, dok su zabilježene tri svoje sa statusom ugroženih (EN) i šest osjetljivih (VU) svoji (Tablica 10).

Tablica 10. Zabilježene svoje s ugroženim (EN) i osjetljivim (VU) statusom te dvije nedovoljno poznate (DD) vrste. Nikolić i Topić (2005)

VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST	ZAŠTITA PO ZZP
<i>Calystegia soldanella</i> (L.) R. Br	Pješčarski ladolež	CR	SZ
<i>Carex divisa</i> Huds.	Razdijeljeni šaš	EN	SZ
<i>Hibiscus trionum</i> L.	Vršača sljezolika	EN	SZ
<i>Ophrys lutea</i> (Gouan) Cav.	Žuta kokica	EN	SZ
<i>Desmazeria marina</i> (L.) Druce	Sredozemna ljuljolika	VU	SZ
<i>Ophrys bertolonii</i> Moretti	Bertolonijeva kokica	VU	
<i>Orchis papilionacea</i> L.	Leptirasti kačun	VU	
<i>Orchis quadripunctata</i> Cirillo ex Ten.	Četverotočkasti kačun	VU	
<i>Orchis tridentata</i> Scop.	Trozubi kačun	VU	
<i>Parapholis incurva</i> (L.) C.E.Hubb.	Svinuti tankorepaš	VU	SZ
<i>Melica transsilvanica</i> Schur	Transilvanski mekuš	DD	SZ
<i>Parapholis filiformis</i> (Roth) C.E.Hubb	Končasti tankorepaš	DD	SZ

Slika 25. Vršača sljezolika *Hibiscus trionum* L.

Slika 26. Morski slak *Calystegia soldanella* (L.) R.Br.

Od ukupno sedam zabilježenih taksona sa statusom nedovoljno poznatih (DD) treba istaknuti vrste *Melica transsilvanica* Schur i *Parapholis filiformis* (Roth) C.E. Hubb koje su na temelju postojećih podataka vrlo rijetke na razini cijele države.

2.2.7.3. FAUNA

Karakteristična otočna vegetacija i krški teren uvjetuju siromašnu faunu kopnenog dijela. Prema dostupnim podacima, na ovom prostoru obitava oko 490 životinjskih vrsta. Mnoge od njih ugrožene su i Zakonom o zaštiti prirode zaštićene vrste hrvatske faune.

Najbrojnija životinjska skupina jesu beskralješnjaci, a zabilježeno je 339 vrsta. Prema dosadašnjim podacima, to su većinom predstavnici člankonožaca. Poznavanje faune kopnenih staništa većim dijelom potiče iz ranijih istraživanja (1925.). Nakon toga pojedinci su radili sporadična istraživanja, a tek u novije vrijeme pokreću se ponovno istraživanja pojedinih skupina.

Novija istraživanja kornjaša (*Coleoptera*) u Parku pokazuju da je zajednica trčaka (*Cerambycidae*), strizibuba (*Cerambycidae*) i balegara (*Scerabaeidae*) prilično siromašna vrstama. Među trčcima su najbrojnije vrste porodice Harpalinae koje su ishranom i načinom života vezane uz polja, livade i vinograde. Dva zabilježena predstavnika kornjaša iz porodice trčaka (*Carabidae*), ljubičasti pilonog (*Laemostenus dalmatinus*) i dalmatinska veronija (*Molops dalmatinus*), endemske su vrste vezane za krško područje.

Slika 27. Trčak
Laemostenus
(*Laemostenus*) *dalmatinus*

Slika 28. Trčak *Molops*
(*Molops*) *dalmatinus*

Prema Crvenoj knjizi ugroženih danjih leptira Hrvatske, Park je područje rasprostranjenja četiriju zaštićenih vrsta danjih leptira: Rottemburgov debeloglavac (*Thymelicus acteon*), veliki kozlinčev plavac (*Glaucopsyche alexis*), lastin rep (*Papilio machaon*) i kupusov bijelac (*Pieris brassicae*).

Slika 29. Rottemburgov
debeloglavac
Thymelicus acteon

Novijim istraživanjima kopnene malakofaune utvrđeno je 37 vrsta kopnenih puževa. Time se potvrdilo postojanje 14 dotada zabilježenih vrsta te su otkrivene još 23 vrste u Parku. U fauni se ističu stenoendemična vrsta dugootočka zaklopnica (*Delima edmibrani*) i vrsta *Agathylla lamellosa* kojoj je ovo najsjevernije nalazište. Obje vrste dolaze na stjenovitim staništima strmca gdje ih ugrožavaju potencijalni posjetitelji (hodanja, naslanjanja na podlogu i uništavanje puževa). Iz faune se izdvaja i endemična vrsta *Chondrina spelta ventilatoris* koja ovdje ima najzapadnije nalazište, a rijetke vrste hrvatske faune *Paralaoma caputspinule* i *Testacella scutulum* najjužnije nalazište.

U fauni je relativno velik broj endemičnih svojti manjeg ili većeg dijela istočnojadranske obale, uz već navedene, to su još *Cochlostoma scalarinum scalarinum*, *Hypnophyla pupaeformis*, *Delima albocincta albocincta*, *D. bilabiata alschingeri*, *Poiretia cornea* i *Helicigona setosa* što ukazuje na osebujnost i potrebu zaštite cjelokupne faune.

Slika 30. Kopneni puž
Agathylla lamellosa

Slika 31. Kopneni puž
dugootočka zaklopnica
Delima edmibrani

U Parku su zabilježene različite vrste kralješnjaka, a glavnina podataka potječe još iz 1930. godine koji je nadopunjen daljnjim istraživačkim radovima, prvenstveno Udruge studenata biologije – BIUS, 2000. godine.

Postojanje vodozemaca uvjetovano je u prvom redu vodom, a budući da je ovo područje relativno suho, samo dvije vrste koje dobro podnose suhe uvjete obitavaju u Parku: gatalinka (*Hyla arborea*) i zelena krastača (*Bufo viridis*). Gatalinka se u velikom broju nalazi u lokvama koje su većinom periodične, tako da je ova vrsta koja je usko vezana za vodu trebala dijelom promijeniti način života. Potrebno je provesti istraživanja o životnom ciklusu vrste u ovako ekstremnim uvjetima. Također se posebna pažnja treba posvetiti očuvanju lokvi kao posebne vrste staništa.

Slika 32. Gatalinka *Hyla arborea*

Fauna gmazova je brojnija i čini ju 13 vrsta: 3 vrste kornjača, 4 vrste guštera i 6 vrsta zmija. Od ugroženih vrsta javlja se morska kornjača glavata želva (*Caretta caretta*). Po kućama se često može vidjeti macaklin ili tarentula (*Hemidactylus turcicus*) koji je izrazito noćna životinja. Ipak se najčešće mogu susresti gušterice – primorska i krška (*Podarcis melisellensis* i *Podarcis sicula*). Krška gušterica najčešća je vrsta guštera, a nalazi se većinom u kamenjaru obraslom niskim raslinjem te po suhozidima. Beznogi gušter blavor (*Ophisaurus apodus*) također je čest. Nalazi se posvuda u Parku, a nešto je češći u poljima u kojima ima lokvi i bunara.

Slika 33. Krška gušterica
Podarcis melisellensis

Od zmija na cijelom Dugom otoku do sada je nađeno svega šest vrsta: crvenkrpica (*Zamenis situla*), crnokrpica (*Telescopus fallax*), šara poljarica (*Hierophis gemonensis*), zmajur (*Malpolon insignitus*) i bjelouška (*Natrix natrix*). Ni jedna od njih nije otrovna za čovjeka. Za pretpostaviti je da je u Parku mogućnost nalaza i četveroprugog kravosasa (*Elaphe quatuorlineata*), budući da je u nekoliko navrata zabilježen na sjevernoj strani Dugog otoka. Biološki najzanimljiviji nalaz gmazova s Dugog otoka je slijepa zmija *Typhlops vermicularis*. Ovo je izuzetno rijetka podzemna vrsta i na području Hrvatske zabilježena je samo jednom i to 1977. g. u blizini mjesta Sali.

Slika 34. Pjegava
crvenkrpica *Zamenis situla*

Najveći broj kopnenih kralješnjaka čine ptice i do sada ih je zabilježeno 115 vrsta. Na različitim staništima nalaze dobre uvjete za gniježđenje i povremeno prebivalište. Okomite, strme morske hridine idealno su mjesto za formiranje kolonija svih triju vrsta čioapa koje žive u Hrvatskoj. Smeđa čioapa (*Apus pallidus*) dominantna je vrsta koja se gnijezdi u pukotinama strmih stijena ponekad u većim kolonijama uz crne čioape (*Apus apus*), dok se bijela čioapa (*Tachymarptis melba*) gnijezdi pojedinačno. Zbog zapuštanja poljoprivrednih površina i intenzivnijeg korištenja pesticida, količina hrane za čioape, kukci, se smanjila što je dovelo do smanjenja broja ovih ptica.

Među faunom ptica izuzetno zanimljive su grabljivice kojih je u Parku zabilježeno 15 vrsta, a barem pet vrsta su gnjezdarike. Na strmcima s vanjske strane otoka gnijezdi se sivi sokol (*Falco peregrinus*), ugrožena i sve rjeđa vrsta. Osim njega, ovdje se mogu susresti tamni eleonorin sokol (*Falco eleonora*) koji je na ovom području zabilježen kao skitalica, a gnjezdarike je južnih pučinskih otoka, zatim krški sokol (*Falco biarmicus*) i mali sokol (*Falco columbarius*) te gnjezdarike: vjetruša (*Falco tinnunculus*), zmijar (*Circaetus gallicus*), kobac (*Accipiter nisus*) i škanjac (*Buteo buteo*).

Slika 35. Sivi sokol
Falco peregrinus

Slika 36. Eleonorin sokol
Falco eleonora

Morski vranac (*Phalacrocorax aristotelis*) gnijezdi se na nadsvođenim niskim policama i u nišama uz more na krunama strmca s pučinske strane Parka. Čest je i gavran (*Corvus corax*) koji za gniježđenje često bira litice stijena, a hrani se na otvorenim staništima. Galeb klaukavac (*Larus cachinnans*) je vjerojatno najupadljivija vrsta ptice. Stanarica je i gnijezdi se u manjim kolonijama duž obala Parka. U kamenjaru se može sresti ušara (*Bubo bubo*), sve ugroženija europska sova, a od pjevica primorska bjeloguza (*Oenanthe hispanica*), jarebica kamenjarka (*Alectoris graeca*) i kamenjar (*Monticola saxatilis*). Najčešće gnjezdarike gariga i

Slika 37. Škanjac
Buteo buteo

Slika 38. Sova ušara
Bubo bubo

Slika 39. Morski vranac
Phalacrocorax aristotelis

makije su crnoglava i bjelobrka grmuša (*Sylvia melanocephala* i *S. cantillans*). U vrijeme proljetne i jesenske seobe preko područja Parka prelijeće veliki broj europskih selica, a od zimovalica se susreću razne vrste pataka.

Skupina sisavaca je najmanje zastupljena. Neki od njih su kućni miš (*Mus musculus*), štakor (*Ratus norvegicus*) te podivljala kućna mačka (*Felis silvestris*) povezane s prisutnošću čovjeka. Od prirodne faune zadržale su se poljska voluharica (*Microtus arvalis*) i kuna bjelica (*Mustela foina*). Nekad je na otoku živio i zec (*Lepus europaeus*), ali je najvjerojatnije izumro zbog velikog broja kuna te upotrebe pesticida u poljoprivredi na otoku.

Na području Telašćice utvrđeno je dvanaest vrsta šišmiša među kojima su neke izrazito ugrožene i osjetljive vrste. Najveća do sada utvrđena kolonija na području Parka je u spilji Golubinka s morskim ulazom ispod strmaca gdje obitava oko 2000 jedinki rideg šišmiša (*Myotis emarginatus*) i oko 1000 jedinki velikog potkovnjaka (*Rhinolophus ferrumequinum*). Zabilježene su prilično velike koncentracije i nekih drugih vrsta kao što su sredozemni slobodnorepac (*Tadarida teniotis*) i sivi dugouhi šišmiš (*Plecotus austriacus*).

Slika 40. Muflon
Ovis musimon

Kao najvažnija alohtona vrsta ističe se muflon (*Ovis musimon*). Zbog ustanovljavanja lovišta, umjetno je naseljen 70-ih godina 20. stoljeća. Danas obitavaju potpuno prirodno na pašnjacima cijelog Dugog otoka.

2.2.8. BIOLOŠKA RAZNOLIKOST MORA

2.2.8.1. STANIŠTA

Prema Nacionalnoj klasifikaciji staništa na području Parka prirode Telašćica nalazimo 14 tipova morskih staništa (Tablica 11).

Tablica 11. Tipovi morskih staništa na području Parka prirode Telašćica prema Nacionalnoj klasifikaciji staništa

NKS	STANIŠNI TIP (III. RAZINA)
F.	MORSKA OBALA
F.1.	MULJEVITA MORSKA OBALA
F.1.2.	Supralitoralni muljevi ◉
F.2.	PJESKOVITA MORSKA OBALA
F.2.2.	Supralitoralni pijesci ◉
F.2.2.1.	Biocenoza supralitoralnih pijesaka
F.4.	STJENOVITA MORSKA OBALA
F.4.2.	Supralitoralne stijene ◉
F.4.2.1.	Biocenoza supralitoralnih stijena
G.	MORE
G.2.	MEDIOLITORAL
G.2.1.	MEDIOLITORALNI MULJEVITI PJESCI I MULJEVI ◉
G.2.1.1.	Biocenoza mediolitoralnih muljevitih pijesaka i muljeva
G.2.2.	MEDIOLITORALNI PIJESCI ◉
	Biocenoza mediolitoralnih pijesaka
G.2.3.	MEDIOLITORALNI ŠLJUNCI I KAMENJE
G.2.4.	MEDIOLITORALNO ČVRSTO DNO I STIJENE ◉ ◉
G.2.4.1.	Biocenoza gornjih stijena mediolitorala
G.2.4.2.	Biocenoza donjih stijena mediolitorala
G.2.4.3.	Biocenoza mediolitoralnih špilja
G.2.4.4.	Zajednica mediolitorala krških morskih jezera
G.3.	INFRALITORAL
G.3.1.	INFRALITORALNI PJESKOVITI MULJEVI, PIJESCI, ŠLJUNCI I STIJENE U EURIHALINOM I EURITERMNOM OKOLIŠU ◉ ◉
G.3.1.1.	Eurihalina i euritermna biocenoza
G.3.1.1.4.	Asocijacija s vrstom <i>Zostera noltii</i> u eurihalinom i euritermnom okolišu
G.3.2.	INFRALITORALNI SITNI PIJESCI S VIŠE ILI MANJE MULJA ◉
G.3.2.1.	Biocenoza sitnih površinskih pijesaka
G.3.2.1.1.	Facijes s vrstom <i>Lentidium mediterraneum</i>
G.3.2.2.	Biocenoza sitnih ujednačenih pijesaka
G.3.2.2.1.	Asocijacija s vrstom <i>Cymodocea nodosa</i>
G.3.2.3.	BIOCENOZA ZAMULJENIH PIJESAKA ZAŠTIĆENIH OBALA
G.3.2.3.3.	Facijes s vrstama <i>Loripes lectus</i> , <i>Tapes</i> spp.
G.3.2.3.4.	Asocijacija s vrstom <i>Cymodocea nodosa</i>
G.3.2.3.5.	Asocijacija s vrstom <i>Zostera noltii</i>
G.3.3.	INFRALITORALNI KRUPNI PIJESCI S VIŠE ILI MANJE MULJA ◉

Slika 41. Biocenoza fotofilnih algi

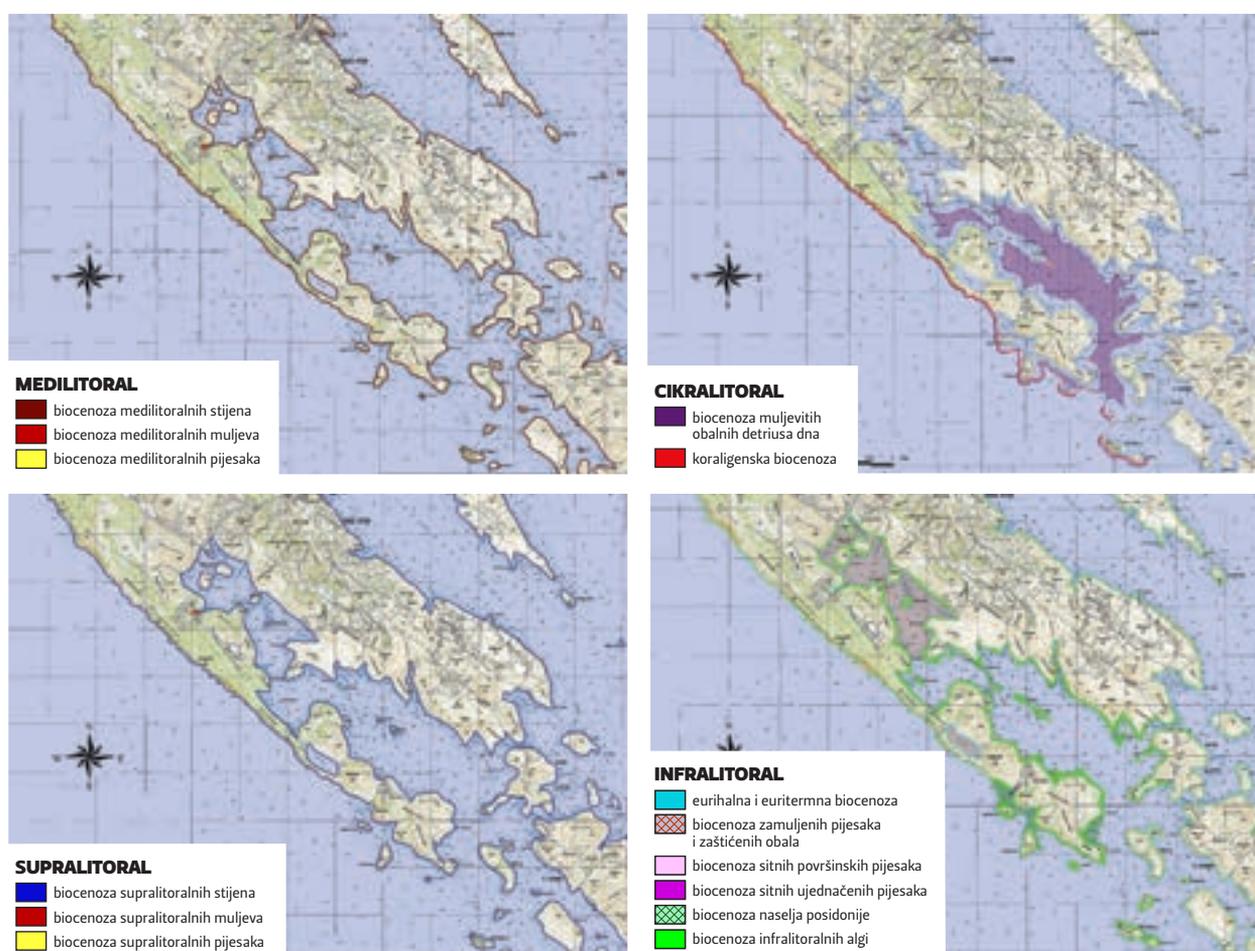

Slika 42. Biocenoza polutamnih špilja

NKS	STANIŠNI TIP (III. RAZINA)
G.3.3.1.	Biocenoza krupnih pijesaka i sitnih šljunaka pod utjecajem valova
G.3.3.2.	Biocenoza krupnih pijesaka i sitnih šljunaka pod utjecajem pridnenih struja (pojavljuje se i u cirkalitoralu)
G.3.4.	INFRALITORALNO KAMENJE I ŠLJUNCI Ⓞ
G.3.4.1.	Biocenoza infralitoralnih šljunaka
G.3.5.	NASELJA POSIDONIJE Ⓞ ⊕
G.3.5.1.	Biocenoza naselja vrste <i>Posidonia oceanica</i>
G.3.6.	INFRALITORALNA ČVRSTA DNA I STIJENE Ⓞ
G.3.6.1.	Biocenoza infralitoralnih alga
G.3.7.	INFRALITORAL KRŠKIH MORSKIH JEZERA Ⓞ ⊕
G.3.7.1.	Zajednice u infralitoralu krških morskih jezera
G.4.	CIRKALITORAL
G.4.1.	CIRKALITORALNI MULJEVI Ⓞ
G.4.1.2.	Biocenoza muljevutih dna otvorenog Jadrana i kanala sjevernog Jadrana
G.4.2.	CIRKALITORALNI PIJESCI Ⓞ
G.4.2.1.	Biocenoza muljevutih detritusnih dna
G.4.2.2.	Biocenoza obalnih detritusnih dna
G.4.3.	CIRKALITORALNA ČVRSTA DNA I STIJENE Ⓞ
G.4.3.1.	Koraligenska biocenoza
G.4.3.2.	Biocenoza polutamnih špilja (pojavljuje se i kao enklava u infralitoralu)
G.4.4.	CIRKALITORAL KRAŠKIH MORSKIH JEZERA Ⓞ ⊕
G.4.4.1.	Zajednice cirkalitorala kraških morskih jezera
G.5.	BATIJAL
G.5.3.	BATIJALNO ČVRSTO DNO I STIJENE Ⓞ
G.5.3.2.	Biocenoza špilja i prolaza u potpunoj tami (javlja se i kao enklava u plićim stepenicama)

Ⓞ ugroženi i rijetki stanišni tipovi prema Pravilniku o izmjenama i dopunama pravilnika o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova (NN 119/09). Navedeni stanišni tipovi uključuju sve stanišne tipove niže klasifikacijske razine.

⊕ prioritetni stanišni tipovi

Karta 7. Tipovi morskih staništa i njihov prostorni raspored u Parku

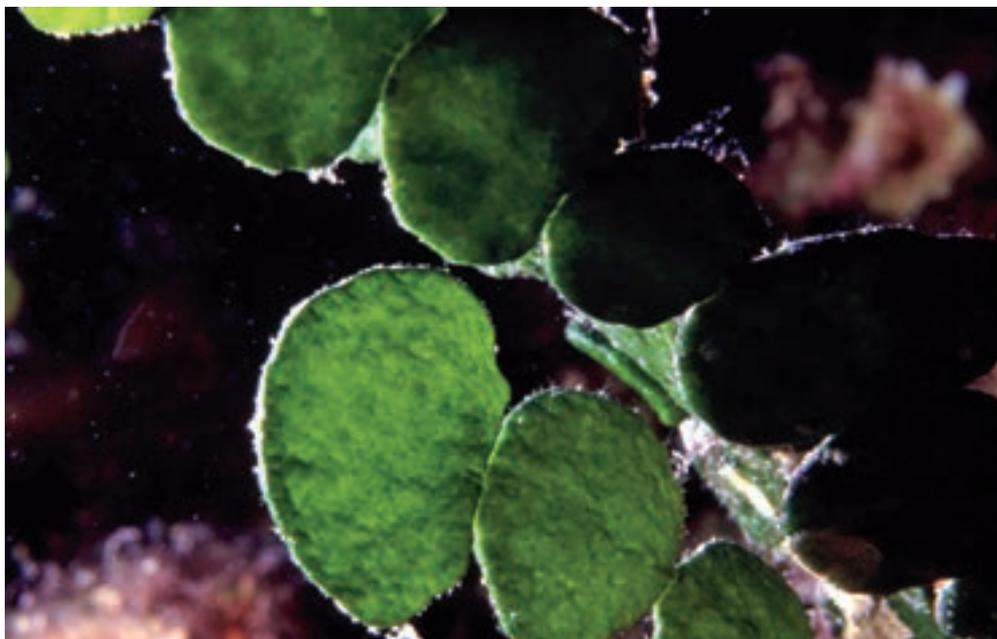
Na području Parka je tijekom 2002. i 2003. godine načinjen pregled bentonskih zajednica (Inventarizacija podmorskih biocenoza uvala Telašćica, Bakran-Petricioli, 2003) i pri tome je zabilježeno 19 od ukupno 33 bentonske zajednice za koje se smatra da postoje u Jadranu. Dosadašnjim istraživanjima dobiveni su vrijedni rezultati o osnovnoj rasprostranjenosti bentonskih biocenoza u uvali i na pučinskoj strani Parka, međutim i dalje treba raditi na inventarizaciji i kartiranju bentonskih biocenoza te nadopunjavati već postojeće karte.

2.2.8.2. FLORA

Biljni svijet u moru čine alge i morske cvjetnice. One predstavljaju vrlo značajnu kariku u morskom ekosustavu. Proizvode kisik i služe kao sklonište i hrana mnogim životinjama. Ovisno o uvjetima u moru (dubina, temperatura, salinitet, količina svjetlosti) razvijaju se različite vrste algi i morskih cvjetnica.

Dosadašnjim istraživanjima biološke raznolikosti podmorja Parka utvrđeno je 318 svojti alga od ukupno 638 svojti zabilježenih za istočni Jadran te 4 vrste morskih cvjetnica. Najzastupljenije su crvene alge s 340 svojti, zatim smeđe sa 170 svojti i zelene alge sa 118 svojti. Sastav biljnih zajednica ovisi o vrsti podloge na kojoj se razvijaju. Tako na kamenitim dnima u malih dubinama nalazimo čitav niz alga, dok na pjeskovitim i muljevitim dnima prevladavaju morske cvjetnice. Među algama se ističu različite vrste cistozira te vapnenačke crvene alge, što je značajka vanjskih pučinskih otoka.

Najzanimljivija alga ovog područja je vapnenačka crvena alga (*Goniolithon byssoides*) rasprostranjena u istočnom Sredozemlju koja je u Jadranu na SZ granici areala i vrlo rijetka. Najbogatije nalazište ove alge u Parku je pod otvorenim jugoistočnim stijenama Dugog otoka i susjednih olujnih otočića.

Slika 43. Alga
Halimeda tuna

Na lokalitetima Grpašćak, Mir i Mala Prisika istraživanjem su utvrđena gusta naselja invazivne tropske crvene alge (*Womersleyella setacea*). Od ostalih vrsta algi u Parku se uz obalu najčešće mogu vidjeti: padina (*Padina pavonica*), diktiota (*Dictyota dichotoma*), laurencia (*Laurentia obtusa*), cistozira (*Cystoseira* sp.), klobučić (*Acetabularia acetabulum*) i morske cvjetnice čvorasta morska resa (*Cymodocea nodosa*) i patuljasta svilina (*Zostera noltii*). U popisu morske flore u prilogu prikazane su sve svojte alga zabilježene u Parku prirode Telašćica.

Slika 44. Alga *Acetabularia acetabulum*

Slika 45. Morska cvjetnica
Cymodocea nodosa

U samoj uvali značajnije su morske livade četiriju strogo zaštićenih vrsta morskih cvjetnica: posidonia (*Posidonia oceanica*) i čvorasta morska resa (*Cymodocea nodosa*) te nešto manje patuljasta svilina (*Zostera noltii*) i morska svilina (*Zostera marina*). Dosadašnjim istraživanjima podmorja utvrđena su područja koja prekrivaju livade posidonije, a prostiru se unutar fotofilne zone dubine od oko 5 m pa do dubine od oko 20–25 m. *Posidonia oceanica*, u narodu poznata kao “morska trava”, endemska je vrsta Sredozemnog mora. Zbog različitih utjecaja kao što su klimatske promjene, invazivne vrste te mnoge ljudske djelatnosti poput sidre-

Slika 46. Livada
Posidonie oceanice

Slika 47. *Posidonia oceanica*

nja, livade posidonije su vrlo ugrožene. Kako bi se utvrdilo stanje livada posidonije i drugih cvjetnica te provjerila prisutnost invazivnih alga roda *Caulerpa* koja ugrožava naselja posidonije, Ustanova je započela s organiziranjem programa "Monitoring livada posidonije" koji će se provoditi jednom godišnje.

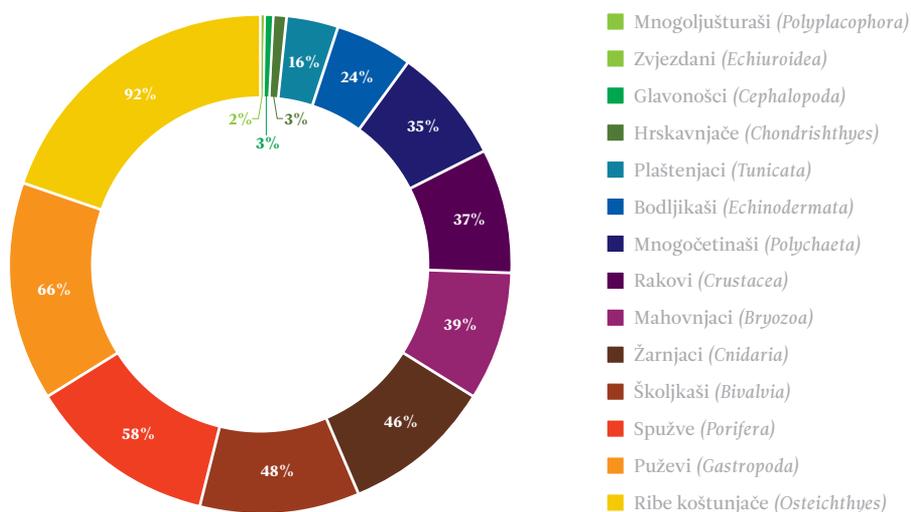
2.2.8.3. FAUNA

U Parku prirode Telašćica nalazimo brojne skupine morske faune.

Tablica 12. Fauna podmorja
Parka prirode Telašćica

SKUPINA	BROJNOST VRSTA	SKUPINA	BROJNOST VRSTA
Spužve (<i>Porifera</i>)	58	Mnogočetinaši (<i>Polychaeta</i>)	35
Žarnjaci (<i>Cnidaria</i>)	46	Rakovi (<i>Crustacea</i>)	37
Mnogoljušturaši (<i>Polyplacophora</i>)	1	Mahovnjaci (<i>Bryozoa</i>)	39
Puževi (<i>Gastropoda</i>)	66	Bodljikaši (<i>Echinodermata</i>)	24
Školjkaši (<i>Bivalvia</i>)	48	Plaštenjaci (<i>Tunicata</i>)	16
Glavonošci (<i>Cephalopoda</i>)	3	Ribe koštunjače (<i>Osteichthyes</i>)	92
Zvjezdani (<i>Echiuroidea</i>)	1	Hrskavnjače (<i>Chondrichthyes</i>)	3

Grafikon 3. Prikaz
zastupljenost pojedinih
skupina u cjelokupnoj
fauni mora u Parku
prirode Telašćica

O zanimljivosti područja govori već to što se u Parku nalaze atraktivne lokacije za ronjenje, koje plijene pažnju raznolikošću biljnih i životinjskih vrsta i bogatstvom boja. U podmorju se nalaze brojne morske špilje od kojih neke imaju impozantne ulaze pod morem.

Od morskih sisavaca u Parku je zabilježen jedino dobri dupin (*Tursiops truncatus*). Često se zimi ispod strmaca mogu vidjeti jata dobrog dupina, a poneki znaju ući i u samu uvalu Telašćica. Nekad je ovdje živjela i sredozemna medvjedica (*Monachus monachus*), ali je nestala.

Od tri vrste kornjača prisutne u Jadranskom moru, u Parku je dosad zabilježena samo jedna vrsta i to glavata želva (*Caretta caretta*).

Slika 48. Gorgonija žuta rožnjača *Eunicella cavolini*

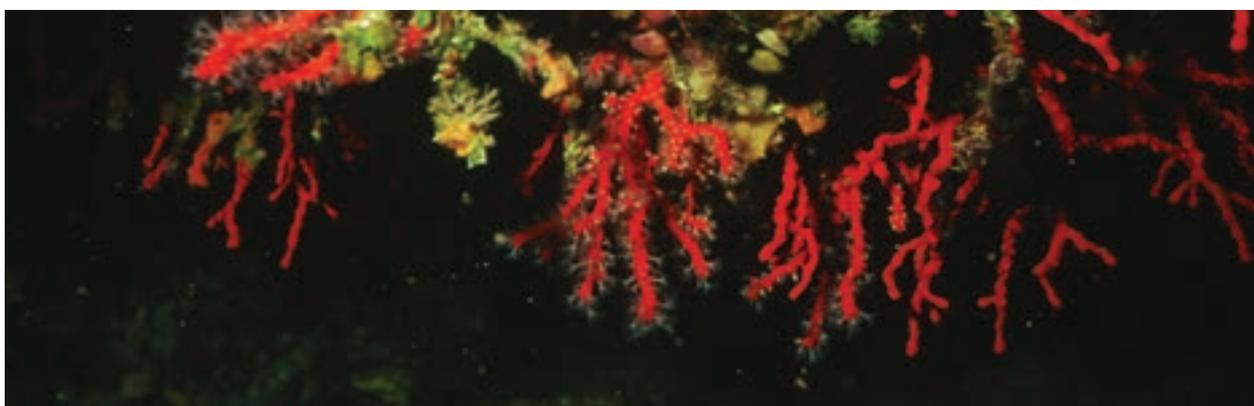

Slika 49. Gorgonija velika rožnjača *Paramuricea clavata*

Od koralja su u podmorju strmaca dosadašnjim istraživanjima na području Grpašćaka, uvala Mir i Male Prisike zabilježene najgušće kolonije razgranatih gorgonija žute rožnjače (*Eunicella cavolini*) i velike rožnjače (*Paramuricea clavata*).

U pukotinama klifova živi zaštićeni crveni koralj (*Corallium rubrum*), svojta koja je danas zbog sporog rasta i prekomjerne eksploatacije postala rijetka.

Busenasti koralj (*Cladocora caespitosa*) raste u nakupinama u samoj uvali Telašćica. To je jedini koralj koji u Jadranu može tvoriti koraljne grebene. Izgrađuje busenaste zadrugke koje narastu do 50 cm. Ovaj koralj sredozemni je endem.

Slika 50. Crveni koralj *Corallium rubrum*

Najčešće vrste riba u uvali su ušate, iako su i druge ribe brojne kako vrstama tako i brojem jedinki. Najčešće se mogu vidjeti: pirka (*Serranus scriba*), salpa (*Sarpa salpa*), fratar (*Diplodus vulgaris*), crnej (*Chromis chromis*) i knez (*Coris julis*). Dosadašnjim istraživanjima prikupljeno je i istraženo 369 jedinki riba koje su svrstane u 9 porodica i 20 vrsta. Na temelju dobivenih podataka utvrdilo se da su plitke uvale ovog područja značajna staništa nedoraslih vrsta riba. Među algama i livadama morskih cvjetnica nalazimo morskog konjića (*Hippocampus* sp.), vrstu koja je zaštićena Zakonom o zaštiti prirode pa ga se ne smije vaditi iz mora.

U podmorju Parka nalazimo nekoliko zaštićenih vrsta mekušaca: plemenitu perisku (*Pinna nobilis*), puža bačvaša (*Tonna galea*), prstaca (*Lithophaga lithophaga*) itd.

Slika 51. Plemenita periska *Pinna nobilis*

Slika 52. Prstac *Lithophaga lithophaga*.

Europska jegulja (*Anguilla anguilla*) zabilježena je u slanom jezeru Mir. Uglavnom obitava na dnu, ispod kamenja, u blatu i pukotinama. S obzirom da je jezero povezano s morem samo malim pukotinama, pretpostavlja se da kroz njih jegulje ulaze u jezero u ličinačkom stadiju. Njihov životni ciklus u jezeru je još uvijek nepoznat.

Jedan od najzanimljivijih stanovnika podmorja u Telašćici je endemična i vrlo rijetka vrsta dubokomorska mesojedna spužva (*Asbestopluma hypogea*) pronađena u špilji na otoku Garmenjaka Veli, na 24 metra dubine. Ova vrsta spužve vezana je uz dubokomorska staništa te je njezin nalaz na ovako plitkoj dubini drugi nalaz te vrste u svijetu. Razlog tomu je taj što morem preplavljeni krš može imati ekološka obilježja jako slična onima što prevladavaju u dubokomorskim staništima kao što su nedostatak hrane i svjetlosti te niska temperatura koji pogoduju životu ove vrste spužve.

Od ostalih vrsti značajnije su dvije vrste strogo zaštićenih spužvi, mekana rognjača (*Axinella cannabina*) i morska naranča (*Tethya aurantium*).

Slika 53. Mesojedna spužva *Asbestopluma hypogea*

2.3. Kulturnopovijesna baština

2.3.1. KULTURNA BAŠTINA

2.3.1.1. PRAPOVIJEST

Dugootočki prostor bio je naseljen od prapovijesnih vremena do danas. Sačuvano je više sakralnih i gradinskih objekata materijalne kulture koji svjedoče o prapovijesnim i povijesnim razdobljima. Tijekom proteklih 50 godina sakupila se i obradila veća količina pokretne kulturne baštine koja većim dijelom pripada metalnim dobima, zatim ulomci antičke keramike te fragmenti ranosrednjovjekovne sakralne arhitekture.

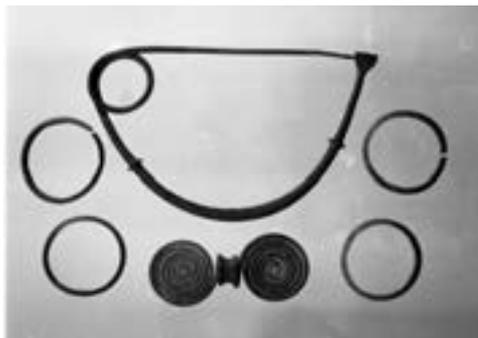
Slika 54. Gradina

Paleolitik ili starije kameno doba, vrijeme prvih svjedočanstava o svjesnoj čovjekovoj djelatnosti, u arheološkom smislu je najprije razdoblje primitivnih kamenih izradovina. O prisutnosti prvih ljudskih zajednica svjedoče sitni kreneni artefakti nađeni u Dugom polju i Krševanju polju. Svojim oblikom i načinom obrade većina se datira u srednji paleolitik od 150.000 - 35.000 g. prije Krista (fazu kulture mousterien) a manjim dijelom u fazu kulture clactonien i levalloisien (400.000-150.000 g. prije Krista) te kulture gravettien i epigravettien (35.000 - 10.000 g. prije Krista).

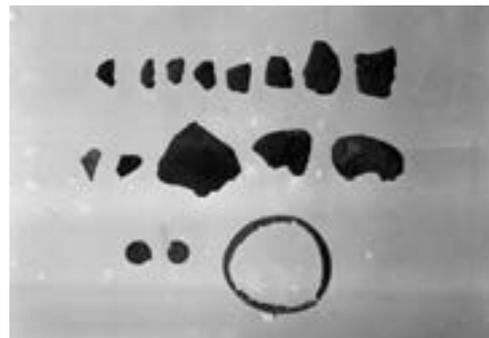
Na istim lokalitetima pronađene su i alatke iz srednjeg kamenog doba - **mezolitika**. (10.000 - 6.000 g. prije Krista) koje svojim oblikom i svojstvima predstavljaju postupan i neprekidan razvoj kultura ranijeg razdoblja. Zasiurno su se manje skupine vrste homo sapiensa sapiensa u potrazi za hranom kretale pravcem plodnih polja, dok su sirovinu za izradu svojih alatki uzimali sa sjevernog dijela otoka, točnije Velog Rata gdje i danas leže razbacani odbojci u velikim količinama. Dugi otok ima i veliki broj pećina te je jedna od njih, pećina Vlakno, nedavno utvrđena kao stanište prvog do sada poznatog stanovnika Dugog otoka. Vjerojatno je za očekivati da bi se daljnjim istraživanjem osvit čovječanstva na ovom prostoru dodatno razjasnila jer geografska obilježja odgovaraju uvjetima života, s tim da je kvartar geološko doba velikih oscilacija u klimi, s povremenim jakim zahlađenjima kada su ljudi naseljavali pećine te su se u lov za životinjama spuštali u nizinu današnjeg sjevernog Jadrana, te je u skladu s tim jasan nedostatak ili manjak građe pojedinih kultura.

Neolitik (cca od 6000 – 3500 g. prije Krista) i sam prijelaz u metalna razdoblja – **bakreno doba** ili **eneolitik** (cca od 3500 – 2200 g. prije Krista) – burno razdoblje migracija s područja Ponta i južnoruskih stepa do pojave ilirskih plemena za sad nije pronađen. Vjeruje se u naseljenost i u ovo doba međutim bez istraživanja ne možemo tvrditi o kojim kulturama je riječ. Naime Dugo polje je zapravo velika naplavina/taložina crvenice, kao i Žmanska jezera, te se vjeruje da se podizanjem morske razine znatno izmijenio oblik, te su neolitska naselja kao karakteristična za nizine i miran ratarski i stočarski život nalaze upravo u plodnim poljima ili uz obalu ispod morske razine ili u pećinama.

Brončano doba (od cca 2300.– 750 g. prije Krista): Gradine su osnovni oblik naselja u brončano i željeznog doba. Prve trajna naselja javljaju se tijekom brončanog doba. **Gradina Omišenjak** (50 m) kao najstarija nije podignuta na velikoj uzvisini i nema bedema za obranu te jedina ima kameni grobni humak na svom vrhu. Pojava grobnih humaka unutar gradine je rijetkost i na širem prostoru te je vjerojatno obrednog karaktera ili napravljena u obrambenu svrhu. U neposrednoj blizini, podno brda Rutnjak u Dugopolju 50 tih godina prošlog stoljeća otkrivena su 4 groba koji se prema nalazima datiraju okvirno od 1800 g.–1000 g. prije Krista. Radi se o tipičnom pokopu Liburna – zgrčnim pokojnicima položenih na zemlji unutar 4 kamene ploče i kamenog poklopa. Grobni prilozi imaju ista svojstva kao na cijelom liburnskom prostoru u to vrijeme. U toj fazi i kulturi ovog prostora posebno su obilježje upravo lučne spine, spiralno-naočarasti privjesci i narukvice dvoslivnog presjeka. Brončano doba na tlu Hrvatske je još vrijeme etničke anonimnosti, no ona postupno nestaje tijekom željeznog doba kada je u nas moguće etnički imenovati pojedine kulturne grupe – histarsku, apodsku i za ove prostore važnu i dominantnu liburnsku.

Slika 55. Nalazi iz liburnskog groba

Slika 56. Nalazi iz liburnskog groba

Željezno doba (od približno 750 g. prije Krista – 1 st. poslije Krista): Za Liburne, koji su stanovali na sjevernom dijelu istočne jadranske obale, između Raše i Krke te na otocima, s granicom prema Japodima u zaleđu Velebita, možemo ustvrditi da su pravi mediteranski narod, orijentiran ponajviše na more i preko njega na suprotnu italsku obalu. Njihova se povijest može pratiti u neprekinutom razvoju od 900 godina tijekom cijelog posljednjeg tisućljeća prije Krista, a ostavila je svog traga i u vrijeme rane romanizacije liburnskog prostora. Ipak ovoj fazi njihove kulture prethodila je prijelazna krajem brončanog doba. Gradina Omišenjak svojim oblikom i pronađenim fragmentima keramike, te 4 prethodno opisana groba iz Dugopolja mogu se staviti u sam početak liburnske prisutnosti na prostoru Parka prirode Telašćica i okvirno datirati u XI st. prije Krista. Antički pisci spominju Liburne vrlo rano; sačuvana je tako vijest o njihovu sukobu s Grcima u VIII st. prije Krista radi prevlasti nad otokom Krkom. Liburni su bili vodeća pomorska i politička snaga na istočnom Jadranu što se očitivalo u vrlo bogatom razvoju njihove materijalne i duhovne kulture. Otkriven je veliki broj gradinskih naselja na širem prostoru njihovog prostiranja a Nin (liburnska i antička Aenona) i Zadar (Jader) su bila njihova dva važna središta. Naselja su uglavnom tlocrta pravilnog niza podjednako velikih građevina, s uređajima komunalne namjene. Svakom naselju pripadalo je područje za poljoprivrednu djelatnost i pašnjake, a uz groblja (gomile) zapaženi su i kulturni objekti. Liburni su svoju prevlast nad jadranskim morem održali zahva-

ljućući i svojoj vještini izgradnje brzih i laganih te dobro naoružanih brodova. U grobnim gomilama nailazimo na njihov tipičan nakit: prevladavaju fibule različitih varijanti, tordirane brončane ogrlice, brončani pektoralni, razne ogrlice, narukvice, derdani, te kalemovi za predenje i češljevi. Na gomilama pronalazimo razbijene ulomke keramike.

Gradine željeznog doba na prostoru parka prirode – suhozidne utvrde – prostiru se oko uvala Telašćica na II dijelu Dugog otoka: **Omiš** (51 m), **Omišenjak** (50 m), **Veli Brčastac** (220 m), **Koženjak** i jedno naselje na ravnom **Vrtlaci** ili tzv. **Kućice u Salima**. Po površini gradina nisu zapaženi ostaci kuća pa ih treba tražiti iskopavanjem. Suhe pravokutne potleušice poznate su u jednom naselju uz rub Dugog polja, podno brežuljka Rutnjak, zapadno od Sali, položaju zvanom Vrtlaci, ali bez gradinskih svojstava, pa nema sumnje da su takve bile i drugdje. Ovaj položaj je također dobro zaštićen jer se nalazi u usjeku dva brda, dalje od obale i teže je pristupačno te odgovara onoj obrambenoj svrsi kao i gradinska naselja na brežuljcima. Radi se o desetak suhozidnih nastambi od lomljenog neobrađenog vapnenca. Prostorije su povezane a na tlu su nađeni fragmenti željeznodobne i novovjekovne keramike što nam govori i o naknadnoj uporabi ovih kućica. Ovi nalazi nas upućuju da je zasigurno na ovom prostoru bilo liburnsko naselje. Općenito je broj naselja veći nego u brončano doba što govori o porastu žitelja na ovim prostorima vjerojatno zbog utjecaja balkansko-panonskih seoba, nadalje daljnji razvoj gospodarstva, pomorstva i trgovine, te oblikovanje etničke zajednice Liburna. Prema sadašnjem stanju provedenih istraživanja možemo zaključiti o postojanju 4 zajednice Liburna na Dugom otoku od kojih je svaka obuhvaćala oko 10 tak km duljine otoka. Jedna

Slika 57. Nalazi iz grobnog humka

Slika 58. Nalazi iz grobnog humka

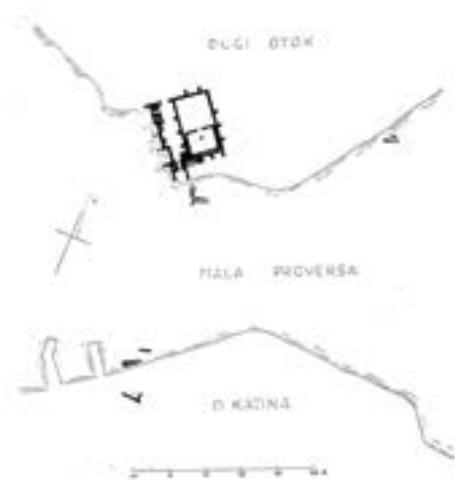

od njih je i ova na II dijelu otoka oko Telašćice, u njoj je postojalo jedno ili dva trajna naselja i pojedine gradine za privremeni boravak, najčešće stočara, za zbjeg ili izvidnice. Također su pronađene **brojne grobne gomile**: na brdu **Gominjak**, **Čuh polju** i **Omišenjaku**. Grobni humci su udaljeni od gradina oko 120 m do 4 km, što i je uobičajen razmještaj u sjevernoj Dalmaciji. Na sjeverozapadnom dijelu polja Čuh nalazio se ilirski grob u kojem je nađen kostur te dvije spiralne narukvice, ukrasna igla i ulomak zemljane posude. Na temelju nađenih predmeta utvrđeno je da potječe od VIII. do VI. st.pr.Kr. što odgovara fazi liburnske kulture na širem zadarskom području. Početkom rimskog vladanja većina gradina se napušta, grade se nova u nizinama i uz obalu, a stanovništvo se asimilira u nove političke strukture rimskog carstva.

2.3.1.2. ANTIKA (I.–V. ST. NAŠE ERE)

Antičko doba na prostoru Dugog otoka najviše je vidljivo u ostacima gospodarskih zdanja, među njima daleko najvažniji su temelji antičkog kompleksa u Maloj Proverisi, rimski kamenolom u Kobiljku, kasnoantička utvrda na Koženjaku te pojedinačni nalazi poput antičkog sarkofaga sekundarno uporabljen unutar crkve Sv.Ivana, zavjetna ara s posvetom Herkulu te fragmenti keramike i amfore u podmorju Telašćice i poljima.

U Maloj Proverisi nalazi se **antički kompleks Villa rustica**. Morski tjesnac Mala Proversa u rimsko doba još nije bio plovani, već je to bila uska prevlaka do 1 m iznad mora. Na toj prevlaci Rimljani su podigli kompleks zgrada koji je vjerojatno bio dug preko 90 m. Vila je podignuta u najboljem razdoblju rimske arhitekture u Dalmaciji, u 1. stoljeću što nam potvrđuje pronalazak novca s likom rimskog cara Trajana. Pretpostavlja se da su Rimljani u ono doba,

Slika 59. Skica
Ville rusticae

Slika 60. Panoramski
snimak Ville rusticae

kad su Dugi otok, Katina i Kornat bili jedan otok, kroz ovu prevlaku iskopali kanal kroz koji je nastalo jače strujanje mora u oba pravca što je privlačilo ribu. Pretpostavlja se da je u blizini kanala bio vivarij (ogradeni prostor u moru za držanje žive ribe). Villa je istražena 50 tih godina prošlog stoljeća te je podvrgnuta konzervaciji i restauraciji. Nalazi se čuvaju u Arheološkom muzeju u Zadru.

Slika 61. Rimska vila
Ville rusticae

2.3.1.3. RANI SREDNJI VIJEK

Koženjak (Megarus, Magrovic) je željeznodobna gradina koja je nastavila život i u kasnoantičko doba kao izvidnica ili castrum / utvrda te je u ranom srednjem vijeku nadograđena predromanička crkvice još neutvrđenog tlocrta s obzirom da do danas nisu vršena istraživanja osim što su pronađena dva predromanička ulomka koja idu u prilog prethodnoj tvrdnji. Naime lokalitet Koženjak ima odličan geografski položaj, izvor pitke vode u podnožju, obradivo polje u podnožju, obzor na sve morske putove, uzvisina koju je moguće obraniti, vizualni kontakt s ostalim gradinama, blizinu mora u uvali Magrovica. Kao takav položaj ovaj lokalitet zasigurno (a to nam potvrđuju i nalazi koji se obrušavaju s vrha a i oni do sad utvrđeni rekognosciranjem) ima kontinuitet življenja što je važan in situ dokument povi-

jesnih zbivanja i materijalne kulture. Na samom vrhu ispod jedne manje ploče / litice nalazi se potkapina, manja spilja, koja je također neistražena. Među prioritetima istraživanja je upravo ovaj lokalitet a konačni cilj je njegova zaštita i prezentacija.

Značajni povijesni dokument vezan uz ovo područje je najstariji spomen ribarstva u Hrvata koji svjedoči o tome da su prvi počeci ribarstva započeli baš na ovim obalama. Potječe iz godine 986. – 999. Radi se o darovnici kojom je zadarsko plemstvo u vrijeme priora Madija darovalo benediktinskom samostanu sv. Krševana ribarske pošte na otoku Molatu i u Telašćici.

CRKVE

Prva kršćanska zajednica antičkog Jadera već na početku IV st. n. ere, poput zajednica u drugim gradovima gdje se proširilo kršćanstvo, na molitvu se okupljalo u privatnim kućama ili sličnim građevinama – domus ecclesiae. Već u V st. počinju se graditi prve ranokršćanske bazilike. Poticaj za njihovu gradnju dale su Konstantinove bazilike u Rimu i Svetoj zemlji. Najveći broj crkava nastao je na stambeno – gospodarskim imanjima (villae rusticae), ali se jedan dio crkava može vezati i uz vikuse. Crkve na posjedima vlasnici su gradili za sebe, svoju obitelj i podanike. Na zadarskom otočju većina ranokršćanskih crkava čine jednostavne jednobrodne građevine. Njihova sudbina u srednjem vijeku zapečaćena je dolaskom Hrvata na ove prostore (7/8 st.), tad su najviše stradale crkve uz glavne komunikacije. Najveći broj obnavlja se u vrijeme predromanike međutim u nešto reduciranim obliku. Predromaničke adaptacije doživjele su gotovo sve ranokršćanske crkve što se najviše očituje u promjeni kamenog crkvenog namještaja, a dobar dio građevina na otocima prestao je živjeti jer su se ugasile nekadašnje rimske naseobine a nova naselja nastala su na drugim mjestima. Takav je slučaj i sa crkvama na prostoru parka prirode kojih je za sad utvrđeno 5, neke su očuvane u cijelosti a neke kao ostaci ili kao temelji kasnije dograđivanih.

Crkva Sv. Luke – Na području brdaška Sukavca na krajnjem JI dijelu Dugog otoka, usred poluotoka koji sa sjeverne strane zatvara uvalu Telašćicu kod Sali, nalaze se ruševni ostaci manje crkve koji se u narodu nazivaju **Crkvina**. Pretpostavlja se da crkvica datira iz ranokršćanskog razdoblja, IV. – VII. stoljeće. Danas se vide samo tragovi zidova. Prema mišljenju A. R. Filipija ta je crkvica vjerojatno bila posvećena Sv. Luki hagionimu očuvanom u imenu brezuljka. Crkvica se sastoji od longitudinalne pravokutne lađe veličine 5 x 3,70 m i polukružne

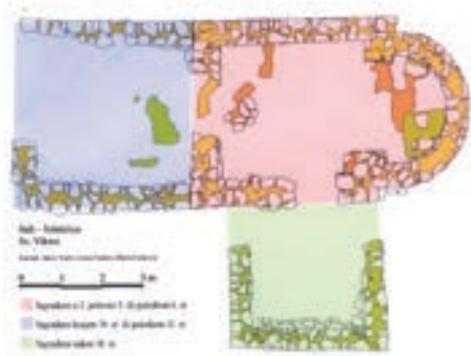
Slika 62. Panoramski snimak crkve Sv. Luke

Slika 63. Nalazište crkve Sv. Luke

apside širine 2,50 m i dubine 1,70 m. Na temelju same arhitekture teško je precizno odrediti vrijeme njenog nastanka, no ona je nesumnjivo vrlo ranog postanka. Na temelju nalaza dječjeg groba u amfori tvrdimo da je na području oko Crkvine već u kasnoj antici postojalo naselje. Ime srednjovjekovnog naselja očuvalo se i u imenu polja Čuh, po kojem je najvjerojatnije i bizantski car Konstantin Porfirogenet u svom djelu De Administrando Imperio nazvao i cijeli dugi otok – Pizyh. Nastanak ove crkve mogao bi biti i povezan s većim rimskim gospodarskim imanjem, koje je postojalo nedaleko odavde, na području tjesnaca Mala Proversa.

Crkva Sv. Viktora - Na brdu Citorij iznad Stivanjeg polja nalazi se crkvice Sv. Viktora. Prema najnovijim nalazima ova crkva potječe iz 5. stoljeća te predstavlja najstariju crkvu na prostoru Telašćice. Jednostavnog je tlocrta s polukružnom apsidom. Kasnije joj je nadograđen nartex. Izgrađena je na blagoj južnoj padini platoa, na 92 metra nadmorske visine, odakle se pruža pogled na otvoreno more. Tijekom 2008. godine Arheološki muzej iz Zadra proveo je revizijsko istraživanje ostataka crkve tijekom kojega je u potpunosti razjašnjen karakter objekta. Starija podnica otkrivena u brodu crkve, a time i sama crkva na osnovu pokretnih nalaza (ulomci keramike, brončani križić i ulomci stakla) i tlocrtnih karakteristika, datirana je u ranokršćansko razdoblje, tj. u drugu polovicu 5. ili početak 6. stoljeća. Do obnove objekta došlo je krajem 10. stoljeća. U to vrijeme crkva je opremljena novim kamenim namještajem kojeg su ulomci pronađeni u ranijim istraživanjima. Na lokalitetu su otkriveni i ulomci keramike iz ranog brončanog doba koji svjedoče da se prije gradnje crkve na istom mjestu nalazio brončanodobni tumul.

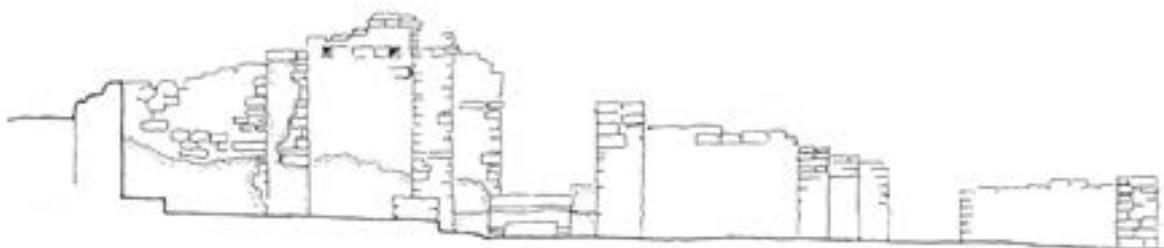

Slika 64. Tlocrt crkve Sv. Viktora

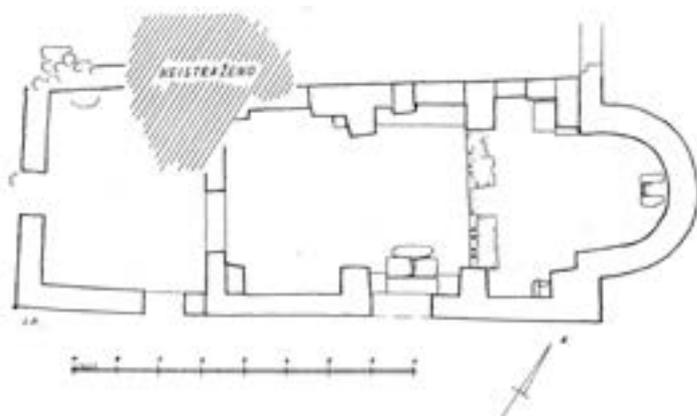
Ova crkva je najstariji sakralni objekt iz starokršćanskog doba, a po njoj je unutrašnji dio Telašćice dobio naziv Luka sv. Viktora. Ostaci crkve upisani su u Registar kulturnih dobara RH pod brojem P-3164.

Slika 65. Crkva Sv. Viktora

Crkva Sv. Ivana. Na SZ rubu Stivanjeg polja, na mjestu zvanom Gruh, nalaze se ostaci crkve Sv. Ivana. Tijekom pedesetih godina prošlog stoljeća pod vodstvom I. Petriciolija u više navrata su provedena arheološka istraživanja, a dodatna istraživanja uslijedila su tijekom 1995 g., kada su i konzervirani pronađeni ostaci zidina. Cjelokupna površina lokaliteta nije istražena, već samo crkva s narteksom. Crkva Sv. Ivana se u dokumentima javlja vrlo rano. Njezin najstariji spomen datira iz godine 1064. ili 1065., kada se spominje pod imenom cela Sancti Iohannis. Ta crkva spominje se kao cela ili ecclesia još 6 puta do početka 14 st. Na temelju pronađenih ostataka arhitekture i kamene plastike nastanak crkve vezuje se za predromaničko razdoblje međutim postoje razlozi i za njenu raniju dataciju u ranokršćansko vrijeme. Jedan

Slika 66. Skica crkve Sv. Ivana

Slika 67. Tlocrt crkve Sv. Ivana

Slika 68. Crkva Sv. Ivana

od njih je i sam njen izgled – jednobrodna građevina s polukružnom u prostoru istaknutom apsidom i nartekсом. Drugi je nalaz tranzene ukrašen perforacijama oblika ribljih ljuski. Nadalje važan argument je i pronadjen u lađi crkve antički sarkofag, te treba uzeti u obzir i činjenicu kontinuiteta sakralnog prostora u kojem je nastala ova crkva. Naime, u jednom od ogradnih zidova uokolo crkve pronadjen je oštećena ara s posvetom Herkulu ili Hermesu. Treba uzeti u obzir to što je crkva nastala u okviru antičke arhitekture, a jednim dijelom je ta arhitektura uklopljena i u samu crkvu. Na temelju iznesenog neosporno je da je crkva sv. Ivana u Telašćici nastala u ranokršćanskom vremenu. Tijekom više stoljeća svoga postojanja doživljavala je preinake, a temeljitu obnovu imala je u predromanici, kada joj je prostor unutrašnjosti podijeljen u tri traveja, te je dobila novi kameni namještaj. Crkva Sv. Ivana registrirano je kulturno dobro upisno u Registar kulturnih dobara RH pod brojem Z-2380.

Slika 69. Crkva Sv. Ante

Slika 70. Križ u blizini crkve Sv. Ante

Crkvice Sv. Antuna Opata (kasnije posvećena Sv. Anti Padovanskom) prvi se put spominje 1579. godine. Služila je svojoj svrsi do 1844. g. kada ju je poznati hajduk Kutleša temeljito opljačkao. Tada je bila privremeno napuštena i ostala je bez krova. Saljani su 1913. godine na njenim ostacima podigli novu crkvu, te ju posvetili sv. Anti Padovanskom. U njoj se svake godine na dan tog sveca, 13. lipnja, održava svečana misa. Osim svečane mise održava se i procesija s kipom sv. Ante, od crkvice do lokve u Njarici i natrag.

2.3.2. STANOVNIŠTVO

Iako na području Parka prirode Telašćica nema stalnog stanovništva, Parku gravitiraju obližnja naselja Sali, Zaglav i Žman čiji su stanovnici vlasnici zemljišta i nekretnina u Parku.

Dugogodišnja zatvorenost i izoliranost od morskih i kopnenih prometnica, dovela je do stalnog opadanja broja stanovnika. Teški uvjeti rada i života, kao i politička nametanja starog sustava, ubrzali su ekonomsko zaostajanje i napuštanje otoka. Iako su u zadnjim desetljećima 20. st. učinjeni znatni pomaci u unaprjeđenju zaostale infrastrukture, sve to nije bilo dovoljno za zaustavljanje iseljavanja i depopulacije.

Naselje Sali smješteno je nedaleko od samoga Parka. Uz ribarstvo, stanovništvo se bavi poljoprivredom, maslinarstvom i uzgojem vinove loze, a dijelom i uzgojem sitne stoke (koza i ovaca). Zbog potreba ribarstva razvijena je brodogradnja, a u prošlosti je bilo razvijeno bačvarstvo i znatan broj kovačnica. Na otoku se nalazi jedini industrijski kapacitet, tvornica ribljih konzervi "Mardešić" koja pruža mogućnost zaposlenja, međutim u mnogo manjoj mjeri nego ranijih godina. Od stalih gospodarskih djelatnosti prisutno je nekoliko trgovina na malo za opskrbu stanovništva te nekoliko građevinskih obrta.

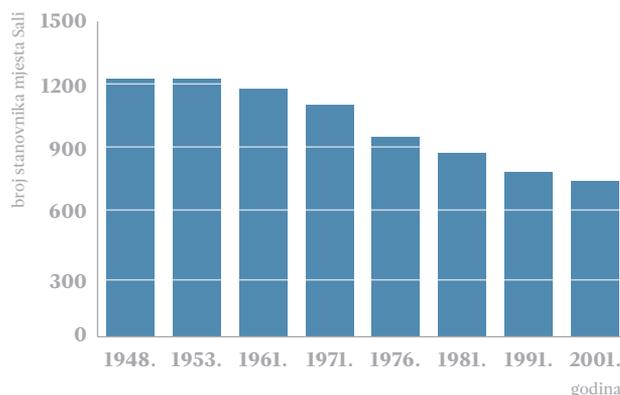
Zanimljivo je da je u Salima, tijekom gotovo 300 godina, bio podjednak broj stanovnika, a porast je evidentan tek od druge polovice 19. st. Najveći broj stanovnika u Salima je živio sredinom 20. st., a zatim dolazi do depopulacije. Iseljavanje je bila bitna značajka demografskih procesa, posebno od kraja 19. st. Iseljeničke struje bile su usmjerene ponajviše prema SAD-u, a od druge polovice 20. st. prema Zadru i drugim hrvatskim gradovima.

Popis stanovnika u posljednjih 50 godina ukazuje na stalan trend smanjivanja broja stanovništva te je u tih pedesetak godina broj stanovnika opao za skoro dvije trećine.

Tablica 13. Brojnost stanovnika mjesta Sali po godinama

GODINA	BROJ STANOVNIKA
1948.	1.230
1953.	1.227
1961.	1.178
1971.	1.106
1976.	951
1981.	877
1991.	784
2001.	742

Grafikon 4. Brojnost stanovnika mjesta Sali po godinama

2.3.3. INFRASTRUKTURA

2.3.3.1. VODOOPSKRBA

Na području Parka nema izvora vode osim par lokvi lociranih u poljima, iako poneke manje vrulje upućuju na prisutnost podzemne cirkulacije vode. Opskrba vodom rješava se individualno, putem cisterni za vodu.

2.3.3.2. ELEKTROOPSKRBA

Elektroenergetske mreže nema, a najbliži sustav je u naselju Sali. Opskrba energijom rješava se individualnim izvorima energije za svaki objekt (lokaciju) pojedinačno korištenjem tekućeg plina u bocama, solarnih sustava i dizel-električnih agregata koji nisu poželjni zbog velike buke i uglavnom zastarjelih uređaja.

2.3.3.3. TELEKOMUNIKACIJE

Fiksne telefonske mreže na području Parka nema nego se telekomunikacijski sustav unutar Parka zasniva uglavnom na komunikacijama putem mobilne telefonije. Pokrivenost signa-

lom na području Parka je dobra, a koriste se postojeća bazne postaje Vipnet i T-mobile na području Grpaščaka. Kao rezervna u slučaju blokade mobilne telefonije koristi se mreža sustava komunikacija i prijenosa putem usmjerenih UKV RR veza, kao i mreža mobilne UKV radio-telefonije za korisnike svih vrsta vozila u prometu na moru.

2.3.3.4. UPRAVLJANJE OTPADOM I OTPADNE VODE

Na prostoru Parka Ustanova svakodnevno provodi sakupljanje otpada. U razdoblju izvan turističke sezone, brigu o uklanjanju otpada s pojedinih lokacija koje su u zonama u kojima se mogu očekivati aktivnosti prolaza ili posjeta, preuzima služba nadzora koja je svakodnevno na terenu. To su šire zone uvale Mir, uvale Podugopolje i Jaz oko kojih su i najveće nakupine naplavina uslijed zimskih nevremena. Pred turističku sezonu, u organiziranju svakodnevnih aktivnosti uklanjanja otpada sa značajnijih lokacija posjeta i obale službi nadzora priključuje se Odjel za održavanje objekata i opreme koji se popunjava sezonskim djelatnicima. Tijekom same turističke sezone, šire zone najveće posjećenosti Parka svakodnevno se čiste. U Parku postoji nekoliko lokacija na kojima se skuplja otpad u kontejnere. Oni se svakodnevno prazne vozilom za odvoz otpada komunalnog društva Općine Sali. Otpad se odlaže na divljem odlagalištu otpada na predjelu Veli Dočić, koje ne zadovoljava ni temeljne uvjete za propisno i sigurno odlaganje otpada.

Odvodnja otpadnih voda nije riješena kvalitetno jer se uglavnom izgrađuju septičke jame koje se ne izvode u skladu s propisima. Te otpadne vode se ispuštaju u tlo, što uzrokuje zagadenje tla i obalnog mora. Iz ugrađenih separatora za otpadne vode kuhinje i iz taložnica septičkih jama otpadne vode iz uvale Mir odvoze se specijaliziranim prijevozom.

2.3.3.5. UPRAVLJANJE CESTAMA

Na prostoru Parka prirode Telašćica postoji katastarski evidentirana mreža javnih cesta, staza i putova. Neke od cesta i putova prolaze preko privatnih zemljišta i nisu do kraja unesene u katastarske karte i izvode. Razlikujemo nekoliko kategorija prometnica:

- Glavna dugootočka cesta
 - Razvrstana je u državne ceste - D 109: Veli rat-Soline-Telašćica.
- Županijska cesta Ž 6061: D109 - Sali
 - U neposrednoj blizini Parka prolazi županijska cesta od koje se, izvan Parka, odvaja asfaltirana prometnica Sali - Rnjak te od nje dva asfaltirana odvojka prema Parku tj. Kruševom polju i makadamski put prema Čuh polju.
- Makadamski putovi
 - Kategorizirani su kao protupožarni putovi s elementima šumske ceste širine do 4 m.
- Poljski putovi
 - Obično su obzidani suhozidima koji mogu biti s obje strane puta ili samo s jednim redom kamena, a širine su oko 1,5 m.
- Pješačke staze
 - Značajne su u nadopunjavanju sustava prometne infrastrukture jer se jedino njima može doći do lokacija kao što su vidilice, arheološki lokaliteti, uvale, lučice, plaže, poljske kućice, enklave maslinika. Uglavnom prolaze privatnim zemljišnim česticama.

Održavanje državne ceste u Parku obavljaju djelatnici Hrvatskih cesta. Održavanje asfaltiranih i makadamskih putova uglavnom se provodi u organizaciji službi Ustanove. Ti su putovi ujedno i šumske protupožarne ceste i prometnice koje koriste posjetitelji Parka kao i lokalno stanovništvo za prilaz svojim posjedima.

Tablica 14. Duljina prometnih pravaca kroz Park prirode

CESTA	ODJELJENJA	OZNAKA	DUŽINA
DIO GLAVNE DUGOOTOČKE CESTE	Kroz Park	D 109	5,0 km
	prema Dugom polju		1,4 km
	prema Stivanjem polju		1,0 km
	prema Grpašćaku		1,5 km
ODVOJCI ŽUPANIJSKE CESTE Z6061		prema Krševom polju	0,5 km
		prema Krševom polju	0,25 km
		prema Rnjaku	0,4 km
MAKADAM		Protupožarni putovi	cca. 10 km
POLJSKI PUTOVI			cca. 10 km
PJEŠAČKE STAZE			cca. 20 km

2.3.3.6. ZRAČNI PROMET

Na Grpašćaku se nalazi mali heliodrom koji služi za hitne intervencije u prostoru te druge namjene.

2.3.3.7. PLOVNI PUTOVI I SVJETIONICI

Prostor Telašćice povezan je s ostalim otocima i priobaljem kroz Prolaze Vela i Mala Proversa kojima je moguć pristup iz Srednjeg kanala na otvoreno more. Longitudinalni koridori vode Srednjim kanalom i otvorenim morem, a transverzalni iz pravca kopna (Zadar, Biograd na Moru), kroz prolaz M. Ždrelac ili južno od Pašmana prema navedenim Prolazima. Unutar akvatorija Parka nalazi se veći broj manjih sidrišta i privezišta, a SZ od rta Zaglavac se dopušta uplovljavanje brodicama isključivo u vlasništvu Parka i vlasnicima poljoprivrednih zemljišta te brodicama registriranim u Lučkoj kapetaniji u Salima. Sidrišta i privezišta se također koriste za pristanak brodica vlasnika obrađenih površina i stočara te za koordinaciju plovniha i kopnenih ruta za obilazak Parka. Na otoku Vela Sestrica unutar Parka prirode Telašćica nalazi se svjetionik sagrađen 1876. godine. Osim glavne funkcije – sigurnosne oznake za terestričku navigaciju, posebno za brodove koji plove na ruti Split – Rijeka i obratno, svjetionik ima posebnu važnost za Telašćicu jer mnogi brodovi svraćaju i sklanjaju se u Telašćicu od nevremena koje ih zahvati na otvorenom moru. Svjetionikom upravlja Plovput d.o.o. Split.

2.3.3.8. PROTUPOŽARNA ZAŠTITA

Poslovi protupožarne preventive i zaštite obavljaju se u skladu s važećim zakonskim i podzakonskim aktima i režimom II b kategorije ugroženosti od požara. Dežurstvo se postavlja na način da dežuran voda smjene koordinira dežurstvo ostala 3–4 djelatnika s položenim ispitom za ispitnog vatrogasca.

Tijekom prijašnjih godina postignuto je značajno iskustvo u suradnji s DVD–om Trebarjevo Desno i Vatrogasnom zajednicom Sisačko–moslovačke županije. Također su razvijeni odnosi s interventnom vatrogasnom postrojbom DVD–a Sali koji posjeduje vatrogasno navalno šumsko vozilo potrebno u intervencijama gašenja požara na ovom području. U svrhu razvoja sustava protupožarne zaštite zadnjih se godina nastoji proširiti mreža protupožarnih šumskih prosjeka.

Od donošenja Procjene ugroženosti od požara 1998. godine Javna ustanova neprestano ulaže sredstva i aktivnosti u podizanju razine protupožarne zaštite područja. U 2007. godini pokrenut je projekt postavljanja automatske telemetrijske protupožarne stanice na Grpašćaku. Tijekom 2008. godine sustav je stavljen u funkciju s time da je dio opreme instaliran u upravnoj zgradi Ustanove gdje se vrši i 24–satni nadzor, a dio opreme instaliran je se na vrhu brda Kruševac zbog potrebe prebacivanja signala do upravne zgrade.

2.3.4. DOSADAŠNJE KORIŠTENJE PROSTORA

2.3.4.1. ŠUMARSTVO

Šumarstvo se odnosi na učinkovitu zaštitu, uređivanje, održavanje i unaprjeđenje šumskih površina. Klasičnog gospodarenja šumom u smislu eksploatacije nema, odnosno šumarske mjere nisu u funkciji zasebne privredne grane već u funkciji zaštite prirode, šumskih i pripadajućih biocenoza.

Šumski pokrov zauzima oko 550 ha, od čega čiste borove šume zauzimaju 300 ha, miješane borove i crnikine šume oko 100 ha te šume i makije pretežno hrasta crnike oko 150 ha. Najveći kompleks šuma je prostor Stivanja gora – Grpašćak – Jezero Mir. Ostali prostori na kojem nisu zastupljene kulture, odnosno jugoistočni dio Parka te manji otočići, uglavnom su prekriveni krškim pašnjacima ili različitim prijelaznim stadijima s relativno malo višeg bilja. Danas je šumski pokrov, prvenstveno zbog zapuštanja stočarstva, prijelaza na nove energente i pošumljavanja, na nekim prostorima obnovljen. U pojedinim dijelovima Parka poprimio je obilježja neprohodne sastojine gdje se, zbog gustoće stabala i povijuša ne može kretati i gdje visina borovih stabala doseže i 15-ak metara. U ovakvom stanju šume su izložene požarima te Ustanova provodi određene protupožarne mjere poput formiranja i održavanja protupožarnih prosjeka i protupožarnih putova, aktivnosti sanitarne sječe i adekvatnog prorjeđivanja u skladu sa Zakonom o zaštiti od požara, Procjenom ugroženosti od požara, Pravilnikom zaštite od požara, Planom zaštite od požara za narednu protupožarnu sezonu te Programom aktivnosti u provedbi posebnih mjera zaštite o požara. Gotovo sav prostor je u privatnom vlasništvu mještana općine Sali koji šume koriste na način da ih sijeku u svrhu ogrijeva, a manji dio je pod upravom Hrvatskih šuma, Uprave šuma Split, Šumarija Zadar koje su izradile “Program gospodarenja G.J. OTOCI u trajanju od 01.01.2006. – 2015. godine” kojim se na šumskim površinama u Parku provode samo mjere zaštite bez eksploatacije.

2.3.4.2. POLJOPRIVREDA

Poljodjelske površine zauzimaju ukupno 500 ha površine Parka. Polja su ostala resursi najvrednijeg privrednog zemljišta.

Slika 71. Maslinik

Poljoprivredna aktivnost prisutna je u prostoru Telašćice od najstarijih vremena te je posebno izražena kroz tradicionalne oblike autohtonog mediteranskog gospodarenja. Poljodjelstvo je do 20. stoljeća imalo najvažniju ulogu u životu stanovnika sve dok nije došlo do jačeg razvoja ribarstva. Povećanjem broja stanovnika obradive površine nisu bile dostatne za proizvodnju dovoljne količine hrane, zbog čega je na dotada neplodnim padinama iskrcena autohtona vegetacija, a podizanjem suhozida od krša su se otimali komadići plodne zemlje na kojima su se potom obrađivale kulture koje najbolje uspijevaju u takvim uvjetima tj. maslina, smokva, bajam, rogač i vinova loza. Oko 55% kopnene površine Parka predstavljaju krški kamenjarski pašnjaci koji su oduvijek bili osnova uzgoja stoke sitnog zuba (ovce, koze).

U današnje vrijeme poljoprivredna je aktivnost znatno slabije izražena. Mnogi su problemi zbog kojih ta aktivnost zamire, a najveći su: nedostatak vode, starenje stanovništva te rascjepkanost posjeda. S obzirom da vinogradarstvo zahtjeva mnogo više uloženog truda nego maslinarstvo najprije se i zapustilo.

Maslinarstvo je ostala najizrazitija poljodjelska grana pa se danas s područja Telašćice dobiva oko 3–5 vagona maslinova ulja. Površine pod maslinicima nalaze se na slabijim krškim tlima. Prema podacima “Programa gospodarenja zemljištem u Parku prirode Telašćica” koji je izradila Croatia kontrola, stanje maslinika nije zadovoljavajuće, osim nekoliko dobro održanih nasada. Starost maslina na ovom području je između 100 i 200 godina što je s biološkog i gospodarskog stajališta rok kada više nije isplativo intenzivnije korištenje. Zato je pomlađivanje postojećih starih maslinika jedna od važnih mjera u rješavanju korištenja površina Parka.

Slika 72. Vinograd u Gmajnom polju

Vinova loza bi po zastupljenosti na području dubljih tala u Parku trebala biti odmah iza masline, međutim vinogradarstvo je potrebno osuvremeniti uvođenjem novih sorti loze i odgovarajućih tehnologija u preradi grožđa. Sadašnje stanje karakterizira starost vinograda (u prosjeku preko 25 godina), uski razmaci sadnje i zastarjeli sortiment.

Poljoprivredne površine se danas gotovo i ne koriste za ispašu jer je stočarstvo svedeno na minimum. Ono je uglavnom vezano uz proizvodnju za vlastite potrebe. Programom poticanja tradicionalnog stočarstava Ustanova nastoji pomoći zainteresiranim obiteljima kako bi se očuvala autohtona pasmina ovce pramenke i održavali kamenjarski travnjaci, koji na području Parka zauzimaju površinu od 1.600 ha. Posljednjih nekoliko godina pojavilo se zanimanje za po-

novni uzgoj ovaca u konsolidaciji s tradicionalnim uzgojem maslina. Povremeno se u području Parka proizvodi i med za što postoje idealni preduvjeti s obzirom na prirodne mogućnosti.

Navedene poljoprivredne aktivnosti, iako danas prilično zamrle, uklapaju se u koncept zaštite Parka prirode, a poljoprivredne površine predstavljaju izvanredne resurse za moguću ekološku proizvodnju. Međutim, za bilo kakve ozbiljnije pomake potrebno je riješiti pitanje okrupnjavanja zemljišta i osnovnu infrastrukturu.

2.3.4.3. ISTRAŽIVANJE

Znanstvena istraživanja i inventarizacija prirodnih i drugih resursa Parka prioritet su u radu Javne ustanove. Cilj je putem novih spoznaja o prirodnim i kulturnim vrijednostima ovog prostora planirati kvalitetnije i učinkovitije mjere zaštite s ciljem očuvanja temeljnih vrijednosti, a prvenstveno biološke i krajobrazne raznolikosti na kopnu i moru te provedba adekvatnih mjera upravljanja. U suradnji sa znanstvenim institucijama, ustanovama, pojedincima i sponzorima, Javna ustanova planira i provodi znanstvena istraživanja. Prilikom provođenja istraživanja na terenu su prisutni djelatnici stručne i nadzorne službe koji usklađuju aktivnosti od značaja za kvalitetno izvršenje dogovorenih projekata.

Inventarizacija flore i faune prioritet je u radu stručne službe te je do sada obavljeno više sustavnih istraživanja vezanih uz tu tematiku. U sklopu pojedinih istraživanja izradene su i karte staništa koje su od velikog značaja za planiranje daljnjeg upravljanja prostorom parka kao i za izradu Prostornog plana.

Inventarizacijom poljoprivrednih površina (kraških polja i maslinika) te istraživanjem i izradom stručnih projekata nastoji se potaknuti lokalno stanovništvo na tradicionalne poljoprivredne djelatnosti. Cilj je što brže i kvalitetnije obnoviti te površine te očuvati prostorne karakteristike Parka.

Kada Ustanova nije izravan naručitelj istraživanja, ipak daje podršku znanstvenim i stručnim institucijama, udrugama te pojedincima na području Parka u smislu poticanja istraživanja, ukoliko se istraživanja uklapaju u ciljeve upravljanja Parkom.

2.3.4.4. LOVSTVO

Javna ustanova gospodari zajedničkim lovištem br. XIII/107- "DUGI OTOK-ISTOK" temeljem ugovora o zakupu prava lova u navedenom zajedničkom lovištu u razdoblju od 2006. - 2016. Na području zajedničkog lovišta Ustanova gospodari s muflonskom i fazanskom divljači temeljem lovnogospodarske osnove. Lovočuvarska služba je nositelj kontrole područja lovišta, ali isto tako ovoj se službi pridružuje i nadzorna služba u cilju boljeg kontroliranja područja te praćenja divljači jer je gotovo cijela površina Parka ujedno i površina zajedničkog lovišta. Tijekom 2007. godine Uprava za lovstvo je korigirala granice zajedničkog lovišta. Temeljem korekcija, Zadarska županija je 13.07.2007. godine donijela Odluku o ustanovljenju zajedničkog otvorenog lovišta br.: XIII/107- "DUGI OTOK - ISTOK" s novim granicama. Početkom 2008. godine, nadležno Ministarstvo prihvatilo je novu lovnogospodarsku osnovu za razdoblje od sljedećih 10 godina.

Ukupna površina lovišta iznosi 4.317 ha, od čega lovnoproduktivnu površinu (LPP) čini 2000 ha za muflonsku divljač, a 500 ha za fazansku divljač.

U lovištu su izgrađeni određeni lovnogospodarski i lovnotehnički objekti (6 pojilišta i 2 čeke) i lovište je dovedeno u propis osnovu te je sada u fazi održavanja.

Osim lovišta kojim gospodari Javna ustanova, na području Dugog otoka nalaze se još dva lovišta. To su otvoreno, državno lovište "DUGI OTOK" koji zauzima središnji dio otoka te zajedničko, županijsko lovište "DUGI OTOK - ZAPAD - ZVERINAC" koje se nalazi na SZ dijelu Dugog otoka. Od navedenih lovišta u dva od njih glavna vrsta je muflonska divljač, dok u krajnjem SZ lovištu nije. Divljač migrira preko cijelog područja Dugog otoka te je iz tog razloga, kao i zbog ograničenog područja nadležnosti svakog pojedinog lovoovlaštenika, teško utvrditi i pratiti stvarno stanje broja divljači na području cijelog otoka. Isto tako brojnost unutar svakog lovišta varira upravo zbog migracije divljači.

Tablica 15. Prikaz vrsta i broja divljači i životinjskih vrsta

GLAVNE VRSTE		BROJNOST
STALNE VRSTE	Muflon (<i>Ovis musimon</i>)	60
	Fazan (<i>Phasianus sp.</i>)	60
OSTALE VRSTE		BROJNOST
STALNE VRSTE	Kuna bjelica (<i>Martes foina EHR.</i>)	30
	Zec obični (<i>Lepus europeus Pali.</i>)	10
	Kunić divlji (<i>Oryctolagus cuniculus L.</i>)	50
	Vrana siva (<i>Corvus corone cornix L.</i>)	40
	Šojka kreštalica (<i>Garrulus glandarius L.</i>)	15
SEZONSKE VRSTE	Pućpura (<i>Coturnix coturnix L.</i>)	Određuje se po dolasku vrste
PROLAZNE VRSTE	Bena (<i>Scolopax rusticola L.</i>)	Procjena po dolasku vrste
	Grivnjaš (<i>Columba palumbus L.</i>)	Procjena po dolasku vrste

Gospodarenje lovištem obuhvaća niz aktivnosti kao što su: donošenje godišnjeg plana za poduzimanje određenih mjera za sprječavanje šteta; nabavljanje zaštitnih sredstava za izvršenje godišnjeg plana; pravovremena i besplatna raspodjela odgovarajućih zaštitnih sredstava korisnicima zemljišta uz prethodnu javnu obavijest i davanje uputa za njihovu upotrebu; održavanje brojnog stanja divljači te poštivanje lovostaja za sve vrste divljači. U skladu s planom gospodarenja te očuvanja i poboljšanja staništa održavaju se kontakti s ostalim korisnicima prostora. Stalnim obilaskom lovišta vrši se utvrđivanje zdravstvenog stanja divljači kako bi se na vrijeme reagiralo na moguću pojavu anomalija i bolesti divljači.

Zbog suše mufloni često ulaze na poljoprivredne površine na kojima rade štetu. Sve štete koje nastanu od divljači se evidentiraju te se vlasnicima zemljišta isplaćuje odšteta.

Aktivnosti vezane uz gospodarenje lovištem usklađene su sa sustavom posjećivanja Parka na način da se odstrjel divljači ne provodi za vrijeme turističke sezone kada na prostoru Parka boravi dnevno i do 3000 posjetitelja. Iste aktivnosti se ne provode ni za vrijeme obavljanja poljoprivrednih radova.

U mjerama gospodarenja za muflona je propisano uklanjanje iz lovišta sukladno Zakonu o otocima i njegovim izmjenama i dopunama (NN 34/99, 32/02 i 33/06) te je predviđeno potpuno uklanjanje muflonske divljači iz lovišta.

2.3.4.5. TURIZAM

Park prirode Telašćica godišnje posjeti oko sto tisuća posjetitelja (Tablica 16). Najveći dio čine posjetitelji koji izletničkim brodovima dolaze na jednodnevne izlete, a također veliki dio čine nautičari. Najmanji je broj pojedinačnih posjetitelja koji u Park dođu kopnenim putem. Najveća posjećenost se bilježi tijekom srpnja i kolovoza kad Telašćicu dnevno posjete 2000–3000 tisuće izletnika. Zahvaljujući prvenstveno nautičarima, sezona posjećivanja traje od travnja do listopada.

Tijekom ljeta 2010. godine u Parku prirode Telašćica provedeno je anketiranje posjetitelja putem strukturiranih upitnika. Upitnici su se sastojali od nekoliko elemenata kojima se ispitivao sociodemografski profil, motivacija za posjet parku te zadovoljstvo boravkom u parku. Posebna skupina pitanja bila je namijenjena nautičarima budući da oni čine značajan segment potražnje na obje lokacije. Rezultati ukazuju da je velika većina posjetitelja izrazito zadovoljna ljepotom krajolika, čistoćom parka, mora i obale te gostoljubivošću stanovništva, dok su loše ocijenili dostupnost informativnih materijala, lošu označenost znamenitosti te prevelik broj izletnika i turista u glavnoj sezoni. Sukladno dobivenim rezultatima razradene su pojedine akcije u Planu upravljanja.

Tablica 16. Prikaz broja posjetitelja i broja prodanih ulaznica u Park po godinama

GOD.	ORGANIZ. POSJETITELJI ODRASLI	ORGANIZ. POSJETITELJI DJECA	ORGANIZIRA POSJETITELJI EKSKURZIJE	INDIVIDUALNI POSJETITELJI ULAZ DOLAC	INDIVIDUALNI POSJETITELJI NAUTIČARI	UKUPNO PRODANO ULAZNICA	ORGANIZ. POSJETITELJI GRATIS/REGISTRIRANI U NP KORNATI	UKUPNI BROJ POSJETITELJA
2001.	43.205	12.001	137	/	20.516	75.859	581	76.440
2002.	45.567	10.109	156	5.400	25.400	86.632	567	87.199
2003.	51.162	5.718	1.829	5.913	21.958	86.580	1.511	88.091
2004.	58.275	7.107	1.982	4.808	24.562	96.734	1.329	98.063
2005.	60.404	8.376	2.488	4.300	24.673	100.241	1.677	101.918
2006.	55.665	6.952	2.604	5.545	24.732	95.498	1.851	97.349
2007.	58.652	8.148	2.314	4.250	21.585	94.949	6.189	101.138
2008.	55.368	10.751	4.538	7.644	22.204	100.505	7.454	107.959
2009.	45.886	7.836	3.231	8.954	23.100	89.007	8.142	97.149
2010.	44.576	7.841	4.787	8.577	22.440	90.221	7.056	97.277

Moguće aktivnosti u Parku uključuju šetnju prirodom, krstarenje, sportove i rekreaciju na moru, autonomno ronjenje, rekreativni ribolov, foto-lov, vožnju biciklima itd. Posjetitelji mogu unajmiti manje čamce, bicikle i skutere, a postoji i mogućnost stručnog vođenja uz edukaciju o vrijednostima Parka koju vrše djelatnici stručne službe.

Uz značajne lokacije za posjete, kao primjerice crkva Sv. Ante, ruševine predromaničke crkvice Sv. Ivana, lokalitet Grpašćak, uvale sa starim ribarskim muličima i lokacije za kupanje, postoji niz parkirališta uz prometnice uklopljenih u okoliš koja posjetitelji koriste za kraće zadržavanje. S obzirom da je veliki interes posjetitelja vidjeti slano jezero Mir i okolnu zonu, u Gmajnom polju je uređeno parkiralište za 50-tak automobila i za 2 autobusa te se prema uvali Mir i slanom jezeru dalje kreće pješke u duljini oko 1700 metara.

Smještaj je moguć u kućicama tradicionalne gradnje kao jedan oblik robinzonskog turizma. Na žalost, jedan dio iznajmljivača neprijavljuje svoje apartmane pa je nedostupan točan broj kapaciteta. Noćenja su moguća i u hotelu i apartmanima u mjestu Sali koje je najbliže naselje Parku. Kampiranje, odnosno postavljanje šatora i loženje vatre nije dopušteno.

Slika 73. Restoran "Telašćica"

Nautičari u Park dolaze s vlastitim ili iznajmljenim brodicama, sidre se ili vežu za plutače na određenim sidrištima, a na kopno dolaze manjim čamcima na neki od priveza tradicionalnih ribarskih lučica te uvale Mir. Do sada je postavljeno oko 100 plutača za sidrenje unutar Parka, a napravljena je i “Temeljna ekološka studija uvale Telašćica” (Mihelčić i Legović, 2008) kojom je utvrđeno ograničenje od 4 ha po brodici u zaljevu što inducira kapacitet od oko 247 brodica na dan.

Na ovom području postoji nekoliko ugostiteljskih objekata koji su smješteni na otoku Katinina te uvalama Mala Proversa, Mir i Magrovica. Ustanova vodi poslovanje restorana “Telašćica” u uvali Mir koji posluje od travnja do studenog kada je na usluzi posjetiteljima svaki dan.

U Parku je dopušteno organizirano ronjenje na određenim lokacijama uz prethodnu najavu. Potrebno je imati ispravnu ronilačku kvalifikaciju, godišnju iskaznicu Hrvatskog ronilačkog saveza te dozvolu Javne ustanove PP Telašćica koja se dobiva temeljem ugovora sklopljenog između Javne ustanove i ronilačkih klubova. Autonomnom ronilačkom opremom moguće je zaroniti na sljedećim lokacijama: uz otočić Korotan, Garmenjok Mali, Garmenjok Veli, Sestrica Mala te Podusobine.

Slika 74. Plivački maraton

Prostor Parka prirode Telašćica izvanredan je i za brojne rekreativne i sportske aktivnosti koje Ustanova nastoji poticati i razvijati, pa je tako 2003. godine pokrenut, danas već poznati plivački maraton pod nazivom “Telašćica Open”, na kojem sudjeluju članovi sportskih klubova i rekreativci iz Hrvatske i inozemstva, a broj sudionika je svake godine sve veći. U Parku se održava i tradicionalno natjecanje u panuli Kup “Nikola Repanić”. Budući da ovakva događanja imaju veliku vrijednost i pozitivan učinak i na sudionike i na ostale goste, Ustanova i u sljedećim godinama planira organizirati te sportsko-rekreacijske događaje.

Međutim postoji i niz problema, što se ponajprije vidi u zoni uvale Mir kao zoni s više od 100.000 posjetitelja tijekom turističke sezone. Da bi se ta zona rasteretila te se pružila mogućnost posjeta preko kopna i na JI dio Parka oko prolaza Mala Proversa, Ustanova radi na uređenju makadamskih putova tog dijela Parka koji ujedno služe i u protupožarnoj zaštiti. Od izuzetnog značaja je i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa za kamp u uvali Mir, donošenje Prostornog plana područja posebnih obilježja i detaljnog plana uređenja zone kako bi se moglo krenuti s osmišljavanjem sadržaja kao što su info-punkt, suvenirnica, posjetiteljski centar, pomorska i prometna infrastruktura i drugo te time obogatiti turističku ponudu.

2.3.4.6. RIBARSTVO

Kroz nekoliko dosadašnjih istraživanja u Parku prirode Telašćica izvršena je inventarizacija faune za ribe te prema zadnjem popisu podmorje Parka broji 95 vrsta riba. Tijekom 2005. godine u suradnji s Institutom za oceanografiju i ribarstvo iz Splita provedeni su projekti "Obalna naselja riba, glavonožaca i desetonožnih rakova" (Crustacea, Decapoda) u Parku prirode Telašćica i "Sastav nedoraslih riba u Parku prirode Telašćica". Istraživanjem je uočena značajnija zastupljenost trlje od kamena, arbuna, batoglavca i škrpine. Inventorne liste ribljih vrsta kao rezultat sustavnog praćenja ili ciljanog istraživanja na području Parka prirode Telašćica ne postoje. Navedena istraživanja, s obzirom da nisu provedena s ciljem inventarizacije, a nisu bila ni dovoljno česta, u konačnici nisu u cijelosti pokrila područje Parka i sva podmorska staništa zastupljena u njemu. Potrebno je provesti daljnja istraživanja s ciljem inventarizacije priobalnih naselja te procjene stanja priobalnih ribolovnih resursa kako bi se utvrdile promjene nastale kao rezultat strožih ribolovnih mjera propisanih Pravilnikom te djelotvornost postojećeg modela regulacije i kontrole ribolova. Temeljem dobivenih rezultata istraživanja dale bi se daljnje smjernice za upravljanje i korištenje ribolovnih resursa.

Tijekom ožujka 2011. godine djelatnici stručne i nadzorne službe provodili su ankete s lokalnim ribarima koji gravitiraju morskom području Parka prirode Telašćica. Upitnikom su se prikupili podaci o količini i prostornom rasporedu obavljanja aktivnosti ribolova, vrstama i količini ribolovnih alata, ulova i vrste ulova po pojedinoj vrsti alata. Anketama je pristupilo 27 ispitanika. Oko 80% ispitanika slaže se da su zaštićena morska područja važna za obnovu izlovljenih ribljih populacija, osiguranje održivog ribolova te sprečavanje prelova. Većina lokalnih ribara smatra da su dobro upoznati s pravilima ponašanja unutar Parka, a njih 44% smatra kako su postojeća pravila o ribolovu propisana Pravilnikom o unutarnjem redu primjerena. Oko 85% ribara smatra da lov nedopuštenim ribolovnim sredstvima najviše utječe na stanje riba akvatorija, a njih 40% smatra da je ribolovni pritisak osrednji te su stupanj izlovljenosti riba ocijenili "ni izlovljene ni očuvane". Kao najvažnije probleme vezane za ribolov u Parku navode: krivolov (lov u vrijeme lovostaja, lov nedorasle ribe, lov nedopuštenim sredstvima, upotreba mreža potegača), nedovoljna kontrola i sankcioniranje prekršitelja te veliki broj ribara iz drugih mjesta odnosno smatraju da ribolov u Parku treba ograničiti na lokalno stanovništvo.

Ribari u Parku prirode Telašćica bave se većinom malim ribolovom te nekolicina i gospodarskim ribolovom. Javna ustanova godišnje izda oko 150 dozvola za obavljanje ribolova te oko 20 dozvola za obavljanje sportskog i rekreacijskog ribolova. Alati koje ribari najčešće koriste su: jednostruke i trostruke mreže stajačice, vrše za lov ribe, povraz s kukom za lov liganja, panula i parangal.

3. POGLED IZNUTRA:

*Što kaže lokalno
stanovništvo i dionici*

3.1. Proces uključivanja korisnika prostora

Javna ustanova Parka prirode Telašćica razvijala je plan upravljanja kroz uključivanje lokalnog stanovništva kao i svih ostalih dionika prostora. Djelatnici Javne ustanove Parka prirode Telašćica vršili su anketiranje lokalnog stanovništva tijekom travnja 2010. godine kako bi se dobio uvid u mišljenje lokalne zajednice. Održavane su radionice sa svim korisnicima prostora te interne radionice djelatnika Javne ustanove. Održana je i radionica s ciljanim dionicima u svrhu izrade zonacije zaštićenog područja čiji će rezultati biti uključeni i u prijedlog novog Pravilnika o unutarnjem redu te Prostornog plana područja posebnih obilježja Parka prirode Telašćica. Rezultati radionica su se dorađivali te su se na temelju njih izradile teme i akcije u Planu upravljanja.

3.2. Istaknute prirodne i kulturne vrijednosti

Većina anketiranih lokalnih stanovnika smatra da je park prirode izrazito vrijedno područje bogato kulturnom, prirodnom i geomorfološkom baštinom koju treba zaštititi. Među vrijednostima istaknuti su dugotočki strmci, slano jezero, geomorfološka struktura područja, prapovijesni i antički ostaci, raznolikost flore i faune, podmorje, te na kraju čovjek kao dio prirode.

3.3. Način života i problem

Gotovo cijela lokalna zajednica se bavi nekim oblikom poljoprivrede (vinogradarstvo, maslinarstvo, sadnja raznih kultura i dr.) uglavnom za vlastite potrebe, a samo mali dio koristi i poljoprivredne poticaje.

Veliki dio bavi se i ribarstvom, a prema rezultatima intervjua provedenih u travnju 2010. godine smatraju da je riblji fond u drastičnom opadanju i da je potrebno što prije nešto poduzeti po tom pitanju.

Intervjuirani stanovnici ističu da je došlo do promjena u zajednici koje su uvjetovane iseljavanjem mladog stanovništva s otoka te smanjenjem kvalitete života zbog nemogućnosti zaposlenja, nedovoljne kulturne ponude i sadržaja za mlade ljude. Također navode da postoji nepovjerenje unutar zajednice što vodi promjenama u kulturi ponašanja i nedostatku komunikacije.

3.4. Očekivanja od Javne ustanove

Ulogu Javne ustanove lokalni stanovnici vide u održavanju, prezentiranju i unaprjeđenju ponude parka prirode, promicanju i istraživanju kulturne i prirodne baštine.

U svojim očekivanjima lokalno stanovništvo Javnu ustanovu vidi kao potencijal za pružanje mogućnosti zapošljavanja mladih školovanih osoba koje bi doprinijele boljitku cijele lokalne zajednice kroz održivi razvoj područja parka prirode. Također pokazuju veliku zainteresiranost za obostranom suradnjom u unaprjeđenju cijelog prostora za ugodno življenje i posjećivanje.

Nerealna očekivanja od lokalne zajednice su u tom što smatraju da Javna ustanova treba riješiti njihove imovinsko-pravne odnose.

Od proglašenja parka, dionici su uočili pozitivne i negativne promjene. Od pozitivnih promjena navode čistoću parka, izgradnju putova, otvaranje novih radnih mjesta, zaštitu prirode i kulturne baštine. Kao negativne posljedice ističu nepostojanje prostornog plana, ograničenje lokalnog stanovništva za korištenje vlastitih resursa, ukidanje parcelacije zemljišta te nedovoljnu turističku ponudu.

Lokalno stanovništvo se o aktivnostima Javne ustanove informira putem oglasne ploče, internetske stranice te izravno putem razgovora i sastanaka s djelatnicima Ustanove.

3.5. Vizija budućnosti

Jedan dio intervjuiranih stanovnika područje parka prirode u budućnosti doživljava nerealno, vidi ga kao uređeno turističko središte s izgrađenom infrastrukturom.

Nešto veći dio intervjuiranih smatra da bi se trebala dopustiti gradnja pastirskih kućica u skladu s propisima i načelom zaštite prirode te pružanje mogućnosti vlasnicima posjeda u pravu odlučivanja kod upravljanja zaštićenim područjem.

Manji dio intervjuiranih područje parka vidi kao očuvanu cjelinu, dobro istraženo područje, potencijal za razvoj područja s naglaskom na održivo korištenje prirodnih resursa te se nada ostvarenju dobre međusobne komunikacije ustanove i lokalne zajednice.

Prijedlozi za daljnji rad ustanove od strane dionika sastoje se u tome da se prije i poslije sezone organiziraju sastanci s onima čije su djelatnosti vezane uz turizam te da se na tim sastancima dogovara što se planira i kako to provesti, da se nastavi suradnja s lokalnim stanovništvom, posebno s vlasnicima zemljišta. Predlažu da u Upravnom vijeću parka bude veći broj stručnjaka za turizam, poljoprivredu, ribarstvo, biologiju, promidžbu te netko od članova udruge Telašćica. Izrazili su i interes da Javna ustanova Park prirode Telašćica jednom godišnje organizira radionicu na kojoj će predstaviti svoj rad i planove za tu godinu.

An underwater photograph showing a diver on the left side of the frame, partially obscured. The diver is wearing a black wetsuit with 'LUDWIG' written on the sleeve and is holding a flashlight that is turned on, illuminating the water. The diver's fins are visible, with 'LUDWIG' written on them. In the background, a large school of small fish is swimming. The water is a deep blue color. The overall scene is dimly lit, with the primary light source being the diver's flashlight.

4. UPRAVLJANJE

4.1. Teme, ciljevi i aktivnosti Plana upravljanja

Teme su planski dio Plana upravljanja koji se bavi srodnim nizom pitanja, odnosno predstavljaju glavna pitanja kojima će se Plan baviti.

Opći ciljevi obuhvaćaju bit svake teme, njihovim razdvajanjem na specifične ciljeve dobiva se jasnija slika onoga što se želi postići Planom, a putem pokazatelja ciljeva (indikatora) se omogućava praćenje ostvarivanja konačnih ciljeva zaštite i unaprjeđenja prostora. Specifični ciljevi ostvaruju se provedbom planiranih aktivnosti. Pokazatelji provedbe aktivnosti omogućavaju praćenje provedbe Plana upravljanja i rada Javne ustanove. Podijeljeni su na kratkoročne, srednjoročne i dugoročne zbog dugog razdoblja trajanja Plana upravljanja i učinkovitijeg praćenja.

Kako bi se dobio bolji uvid u raspored i prioritete pojedinih aktivnosti, napravljen je planirani vremenski raspored provedbe svih aktivnosti prema godinama te su navedeni suradnici u provedbi bez kojih bi izvršenje pojedinih elemenata ili cijele aktivnosti bilo nemoguće.

Zbog ograničenih ljudskih i financijskih kapaciteta definirane su prioritetne aktivnosti.

- **Prioritet 1** – aktivnosti koje se moraju poduzeti za vrijeme trajanja plana upravljanja. Ovo su ključne akcije i njihovo neispunjavanje narušava uspješnost cijelog plana upravljanja.
- **Prioritet 2** – aktivnosti koje bi se trebale poduzeti za vrijeme trajanja Plana upravljanja. Postoji određena fleksibilnost, no za neprovođenje ovih aktivnosti mora postojati dobar razlog.
- **Prioritet 3** – aktivnosti koje se mogu poduzeti kada vrijeme i/ili sredstva postanu dostupna nakon dovršenja aktivnosti 1. i 2. razine prioriteta.

Tema A: Zaštita i očuvanje prirodnih vrijednosti i krajobraza

Najveći dio kopnene površine parka prekriven je polu prirodnim staništima travnjacima i šikarama. Nastali su ljudskim djelovanjem te uvjetovali naseljavanje novih vrsta biljaka i životinja te danas predstavljaju značajan spremnik bioraznolikosti živog svijeta. Zapuštanjem stočarstva i poljoprivrede dolazi do smanjenja površina ovih staništa, a samim time može dovesti i do ugroze živog svijeta koji ih nastanjuje.

Na temelju dosad provedenih istraživanja i dobivenih podataka, na području parka postoji jedna kritično ugrožena biljna vrsta, nekoliko sa statusom ugroženih i osjetljivih te veliki broj endema.

Premda je kopnena fauna parka nešto siromašnija u odnosu na morsku, istraživanja su pokazala prisutnost vrlo vrijednih vrsta, kako endema tako i onih zakonom zaštićenih. Sve te vrste usko su vezane za pojedina staništa ili za različite tipove staništa ovisno o razvojnoj fazi te je radi njihovog očuvanja važno da se ona ne uništavaju već štite poduzimanjem adekvatnih mjera zaštite.

Morski akvatorij parka karakterizira veliki broj raznih životnih zajednica od kojih su mnoge zakonom zaštićene, a neke se smatraju i ugroženim u Mediteranu. Premda su dosadašnjim istraživanjima prikupljeni brojni podaci o inventarizaciji flore i faune, podmorje Parka prirode Telašćica još uvijek je nedovoljno istraženo, a stanje sveukupne faune nepotpuno pa je potrebno provesti daljnja istraživanja koja bi pružila podatke o pojedinim vrstama i njihovoj rasprostranjenosti te se na vrijeme primijetili mogući negativni utjecaji na određene populacije.

Provedba određenih aktivnosti kroz plan upravljanja, a koje su neophodne za očuvanje prirodnih vrijednosti, vremenski su vezane uz donošenje prostornog plana područja posebnih obilježja.

ŠIFRA	SPECIFIČAN CILJ
AA	Ribolovni resursi
AB	Naselja posidonije
AC	Jezero
AD	Koraligen
AE	Morske vrste
AF	Natura 2000 obalna staništa
AG	Autohtona šumska zajednica
AH	Lokve
AI	Ptice
AJ	Vodozemci i gmazovi
AK	Šišmiši
AL	Mađarci

TEMA A: ZAŠTITA I OČUVANJE PRIRODNIH VRIJEDNOSTI I KRAJOBRAZA

OPĆI CILJ: Očuvati i zaštititi vrijedna morska i kopnena staništa i vrste te jedinstveni krajobraz kroz regulaciju održivog korištenja prirodnih dobara i promicanje istih.

AKTIVNOST	BR. AKT.	INDIKATOR AKTIVNOSTI				P	RAZDOBLJE PROVOĐENJA PLANA (2012–2022)										SUR.
		KRATKOROČNI	SREDNJOROČNI	DUGOROČNI	G1		G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10		
<p>SPECIFIČNI CILJ: AA – Održati ili povećati postojeći ribolovni fond i populaciju ribljih vrsta u odnosu na rezultate početnih studija praćenja stanja. INDIKATOR CILJA: Promjene na stalnim istraživačkim postajama utvrđenih parametara praćenja stanja (CPU, težina i veličina pojedinih vrsta u eksperimentalnom ulovu popticama; broj i veličina vrsta mjerenih putem vizualnog cenzusa)</p>																	
Provoditi redovito praćenje stanja ribljeg fonda i populacija ribljih vrsta.	AA1	Godišnje izvješća praćenja stanja.	Godišnje izvješća praćenja stanja.	Godišnje izvješća praćenja stanja.	1												IOR, SS, VS
Uspostaviti i provoditi sustav praćenja broja ribara i količine ulova na području Parka.	AA2	Pisani program praćenja.	Izvješća praćenja stanja.	Izvješća praćenja stanja.	1												SS, NS, VS, IZP, RB
Izraditi informativne materijale o očuvanju ribljeg fonda te ih distribuirati lokalnom stanovništvu i posjetiteljima.	AA3	Broj i vrsta izrađenih i distribuiranih materijala.	Broj i vrsta izrađenih i distribuiranih materijala.	Broj provedenih anketa o stupnju informiranosti stanovništva.	3												SS, VS, LS, PO
Održavati radionice i predavanja za lokalno stanovništvo vezano uz održivo korištenje ribolovnih resursa.	AA4	Broj radionica, predavanja, popis sudionika. Zaključci radionica.	Broj radionica, predavanja, popis sudionika.	Broj radionica, predavanja, popis sudionika.	2												SS, VS, ŠRD, LS, M
Kroz Pravilnik o unutarnjem redu izraditi prostornu i vremensku regulaciju po pojedinim vrstama ribolova, ograničiti broj i vrstu alata te količinu ulova za određene vrste riba, uvesti zone u kojima je zabranjena svaka vrsta ribolova, uvesti obavezno vođenje evidencije ulova i sustav praćenja stanja ribljeg fonda.	AA5	Izrađena zonacija uvrštena u Pravilnik o unutarnjem redu.	Uspješno provođenje propisa Pravilnika o unutarnjem redu (izvještaji nadzorne službe, evidencije ulova ribara – postoji baza)	Uspješno provođenje propisa Pravilnika o unutarnjem redu (izvještaji nadzorne službe, evidencije ulova ribara – postoji baza)	1												MZOIP, DZZP, MP, SS, NS, IZP
<p>SPECIFIČNI CILJ: AB – Smanjiti degradaciju livada morske cvjetnice posidonije (<i>Posidonia oceanica</i>) na mjestima ljudskog pritiska u odnosu na stanje iz 2011. INDIKATOR CILJA: Promjene na stalnim istraživačkim postajama utvrđenih parametara praćenja stanja (gustoća izdanaka, pokrovnost, donja granica rasprostranjenosti, CI, SI).</p>																	
Provoditi redovito praćenje stanja livada posidonije.	AB1	Godišnji izvještaj praćenja stanja. Baza podataka.	Godišnji izvještaj praćenja stanja. Baza podataka.	Godišnji izvještaj praćenja stanja. Baza podataka.	1												SS, PMF, UD
Terenskim istraživanjima dopuniti postojeću kartu rasprostranjenosti livada posidonije.	AB2	/	Cjelovita karta rasprostranjenosti livada posidonije u GIS bazi podataka.	/	2												SS, UD, PMF

AKTIVNOST	BR. AKT.	INDIKATOR AKTIVNOSTI			P	RAZDOBLJE PROVOĐENJA PLANA (2012–2022)										SUR.	
		KRATKOROČNI	SREDNJOROČNI	DUGOROČNI		G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10		
SPECIFIČNI CILJ: AG – Očuvati površinu pod autohtonim šumskim zajednicama u odnosu na procjenu stanja iz 2008. INDIKATOR CILJA: Promjena površine autohtonih šumskih zajednica.																	
Provoditi čišćenje rasilinja oko hrasta crnike na površinama javnog dobra i uz javne putove.	AG1	Zapisnici nadzorne službe, fotodokumentacija. Postojeće protupožarne prosjeke očišćene od rasilinja i prohodne.	Jednom godišnje provedeno čišćenje rasilinja oko hrasta crnike. Zapisnici nadzorne službe, fotodokumentacija. Prijedlozi stručne službe uvršteni u šumsko-gospodarske osnove.	Jednom godišnje provedeno čišćenje rasilinja oko hrasta crnike. Zapisnici nadzorne službe, fotodokumentacija. Prijedlozi stručne službe uvršteni u šumsko-gospodarske osnove. Postojeće protupožarne prosjeke očišćene od rasilinja i prohodne.	3											HŠ, TS, NS, HC	
Suradivati s Hrvatskim šumama na izradi Šumsko-gospodarske osnove.	AG2	Zapisnici sastanaka. Broj i vrsta zajedničkih aktivnosti.	/	/	3												HŠ, SS, MZOIP
Pružati podršku u čišćenju i stručnom gospodarstvu šumama zainteresiranim privatnim vlasnicima zemljišta.	AG3	Zapisnici sastanaka. Popis zainteresiranih vlasnika.	/	Površina održanih lokaliteta u privatnom vlasništvu	3												SS, TS, LS
Održavati postojeće te po potrebi probijati nove protupožarne prosjeke s elementima šumske ceste.	AG4	Godišnje izvješće o duljini i broju očišćenih prosjeka.	Godišnje izvješće o duljini i broju očišćenih prosjeka.	Godišnje izvješće o duljini i broju očišćenih prosjeka.	1												TS, VS
Educirati zaposlenike JU o protupožarnoj zaštiti i redovito provoditi godišnje vježbe spremnosti.	AG5	/	Svi zaposlenici Parka imaju položen ispit o protupožarnoj zaštiti.	Svi zaposlenici Parka imaju položen ispit o protupožarnoj zaštiti.	1												TS, VS
Informirati lokalno stanovništvo i posjetitelje Parka o protupožarnoj zaštiti i pravilima ponašanja.	AG6	Broj i vrsta distribuiranih informativnih materijala.	/	/	3												TS, SS, LS
Nadopuniti i uskladiti akte protupožarne zaštite.	AG7	Usklađeni akti protupožarne zaštite.	Usklađeni akti protupožarne zaštite.	Usklađeni akti protupožarne zaštite.	1												TS, VS
*Obnoviti protupožarne mulove.	AG8	Broj obnovljenih mulova, fotodokumentacija.	/	/	2												T TS, MZOIP, MGPU, VS

AKTIVNOST	BR. AKT.	INDIKATOR AKTIVNOSTI			P	RAZDOBLJE PROVOĐENJA PLANA (2012–2022)										SUR.
		KRATKOROČNI	SREDNJOROČNI	DUGOROČNI		G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	
SPECIFIČNI CILJ: AH – Održati optimalno stanje lokvi kao pojilišta i staništa značajnog za vodene organizme u odnosu na rezultate početnih studija praćenja stanja. INDIKATOR CILJA: Promjene parametara praćenja stanja (stupanj zarastanja, dubina lokve i količina mulja, količina otopljenog kisika pri dnu lokve).																
Provoditi redovito praćenje stanja lokvi.	AH1	Godišnje izvješće o stanju. Baza podataka.	Godišnje izvješće o stanju. Baza podataka.	Godišnje izvješće o stanju. Baza podataka.	1											SS, HV, DZZP, LS
Održavati lokve kako bi se spriječilo otjecanje vode te redovito provoditi čišćenje okolne vegetacije.	AH2	Obrasci o stanju lokvi.	Stanje na terenu.	Stanje na terenu.	1											TS, LS, SS, NS
Suradivati s Hrvatskim vodama u izradi godišnjih planova upravljanja vodama i razvoju mjera zaštite.	AH3	Dopisi i prijedlozi.	/	/	1											HV, SS
Uspostaviti suradnju s lokalnim stanovništvom u svrhu održavanja lokvi.	AH4	Baza podataka o suradnji.	Baza podataka o suradnji.	Baza podataka o suradnji.	3											LS, SS, KD
SPECIFIČNI CILJ: AI – Održati brojnost populacija i uspješnost gnijezdenja prioritetnih vrsta ptica Parka u odnosu na procjenu stanja iz 2006. INDIKATOR CILJA: Promjene utvrđenih parametara praćenja stanja: morski vranac (broj gnijezdećih parova, odnos juvenilnih i odraslih jedinki), svi sokol (broj parova, broj izletjelih mladih ptica pripadnih jednom paru), 3 vrste čiope (procijenjena veličina gnijezdećih kolonija), sova ušara (broj gnijezdećih parova, broj pripadajućih mužjaka).																
Uspostaviti i provoditi sustav praćenja stanja populacija prioritetnih vrsta ptica: svi sokol (<i>Falco peregrinus</i>), morski vranac (<i>Phalacrocorax aristotelis</i>), sova ušara (<i>Bubo bubo</i>), zmijar (<i>Circus galicius</i>), čiope (<i>Apus apus</i> , <i>A. melba</i> , <i>A. pallidus</i>)	AI1	Sustav praćenja populacija.	Izvješće godišnjeg praćenja. Baza podataka.	Izvješće godišnjeg praćenja. Baza podataka.	1											HAZU, STR, DZZP, SS
Osmisliti i postaviti poučne ploče i znakove zabrane uznemiravanja sivog sokola u blizini područja gnijezdenja.	AI2	Osmišljene ploče.	Postavljene ploče i znakovi.	Održavane ploče i znakovi.	3											HAZU, STR, SS, TS
Educirati stručnu i nadzornu službu za provođenje praćenja sivog sokola te ostalih vrsta ptica.	AI3	Agenda edukacija i popis sudionika.	/	/	1											HAZU, STR, DZZP, SS, NS
Osmisliti i distribuirati informativne materijale o značaju i zaštiti prioritetnih vrsta ptica.	AI4	Osmišljeni materijali.	Broj i vrsta distribuiranih materijala.	Broj i vrsta distribuiranih materijala.	2											HAZU, SS, LS, PO, AG, TZ
Provoditi edukaciju za lokalno stanovništvo o značaju, prijetnjama i načinu zaštite ptica.	AI5	Broj i vrsta edukativnih aktivnosti. Broj korisnika.	Broj i vrsta edukativnih aktivnosti. Broj korisnika.	Broj i vrsta edukativnih aktivnosti. Broj korisnika.	2											STR, SS, LS
Suradivati s centrima za zbrinjavanje i liječenje ptica.	AI6	Zapisnici o zbrinjavanju ptica.	Zapisnici o zbrinjavanju ptica.	Zapisnici o zbrinjavanju ptica.	1											SCD, SS, DZZP, NS, IZR, M

Tema B:

Očuvanje, zaštita i promicanje kulturno – povijesne baštine

Na području parka potrebno je provesti daljnja istraživanja arheoloških osobitosti prostora. To je neophodno kako bi se baština očuvala u svojoj izvornosti, konzervirala te se ukazala u svojoj ljepoti domaćim i stranim posjetiteljima.

Graditeljsku baštinu (sakralne i civilne građevine, odnosno njihovi ostaci) zaštititi na način da se redovno održavaju. Arheološku baštinu (građine, grobne humke i ostala nalazišta) istražiti te izraditi kvalitetnu dokumentaciju. Pokretnu kulturnu baštinu treba arhivirati te sabrati u svrhu osnivanja zbirke koja bi služila kako znanstvenicima tako i posjetiteljima. Tradicijsku arhitekturu (suhozidne poljske kućice, mulice i suhozide) čistiti od raslinja, dokumentirati te poticati njihovo održavanje, obnovu i korištenje. Također je nužno omogućiti pristup nepokretnom kulturnom dobru te postaviti edukativne panoe s informacijama o pojedinom objektu. Brojni arheološki ostaci svjedoče o naseljenosti Telašćice od davnina. Od samog početka na ovim prostorima obitavaju manje ljudske zajednice koje koristeći upravo osobitosti flore i faune žive u osvit najranije ljudske povijesti.

Bitno je napomenuti da nijedan lokalitet nije sustavno istražen osim Male Proverse i crkvice Sv. Viktor, a dobrim dijelom su istražene i crkvice Sv. Ivan i Sv. Ante. Ostali lokaliteti utvrđeni su rekognosciranjem ili predmeti predstavljaju slučajne nalaze. Iz tog razloga dobivena slika predstavlja tek uvid dosadašnjih rezultata koji su u istraživačkom smislu tek vrh mogućih rezultata koje ovaj prostor može i mora pružiti.

Park prirode Telašćica posjeduje obilje kulturnog bogatstva koje do sada nije eksponirano ni istraživano u cijelosti što je nužan preduvjet da se obogate saznanja o prošlosti. Ovakav pristup obogatio bi ponudu i omogućio zanimljiviji boravak posjetiteljima.

Također, Ustanova će nastojati pružiti potporu i suradnju u okvirima svoje nadležnosti, u vidu obnove tradicionalnih kamenih kućica koje bi služile u poljoprivrednim radovima i u promociji seoskog turizma na području parka prirode.

Mora se napomenuti da se niz aktivnosti koje su planirane za provedbu tijekom trajanja plana upravljanja usko vezuje te su neprovedive bez prethodnog donošenja prostornog plana parka. Shodno tome planirano vremensko razdoblje provedbe aktivnosti može varirati te će se provedbi tih određenih aktivnosti pristupiti po donošenju prostornog plana.

ŠIFRA	SPECIFIČAN CILJ
BA	Arheološki lokaliteti, sakralna i nematerijalna kulturna baština
BB	Tradicionalna arhitektura

Tema C: Podrška lokalnoj zajednici i održivo korištenje prirodnih dobara

Lokalna zajednica koja gravitira Parku prirode Telašćica neizostavan je čimbenik koji igra bitnu ulogu u razvoju područja kao i u načinu upravljanja te je od velikog značaja uključivanje lokalnog stanovništva u ostvarenju strateških ciljeva kod upravljanja zaštićenim područjem.

Kao i u svim ruralnim područjima, a izrazito na udaljenijim otocima, izražen je trend depopulacije zbog otežanih uvjeta koje život na otocima nosi sa sobom.

Kako bi stvorili uvjete za ostanak mladih obitelji na otoku, važno je potaknuti razvoj tradicionalnih djelatnosti koje bi doprinijele kvaliteti života, kao i razviti programe u suradnji s lokalnom zajednicom kroz koje bi im se omogućio plasman autohtonih proizvoda.

Trend poljoprivredne proizvodnje na ovom području je u opadanju. Kulture koje su zastupljene na području parka su masline, vinova loza, smokve, neke voćne vrste (breskva, kruška, šljiva i trešnja) te razno povrće. Veliki dio poljoprivrednih površina je zapušten i u sukcesiji, a postojeći maslinici vrlo su stari te je nužna kompletna obnova trenutnog stanja.

Ukupna površina svih polja u parku iznosi oko 155 hektara, a obrađuje se oko 20% navedene površine polja.

Trenutno na području parka ne postoji poljoprivredno-okolišni program koji daje uvjete poljoprivredne proizvodnje u skladu s načelima očuvanja i zaštite vrsta i staništa, a u budućnosti će biti nužan s obzirom da se radi o potencijalnom NATURA 2000 području EU.

O stanju ribolova na morskom području parka prirode trenutno ne postoji baza podataka. Ovlaštenici dozvola nemaju obvezu izvještavanja prema Javnoj ustanovi o količini ulovljenih morskih organizama. Shodno navedenom, ustanova nije bila u mogućnosti pratiti ribolovni napor unutar parka.

Trenutno se na području Parka primjenjuje Pravilnik o unutarnjem redu iz 1996. godine (NN 38/96), a u vrijeme pisanja ovog poglavlja u izradi je novi Pravilnik o unutarnjem redu kojim se planiraju detaljnije propisati uvjeti obavljanja ribolova.

Planira se izrada baze koja će sadržavati potrebne podatke kako bi se kvalitetno i učinkovito pratilo stanje ribolova na morskom dijelu zaštićenog područja.

Kada se uzme u obzir da je gotovo cijela kopnena površina parka u privatnom vlasništvu, od izuzetnog je značaja međusobna suradnja. Uloga Javne ustanove u tom smislu je pružiti potporu lokalnoj zajednici u njenom razvoju i ostvarivanju ciljeva sukladno zakonskim okvirima i mogućnostima.

ŠIFRA	SPECIFIČAN CILJ
CA	Poljoprivredna staništa, krajobraz i vrste
CB	Alohtona divljač

TEMA C: PODRŠKA LOKALNOJ ZAJEDNICI I ODRŽIVO KORIŠTENJE PRIRODNIH DOBARA

OPĆI CILJ: Podržati lokalnu zajednicu u njenom razvoju kroz pojačanu suradnju i poticanje djelatnosti koje su u skladu s načelima očuvanja prirode zaštićenom područja.

AKTIVNOST	BR. AKT.	INDIKATOR AKTIVNOSTI			P	RAZDOBLJE PROVOĐENJA PLANA (2012–2022)										SUR.	
		KRATKOROČNI	SREDNJOROČNI	DUGOROČNI		G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10		
SPECIFIČNI CILJ: CA – Potaknuti obnovu i održavanje poljoprivrednih površina u odnosu na one iz 2008.																	
INDIKATOR CILJA: Broj i površina obrađenog poljoprivrednog zemljišta																	
Poticati lokalnu zajednicu na stočarstvo u svrhu održavanja površina pod pašnjacima te obnovu maslinika i polja.	CA1	Osmišljen program poticaja.	Broj i iznos poticaja.	Broj i iznos poticaja.	1												PSS, LS, SS, NS
Popisati i kategorizirati polja i maslinike.	CA2	Baza podataka s kategorizacijom.	Baza podataka s kategorizacijom.	Baza podataka s kategorizacijom.	2												VS, STR, SS
Sudjelovati u izradi i provedbi Poljoprivredno–okolišnog programa.	CA3	/	Službeni dopisi. Popis sastanaka u kojima je sudjelovao JU. Popis poticaja.	Službeni dopisi. Popis sastanaka u kojima je sudjelovao JU. Popis poticaja.	2												SS, VS, STR, MP, LS
Pružati savjetodavnu podršku lokalnom stanovništvu vezanu uz poljoprivredu.	CA4	Baza podataka o pruženim informacijama.	Baza podataka o pruženim informacijama.	Baza podataka o pruženim informacijama.	2												MP, SS, STR, LS
Pružati logističku podršku lokalnom stanovništvu pri sređivanju vlasničkih odnosa.	CA5	Baza podataka o pruženim informacijama.	Baza podataka o pruženim informacijama.	Baza podataka o pruženim informacijama.	3												SS, LS
Razviti sustav brandiranja poljoprivrednih proizvoda na području Parka.	CA6	/	Sustav brandiranja.	Broj proizvoda pod brendom.	3												JUZP, MZOIP, SS, TZ, LS, MINT
SPECIFIČNI CILJ: CB – U skladu s Zakonom o otocima i Lovno–gospodarskom osnovom postupno ukloniti alohtonu divljač s otoka.																	
INDIKATOR CILJA: Broj alohtone divljači se kontinuirano smanjuje.																	
Uspostaviti suradnju sa ostalim lovištima na otoku te procijeniti brojnost divljači na cijelom otoku.	CB1	Dopisi. Zajedničke aktivnosti.	Ukupni broj divljači na otoku.	Ukupni broj divljači na otoku.	2												JU, OPL
Uskladi Lovno–gospodarsku osnovu sa stvarnim brojem divljači na terenu.	CB2	/	Nova i usklađena Lovno–gospodarska osnova.	/	2												OPL, VS, JU
Provoditi redovito praćenje i uklanjanje divljači u skladu s Lovno–gospodarskom osnovom.	CB3	Izvjeste o brojnosti. Dnevnicu lovočuvara svih lovišta na otoku.	Godišnje izvješće o brojnosti.	Godišnje izvješće o brojnosti.	1												OPL, JU, INS, MP

Tema D:

Upravljanje Javnom ustanovom

95% ukupne površine parka je u privatnom vlasništvu, imovinsko-pravni odnosi nisu riješeni, a područje parka nema prostornog plana što uvelike otežava upravljanje zaštićenim područjem.

Za kvalitetno upravljanje od iznimne je važnosti rješavanje pitanja vlasništva objekata kojima upravlja Ustanova i donošenje prostornog plana kojim se definira način korištenja zaštićenog područja. Prema trenutnom stanju, ograničena su prava i mogućnosti ustanove za ulaganja u unaprjeđenje infrastrukture, kao i bilo koji oblik uređenja određenih površina za koje je nužan prostorni plan.

Ulaganjem u edukaciju kadra omogućila bi se kvalitetna provedba plana upravljanja te upravljanje područjem na održiv način. Provedba kvalitetnog nadzora ključna je u zaštiti i praćenju područja te educiranje nadzorne službe neophodno za kvalitetnu učinkovitost nadzora.

Kroz plan upravljanja predviđena je provedba edukacije zaposlenika prema prioritetima i određenoj trenutnoj potrebi kako bi se plan upravljanja kvalitetno provodio. Planirani su tečajevi za nadzornu, stručnu, tehničku, protupožarnu te ostale službe Javne ustanove uko-liko određene aktivnosti zahtijevaju potrebu za dodatnom edukacijom.

Među prioritetnim tečajevima pokazali su se edukacija stručne i nadzorne službe za upo-rabu GIS sustava, edukacija za praćenje prioritetnih vrsta i staništa, tečajevi rada na sigu-ran način, tečaj za upravljanje projektним ciklusom, razni tečajevi u suradnji s GSS-om i sl.

Sukladno potrebnim tečajevima, neophodno za učinkovitu provedbu plana je i nabava opreme kao što je ronilačka, vatrogasna, informatička, uredska, oprema za nadzor te opre-ma za obavljanje stručnih poslova.

Kroz proces izrade plana upravljanja uvidjela se potreba za pojačanim nadzorom, pr-venstveno u svrhu praćenja aktivnosti vezanih uz ribolov i nepropisno sidrenje. Sukladno potrebama donesen je plan za regulaciju tih aktivnosti, a u svrhu provođenja ciljeva zaštite.

ŠIFRA	SPECIFIČAN CILJ
DA	Tečajevi, skupovi, edukacija
DB	Infrastruktura i oprema
DC	Komunikacija i suradnja

Tema E:

Upravljanje posjećivanjem, edukacija i interpretacija

Aktivnosti u parku uključuju šetnju prirodom, krstarenje, sportove i rekreaciju na moru, autonomno ronjenje, rekreativni ribolov, foto-lov, vožnju biciklima i ostalo. Posjetitelji mogu unajmiti manje čamce, bicikle i skutere, a postoji i mogućnost stručnog vođenja uz edukaciju o vrijednostima parka koju vrše djelatnici stručne službe.

Međutim postoji i niz problema s kojima se susrećemo, što se ponajprije vidi u zoni uvale Mir kao zoni s više od 100.000 posjetitelja tijekom turističke sezone. Da bi se ta zona rasteretila te pružila mogućnost posjeta preko kopna i na JI dio parka oko prolaza Mala Proversa, Ustanova zadnjih godina radi na uređenju makadamskih putova ovog dijela parka, koji ujedno služe i u protupožarnoj zaštiti. Od izuzetnog značaja je i rješavanje imovinsko-pravnih odnosa za kamp u uvali Mir, donošenje Prostornog plana i detaljnog plana uređenja zone kako bi se moglo krenuti s osmišljavanjem sadržaja kao što su info-punkt, suvenirnica, posjetiteljski centar, pomorska i prometna infrastruktura i drugo te podigla kvaliteta ponude za posjetitelje.

U parku prirode trenutno nema tematskih ruta, poučnih staza temeljem kojih bi posjetitelji dobili uvid u prirodne i kulturne vrijednosti ovog zaštićenog područja. U izvedbi je projekt turističke signalizacije kojim bi se postavili edukativni panoi i putokazna signalizacija na cijelom području parka.

U sklopu projekta izrade "Temeljne ekološke studije uvale Telašćica" došlo se do uvida da su koncentracije mikroelementa relativno niske i ne ukazuju na značajan ljudski utjecaj na vodeni stupac i sediment uvale Telašćica. Koncentracije kroma i arsena su mjestimično povišene dok je raspodjela koncentracija bakra, cinka i olova najviša na području plovnog puta i na mjestima sidrenja brodica. Kroz projekt se došlo do maksimalnog prihvatnog kapaciteta u uvali koji iznosi 247 brodica na dan.

Prihvatni kapacitet za kopno nije određen, a trenutno stanje ukazuje na razvoj masovnog turizma koji može imati negativan utjecaj na zaštićeno područje.

ŠIFRA	SPECIFIČAN CILJ
EA	Promocija i edukacija
EB	Upravljanje posjećivanjem

TEMA E: UPRAVLJANJE POSJEĆIVANJEM, EDUKACIJA I INTERPRETACIJA														
AKTIVNOST	BR. AKT.	INDIKATOR AKTIVNOSTI			P	RAZDOBLJE PROVOĐENJA PLANA (2012–2022)							SUR.	
		KRATKOROČNI	SREDNJOROČNI	DUGOROČNI		G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7		G8
OPĆI CILJ: Optimizirati posjećivanje, razviti potrebnu infrastrukturu i podići kvalitetu usluga na zadovoljstvo posjetitelja, a u svrhu promocije Parka. Osvijestiti posjetitelje o potrebi očuvanja vrijednosti Parka i poticati lokalnu zajednicu na zaštitu i održivo korištenje dobara, kroz edukacijske i interpretacijske programe.														
SPECIFIČNI CILJ: EA – Pobojšati prezentaciju i povećati informiranost posjetitelja i šire javnosti o vrijednostima parka u odnosu na 2011.														
INDIKATOR CILJA: Raznolikost posjetiteljske ponude, sadržaja, programa. Stupanj informiranosti svih ciljnih skupina.														
Osmisliti i provoditi program edukacije i certificiranja turističkih vodiča u Parku za turističke djelatnike i lokalno stanovništvo koje se bavi turizmom.	EA1	/	Program edukacije i certificiranja. Broj i vrsta edukativnih aktivnosti, broj korisnika aktivnosti i certifikata.	2										ŠK, V, TZ, MINT, MZOIP, UD, BR, AG, SS, SPA, LS, PO
Educirati zaposlenike JU-a za turističkog vodiča.	EA2	Završeni tečaj.		1										JU
Osmisliti i provoditi edukativne programe za različite dobne skupine (vrtići, škole, fakulteti) prema tematskim prioritetima.	EA3	Programi edukacije.	Broj i vrsta edukativnih aktivnosti, broj korisnika.	2										ŠK, V, SV, AG, SS, SPA
Osmisliti i organizirati vođene tematske ture za posjetitelje Parka.	EA4	Program tura.	Broj korisnika, evaluacija tura	2										ŠK, V, SV, AG, SS, SPA, PO
Izraditi informativne materijale i suvenire prema grupama posjetitelja i tematskim prioritetima te razviti kanale distribucije na lokalnom, nacionalnom i međunarodnom nivou.	EA5	Broj i vrsta materijala, plan distribucije, osmišljen tradicionalni suvenir.	Broj i vrsta materijala, kanali distribucije, izrađen tradicionalni suvenir.	3										TZ, HTZ, AG, MINT, MZOIP, SS, SPA, M
Osmisliti sustav poučnih staza, informativnih i interpretacijskih ploča prema tematskim prioritetima.	EA6	Plan poučnih staza i ploča	Broj poučnih staza i ploča, broj sadržaja	2										SS, SPA, VS, TS, TZ, HTZ, MZOIP, SVB, M
Pobojšati informiranje javnosti o Parku putem web stranice i prisutnosti u medijima.	EA7	Pobojšana web stranica, broj posjeta na web stranici, press klipovi.	Pobojšana web stranica, broj posjeta na web stranici, press klipovi.	2										SS, SPA, M
SPECIFIČNI CILJ: EB – Unaprijediti sustav posjećivanja Parka i kvalitetu prijema posjetitelja u odnosu na 2011. godinu.														
INDIKATOR CILJA: Prostorna i vremenska distribucija posjetitelja. Stupanj zadovoljstva posjetitelja i broj posjetitelja koji se vraćaju u Park.														
Izraditi studiju prihvatnog kapaciteta.	EB1	/	Izradena studija prihvatnog kapaciteta nakon donošenja prostornog plana.	1										VS, STR, SS, SPA

POPIS KRATICA KORIŠTENIH U TABLICAMA:

AG	Turističke agencije	NS	Nadzorna služba JU PP Telašćica
AM	Arheološki muzej	OB	Obrtnici
AZO	Agencija za zaštitu okoliša	OPL	Ovlaštenici prava lova
APP	Agencija za plaćanje u poljoprivredi	OPS	Općina Sali
BR	Brodari	OŠ	Osnovna škola
D	Dionici	PO	Posjetitelji
DZZP	Državni zavod za zaštitu prirode	PL	Ploput d.o.o.
FM	Farma magaraca	PP	Pomorska policija
HAZU	Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti	PSS	Poljoprivredno savjetodavna služba
HŠ	Hrvatske šume	PV	Privatni vlasnici
HTZ	Hrvatska turistička zajednica	RB	Ribari
HV	Hrvatske vode	RC	Ronilački centri
INS	Inspekcija	RK	Ronilački klubovi
INST	Institucije	RI	Ribarska inspekcija
IOR	Institut za oceanografiju i ribarstvo	SCD	Sokolarski centar Dubrava
IRB	Institut Ruđer Bošković	SD	Sportska društva
IZO	Inspekcija zaštite okoliša	SPA	Služba promidžbenih aktivnosti i ugostiteljsko turističku djelatnost JU PP Telašćica
IZP	Inspekcija zaštite prirode	SS	Stručnjaci
JU	Javna ustanova Park prirode Telašćica	STR	Stručnjaci
JUZP	Javna ustanova za upravljanje zaštićenim dijelovima prirode	SV	Sveučilišta
KD	Komunalno društvo d.o.o.	ŠK	Škola
KZ	Konzervatorski odjel Zadar	ŠRD	Sportsko ribolovno društvo
KP	Lučka kapetanija	TS	Tehnička služba JU PP Telašćica
LS	Lokalno stanovništvo	TZ	Turistička zajednica
M	Mediji	UD	Udruge
MINT	Ministarstvo turizma	VEF	Veterinarski fakultet
MK	Ministarstvo kulture	V	Vrtić
MZOIP	Ministarstvo zaštite okoliša i prirode	VO	Volonteri
MMIP	Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	VTS	veterinarska stanica
MP	Ministarstvo poljoprivrede	VS	Vanjski suradnici
MRREU	Ministarstvo regionalnog razvoja i fondova EU	ZPU	Zavod za prostorno uređenje
MGPU	Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja	ŽS	Župa Sali

4.2. Zonacija

Zoniranje područja parka ima iznimno važnu ulogu u upravljanju i očuvanju zaštićenog područja. U procesu izrade zonacije za plan upravljanja odradila se jedna radionica obuke sa stručnjacima te jedna radionica s dionicima za zoniranje morskog dijela Parka prirode Telašćica. Temeljem zaključaka s radionica, akvatorij parka podijeljen je u tri zone, od kojih svaka definira način korištenja prirodnih resursa te dopuštene i zabranjene aktivnosti u pojedinoj zoni.

U zonaciji mora, za razliku od kopna, drugačiji je režim zoniranja u vidu zaštite te se zone određuju prema aktivnostima promatrajući utječe li aktivnost na morsku površinu, stupac ili morsko dno te međusobna kompatibilnost zastupljenih aktivnosti na određenom području.

ZONA STROGE ZAŠTITE predstavlja područje od iznimne vrijednosti u kojem su zabranjene bilo kakve štetne ljudske djelatnosti i eksploatacija prirodnih resursa. Cilj ove zone je očuvati vrijedna staništa i vrste te omogućiti nesmetano odvijanje prirodnih procesa bez antropogenog utjecaja.

Ova se zona dijeli u dvije podzone.

PODZONA 1A – ZONA VRLO STROGE ZAŠTITE obuhvaća dijelove parka u kojima je u potpunosti zabranjen ljudski utjecaj na prirodne procese. Aktivnosti koje se mogu obavljati u ovoj zoni su znanstvena istraživanja i praćenje biološke raznolikosti.

Ova podzona obuhvaća Dugootočki strmac unutar Parka prirode Telašćica koji započinje na krajnjoj sjeverozapadnoj granici Parka kod vrha Mrzlovica i proteže se pravcem sjeverozapad–jugoistok sve do područja Muravjaka. Zonom stroge zaštite obuhvaćen je gotovo čitav kopneni dio strmca zaključno s područjem Male Prsike. Širina i visina kopnenog dijela strmca varira, a najviši je kod Grpašćaka te najniži na području Male Prsike. Širina prati gornju liniju vertikalne strmca te obalnu liniju s donje strane vertikalne tako da zona stroge zaštite obuhvaća cijelu okomicu strmca sukladno varijaciji širine po pojedinim dijelovima te zračni prostor 50 metara od obalne linije strmca. U morskome dijelu obuhvaća uski obalni dio strmca 50 metara od obalne linije, uključujući morski stupac i dno te prati kopneni dio zone stroge zaštite

Drugi dio podzone 1a obuhvaća uski kopneni dio obale i strmca u uvali Čuška dumboka te cjelokupni akvatorij uvale.

PODZONA 1B – ZONA STROGE ZAŠTITE predstavlja vrijedno područje parka, a cilj ove podzone je očuvati cjelokupnu biocenu podmorja tog područja. Unutar ove podzone zabranjena je eksploatacija morskih organizama i ostale ljudske aktivnosti koje negativno utječu na aspekt zaštite, a dopuštena su znanstvena istraživanja, praćenje biološke raznolikosti te ronilačko posjećivanje uz strogu regulaciju i nadzor uprave parka.

Ova podzona obuhvaća obalni dio otoka Garmenjaka Veli, 50 metara od obalne linije, uključujući morsku površinu stupca i dno.

ZONA USMJERENE ZAŠTITE predstavlja područje u kojem se od uprave parka očekuje da svojim angažmanom i načinom upravljanja djeluje na očuvanje, rehabilitaciju ili obnavljanje vrijednosti tog područja. Ova zona obuhvaća najveći dio parka te su u ovoj zoni dopuštene različite aktivnosti kroz regulaciju i nadzor uprave parka. Također, unutar ove zone omogućeno je gospodarenje prirodnim resursima temeljem odgovarajućih gospodarskih osnova tj. sukladno Pravilniku o unutarnjem redu Parka, Zakonu o zaštiti prirode i drugim zakonima te podzakonskim aktima.

Zona obuhvaća travnjake u većem ili manjem stupnju sukcesije, šume, poljoprivredne površine, polja te s njima povezane ostatke tradicionalne arhitekture, druge tradicionalne

građevine, kulturna dobra (crkvice, gradine, kapelica, villa rustica), suhozide, gusterne i lokve. Također obuhvaća poljoprivredne površine u sklopu kojih bi se uz posebnu regulaciju omogućila rekonstrukcija tradicionalnih poljskih kućica, s postojećim temeljima i uz uporabu tradicionalnih materijala i to kao sastavni dio eko-etno područja, a u svrhu promocije seoskog turizma na području parka. Poljoprivreda bi se na tom području obavljala sukladno poljoprivredno okolišnom programu uz nadzor uprave parka.

Zonom usmjerene zaštite obuhvaćeno je i slano jezero Mir. Međutim s obzirom da se radi o jedinstvenom zatvorenom ekosustavu, dopuštene aktivnosti će se regulirati sukladno rezultatima istraživanja, koja će pokazati stupanj antropogenog utjecaja na njegove prirodne procese.

Morsko područje zone usmjerene zaštite dijeli se na tri podzone zbog nužnosti regulacije pojedinih aktivnosti i kompleksnosti načina zoniranja mora, a u svrhu očuvanja vrijednosti. Također veliku ulogu u određivanju zona morskog područja imao je zakonski okvir unutar kojeg se trebao uklopiti način upravljanja morskim resursima.

PODZONA ZABRANE RIBOLOVA predstavlja područja u kojima je u potpunosti zabranjena eksploatacija morskih organizama, ali su dopuštene aktivnosti tranzita brodova, kupanja, priveza isključivo na plutače te ostale aktivnosti koje nemaju negativan utjecaj na ciljeve očuvanja.

Ova podzona obuhvaća akvatorij JZ dijela uvale Telašćica između uvale Tripuljak i uvale Mir kojeg zatvara morska linija u kursu 128 od rta Tripuljak prema uvali Pod Poljica te unutarnja obalna linija. Drugo područje obuhvaćeno ovom podzonom je unutarnji akvatorij u SZ dijelu uvale Telašćica kojeg zatvara morska linija od rta Artak u smjeru 180 prema uvali Jaz te zapadna obalna linija.

PODZONA USMJERENOG OČUVANJA BIOLOŠKOG BOGATSTVA MORA predstavlja područje akvatorija u kojem se regulacijom ribolova, odnosno ograničenjem korištenja ribolovnih alata djeluje na očuvanje i obnovu ribljeg fonda te općenito biološke raznolikosti podmorja. U ovoj podzoni zabranjeno je korištenje gospodarskih ribolovnih alata te je uz regulaciju dopuštena tek minimalna količina ribolovnih alata u vidu tradicionalnog ribolova. Također će se regulacijom svih ostalih aktivnosti usmjeriti na očuvanje biološkog bogatstva mora.

Ova podzona obuhvaća cjelokupni unutarnji akvatorij parka, izuzev podzone zabrane ribolova te do linije koja povezuje rt Vidilicu u kursu 90 prema istočnoj granici parka prirode.

PODZONA REGULACIJE GOSPODARSKIH AKTIVNOSTI ciljano djeluje na zaštitu ribljeg fonda i ostalih bogatstava mora kroz strogu regulaciju gospodarskog ribolova i upotrebe gospodarskih ribolovnih alata. Zabranom upotrebe određenih ribolovnih alata te reguliranim korištenjem dopuštenih ribolovnih alata nastoji se utjecati na cilj očuvanja ribljeg fonda, ali i na opstojnost lokalne zajednice.

Ova podzona obuhvaća pučinski akvatorij parka, isključujući zonu stroge zaštite, do linije koja zatvara podzonu usmjerenog očuvanja biološkog bogatstva mora.

ZONA KORIŠTENJA predstavlja područje gdje je tradicionalno prisutno korištenje prostora, bilo da se radi o lokalnom stanovništvu ili o posjetiteljima u turizmu. Ovim područjem se upravlja u svrhe koje su značajne za razvoj parka kroz turističko korištenje.

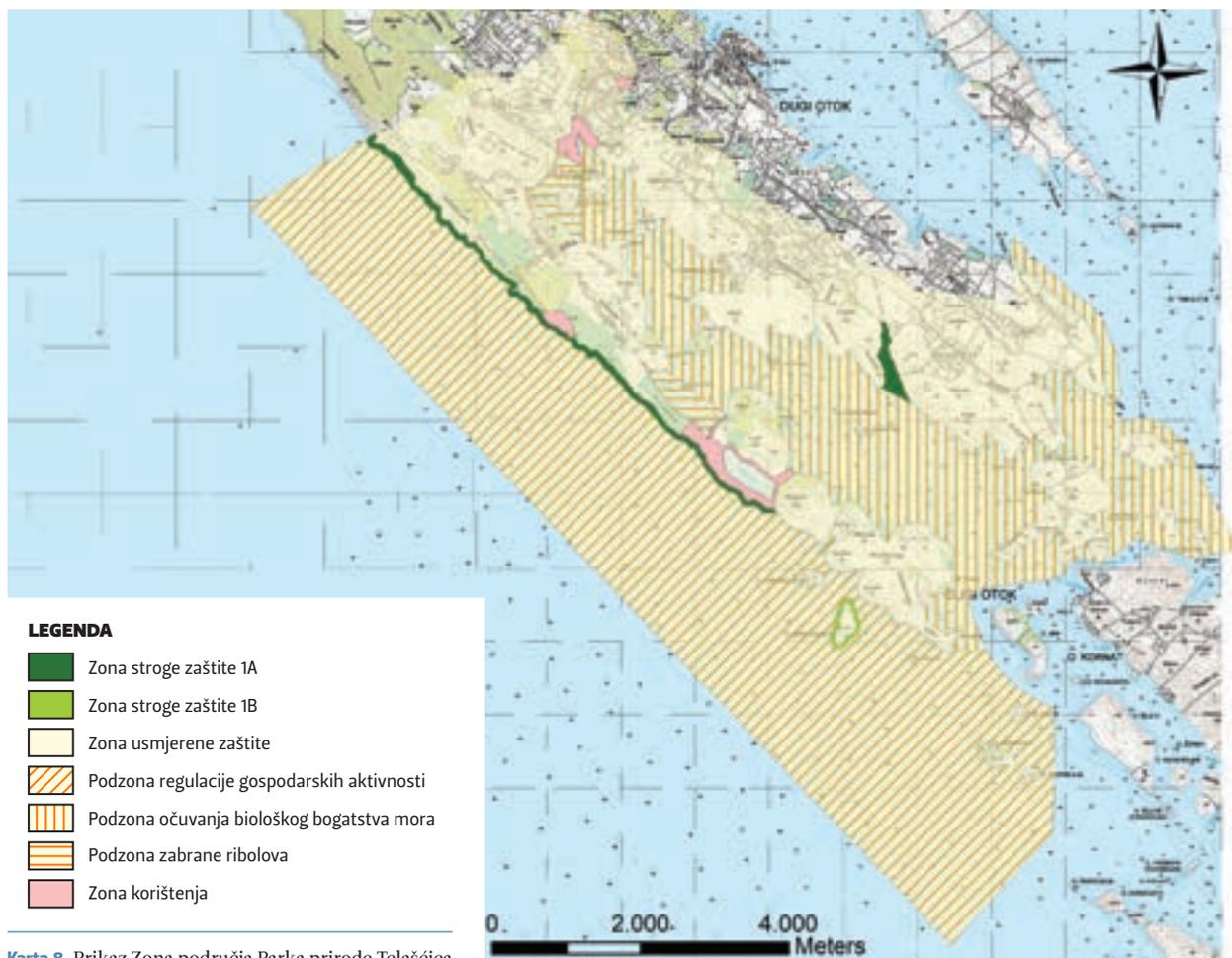
Sama zona korištenja obuhvaća četiri izdvojena manja područja s već postojećom infrastrukturom i građevinama, tri ulazne postaje, izdvojena parkirališta, lokacije za mrtve vezeve ("colpo morte"), sve postojeće ceste unutar i na granici parka prirode, šumske ceste te pješačke staze, a namijenjena je posjećivanju i rekreaciji. Cilj upravljanja područjem ove zone jest održivo posjećivanje, rekreacija i edukacija posjetitelja, u skladu s ciljevima očuvanja biološke i krajobrazne raznolikosti područja.

Također se unutar ove zone predviđa rekonstrukcija i prilagodba postojećih objekata te eventualna izgradnja manjih objekata i sanitarnih čvorova za potrebe javne ustanove u funkciji informiranja i posjećivanja PP Telašćica. Ukoliko je potrebno, primjenjuju se mjere očuvanja ekosustava kao i u zoni usmjerene zaštite.

Tablica 17. Aktivnosti po zonama

AKTIVNOSTI	ZONA STROGE ZAŠTITE		ZONA USMJERENE ZAŠTITE	ZONA KORIŠTENJA
	ZONA STROGE ZAŠTITE 1A	ZONA STROGE ZAŠTITE 1B		
ZNANSTVENA ISTRAŽIVANJA	⊙	⊙	⊙	⊙
PRAĆENJE	⊙	⊙	⊙	⊙
RONJENJE – AUTONOMNO	×	R	R	×
KUPANJE	×	R	⊙	⊙
RIBOLOV	×	×	R	R
SIDRENJE	×	×	R	R
PLOVIDBA	×	R	⊙	⊙
UREĐENI PLOVNI PUT	×	×	⊙	×
PLUTAČE	×	R	⊙	⊙
MORSKI KAJAK	×	R	⊙	⊙
JET SKI	×	×	R	×

⊙ dopuštene aktivnosti × zabranjene aktivnosti R dopuštene aktivnosti uz regulaciju

Karta 8. Prikaz Zona područja Parka prirode Telašćica

LJUDSKI RESURSI	VREMENSKI RASPORED KADROVSKOG POPUNJAVANJA (2012–2022)									
	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10
Glavni kuhar ☉										
Kuhar ☉										
Konobar										
Voditelj tehničke službe i održavanja										
Voditelj odjela za protupožarnu zaštitu										
Voditelj odjela za nabavu, prijevoz i intervencije										
Voditelj odjela za održavanje objekata i opreme										
Voditelj broda-zapovjednik ☉										
Vatrogasac ☉										
Kućni majstor ☉										
Vozač ☉										
Pomoćno osoblje ☉										
Čistačica ☉										
Voditelj službe općih i zajedničkih poslova										
Voditelj računovodstva i financija										
Računovodstveni referent-financijski knjigovođa										
Administrativni tajnik										
Stručni suradnik – informatičar										

Stručni savjetnik i Viši stručni savjetnik određene struke – stječe se na osnovu radnog staža i stručne spreme

TUMAČ ZNAKOVA

Radna mjesta:

- ☉ sezonskog karaktera
- crno postojeća radna mjesta

Planirana radna mjesta:

- prioritet 1 (ljudski resursi potrebni da se ostvari većina planiranih akcija u planiranom vremenu)
- prioritet 2 (ljudski resursi koji će omogućiti elegantnije poslovanje Ustanove i planiranje novih razvojnih projekata)

4.4. Planirani financijski resursi

Financijska sredstva za rad Javne ustanove osiguravaju se iz sredstava državnog proračuna što je temeljeno na Zakonu o zaštiti prirode. Sama ustanova ostvaruje i vlastite prihode (ulaznice za posjetitelje, naknade za obavljanje dopuštenih djelatnosti u Parku, usluge stručnog vođenja, prodaja suvenira i dr.), a dio sredstava osigurava se putem donacija i sponzorstava od različitih trgovačkih društava te prijavljivanjem projekata na nacionalne i međunarodne programe sufinanciranja.

Za provođenje Plana upravljanja Javna ustanova Park prirode Telašćica osigurat će sredstva iz sljedećih izvora:

- Državni proračun
- Vlastiti izvori
- Pomoći od međunarodnih organizacija
- Donacije i sponzorstva

Ukupna sredstva potrebna za provođenje Plana upravljanja Parka prirode Telašćica za razdoblje 2012.-2022. godine iznose **86.077.269,00 Kn**. Od navedenog iznosa, rashodi za provođenje akcijskog plana iznose **14.914.600,00 Kn**, a rashodi poslovanja Ustanove **71.162.669,00 Kn**.

Tablica 19. Ukupna sredstva potrebna za provođenje Plana upravljanja

PRORAČUN	UKUPNA SREDSTVA POTREBNA ZA PROVOĐENJE PLANA UPRAVLJANJA										
	VREMENSKA RASPODJELA (2012–2022)										
	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	UKUPNO
Rashodi za zaposlene ¹	3.490.000,00	3.542.350,00	3.595.485,00	3.649.417,00	3.704.158,00	4.064.220,00	4.368.228,00	4.542.957,00	4.724.675,00	5.121.662,00	40.803.152,00
Rashodi koji nisu obuhvaćeni aktivnostima plana ²	2.727.500,00	2.768.412,00	2.809.938,00	2.852.087,00	2.894.868,00	3.010.662,00	3.131.088,00	3.256.331,00	3.386.584,00	3.522.047,00	30.359.517,00
Rashodi provođenja aktivnosti plana ³	2.169.350,00	1.380.050,00	1.011.200,00	1.499.000,00	1.525.000,00	1.426.000,00	1.690.000,00	1.383.000,00	1.281.000,00	1.550.000,00	14.914.600,00
UKUPNO	8.386.850,00	7.690.812,00	7.416.623,00	8.000.504,00	8.124.026,00	8.500.882,00	9.189.316,00	9.182.288,00	9.392.259,00	10.193.709,00	86.077.269,00

¹ Rashodi za zaposlene izračunati su uzimajući u obzir tablicu 18: Plan zaposljavanja.

U rashode su uračunate i naknade za zaposlene.

² Hladni pogon Ustanove

trošak električne energije, vode, telekomunikacija, uredskog materijala i goriva te rashodi provođenja dodatnih djelatnosti prema Statutu Ustanove (ugostiteljsko–turistička djelatnost, ribolov, lov...)

– materijalni i financijski rashodi, osim intelektualnih i osobnih usluga

³ Rashodi za nabavu neproizvodne imovine, rashodi za nabavu dugotrajne imovine, rashodi za dodatna ulaganja na nefinancijskoj imovini

Tablica 20. Rashodi provedbe aktivnosti prema temama Plana

TEMA	RASHODI PROVEDBE AKTIVNOSTI PREMA TEMAMA PLANA										
	VREMENSKA RASPODJELA (2012–2022)										
	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	UKUPNO
A	761.850	479.500,00	455.200,00	495.000,00	566.000,00	566.000,00	485.000,00	428.000,00	426.000,00	445.000,00	5.107.550,00
B	155.000,00	101.500,00	82.000,00	145.000,00	95.000,00	95.000,00	195.000,00	195.000,00	95.000,00	95.000,00	1.253.500,00
C	70.000,00	60.000,00	65.000,00	65.000,00	125.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	685.000,00
D	292.500,00	117.500,00	123.000,00	118.000,00	343.000,00	319.000,00	324.000,00	324.000,00	324.000,00	324.000,00	2.609.000,00
E	890.000,00	621.550,00	286.000,00	676.000,00	396.000,00	386.000,00	626.000,00	376.000,00	376.000,00	626.000,00	5.259.550,00
UKUPNO	2.169.350,00	1.380.050,00	1.011.200,00	1.499.000,00	1.525.000,00	1.426.000,00	1.690.000,00	1.383.000,00	1.281.000,00	1.550.000,00	14.914.600,00

Tablica 21. Rashodi provedbe aktivnosti prema prioritetima Plana

PRIORITET	RASHODI PROVEDBE AKTIVNOSTI PREMA PRIORITETIMA PLANA										
	VREMENSKA RASPODJELA (2012–2022)										
	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	UKUPNO
1	943.850,00	600.000,00	630.800,00	1.174.000,00	1.029.000,00	1.024.000,00	1.259.000,00	1.021.000,00	889.000,00	1.189.000,00	9.759.650,00
2	1.175.500,00	735.050,00	288.500,00	221.000,00	354.000,00	263.000,00	294.000,00	223.000,00	255.000,00	222.000,00	4.031.050,00
3	50.000,00	45.000,00	91.900,00	104.000,00	142.000,00	139.000,00	137.000,00	139.000,00	137.000,00	139.000,00	1.123.900,00
UKUPNO	2.169.350,00	1.380.050,00	1.011.200,00	1.499.000,00	1.525.000,00	1.426.000,00	1.690.000,00	1.383.000,00	1.281.000,00	1.550.000,00	14.914.600,00

Tablica 22. Rashodi provedbe aktivnosti prema strategijama Plana

STRATEGIJA	RASHODI PROVEDBE AKTIVNOSTI PREMA STRATEGIJAMA PLANA										
	VREMENSKA RASPODJELA (2012–2022)										
	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10	UKUPNO PO STRATEGIJI
PRAĆENJE	145.000,00	100.000,00	90.000,00	140.000,00	90.000,00	120.000,00	110.000,00	120.000,00	90.000,00	140.000,00	1.145.000,00
ISTRAŽIVANJE	45.000,00	30.000,00	50.000,00	55.000,00	80.000,00	50.000,00	180.000,00	150.000,00	80.000,00	50.000,00	770.000,00
EDUKACIJA	29.000,00	13.500,00	29.000,00	14.500,00	14.500,00	16.500,00	14.500,00	14.500,00	16.500,00	14.500,00	177.000,00
INFORMIRANJE	122.850,00	91.500,00	86.500,00	113.000,00	105.000,00	103.000,00	103.000,00	105.000,00	103.000,00	103.000,00	1.035.850,00
REGULACIJA	0	20.000,00	1.300,00	40.000,00	60.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	131.300,00
AKTIVNO UPRAVLJANJE	996.000,00	589.550,00	259.400,00	255.500,00	275.500,00	255.500,00	255.500,00	257.500,00	255.500,00	255.500,00	3.655.450,00
POTICANJE	110.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	1.010.000,00
SURADNJA	71.000,00	20.000,00	24.000,00	25.000,00	24.000,00	19.000,00	20.000,00	19.000,00	19.000,00	20.000,00	261.000,00
JAČANJE KAPACITETA JU-A	275.000,00	110.000,00	115.000,00	110.000,00	115.000,00	110.000,00	115.000,00	115.000,00	115.000,00	115.000,00	1.295.000,00
INFRASTRUKTURA	300.000,00	260.000,00	210.000,00	600.000,00	585.000,00	585.000,00	735.000,00	445.000,00	445.000,00	695.000,00	4.860.000,00
ODRŽAVANJE	75.500,00	45.500,00	46.000,00	46.000,00	56.000,00	56.000,00	56.000,00	56.000,00	56.000,00	56.000,00	549.000,00
KOMUNIKACIJA	0,00	0,00	0,00	0,00	20.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	25.000,00
UKUPNO PO GODINI	2.169.350,00	1.380.050,00	1.011.200,00	1.499.000,00	1.525.000,00	1.426.000,00	1.690.000,00	1.383.000,00	1.281.000,00	1.550.000,00	14.914.600,00

ŠIFRA	RASHODI PROVEDBE AKTIVNOSTI PLANA (KN) *										UKUPNI RASHODI	
	GODINE PROVEDBE (2012-2022)											
	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10		
AD4	0,00	3.500,00	0,00	0,00	0,00	2.000,00	0,00	0,00	2.000,00	0,00	0,00	7.500,00
AD5	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AD6	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AD7	0,00	0,00	0,00	25.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	25.000,00
AE	25.000,00	26.000,00	26.000,00	26.000,00	76.000,00	559.000,00						
AE1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AE2	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	25.000,00	250.000,00
AE3	0,00	0,00	0,00	0,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	50.000,00	300.000,00
AE4	0,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	9.000,00
AE5	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AE6	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AF	49.850,00	17.000,00	202.850,00									
AF1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AF2	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00	7.000,00	70.000,00
AF3	32.850,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	32.850,00
AF4	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AF5	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	100.000,00
AG	100.000,00	121.000,00	151.000,00	151.000,00	191.000,00	191.000,00	191.000,00	151.000,00	151.000,00	151.000,00	151.000,00	1.549.000,00
AG1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AG2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AG3	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AG4	100.000,00	100.000,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00	150.000,00	1.400.000,00
AG5	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AG6	0,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	9.000,00
AG7	0,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	20.000,00
AG8	0,00	0,00	0,00	0,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	120.000,00

ŠIFRA	RASHODI PROVEDBE AKTIVNOSTI PLANA (KN) *										UKUPNI RASHODI	
	GODINE PROVEDBE (2012-2022)											
	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10		
AH	0,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.000,00	0,00	0,00	4.000,00
AH1	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AH2	0,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	2.000,00	0,00	0,00	0,00	4.000,00
AH3	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AH4	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AI	7.000,00	38.000,00	20.400,00	33.000,00	5.000,00	33.000,00	5.000,00	33.000,00	5.000,00	5.000,00	33.000,00	212.400,00
AI1	0,00	30.000,00	0,00	30.000,00	0,00	30.000,00	0,00	30.000,00	0,00	0,00	30.000,00	150.000,00
AI2	0,00	0,00	13.900,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	13.900,00
AI3	5.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	10.000,00
AI4	0,00	0,00	3.500,00	0,00	2.000,00	0,00	2.000,00	0,00	2.000,00	0,00	0,00	9.500,00
AI5	0,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	9.000,00
AI6	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	2.000,00	20.000,00
AJ	0,00	1.000,00	20.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	26.000,00
AJ1	0,00	0,00	20.000,00	5.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	25.000,00
AJ2	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
AJ3	0,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	1.000,00
AK	15.000,00	0,00	1.000,00	20.500,00	500,00	500,00	20.500,00	500,00	500,00	500,00	20.500,00	79.500,00
AK1	15.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	15.000,00
AK2	0,00	0,00	0,00	20.000,00	0,00	0,00	20.000,00	0,00	0,00	0,00	20.000,00	60.000,00
AK3	0,00	0,00	1.000,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	500,00	4.500,00
AL	9.000,00	107.000,00	82.500,00	29.500,00	28.500,00	28.500,00	29.500,00	28.500,00	28.500,00	28.500,00	29.500,00	401.000,00
AL1	0,00	100.000,00	50.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	220.000,00
AL2	7.000,00	7.000,00	17.500,00	17.500,00	17.500,00	17.500,00	17.500,00	17.500,00	17.500,00	17.500,00	17.500,00	154.000,00
AL3	2.000,00	0,00	0,00	1.000,00	0,00	0,00	1.000,00	0,00	0,00	0,00	1.000,00	5.000,00
AL4	0,00	0,00	15.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	22.000,00
B	155.000,00	101.500,00	82.000,00	145.000,00	95.000,00	95.000,00	195.000,00	195.000,00	95.000,00	95.000,00	95.000,00	1.253.500,00

ŠIFRA	RASHODI PROVEDBE AKTIVNOSTI PLANA (KN) ⁴										UKUPNI RASHODI	
	GODINE PROVEDBE (2012-2022)											
	G1	G2	G3	G4	G5	G6	G7	G8	G9	G10		
EA2	3.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	3.000,00
EA3	20.000,00	2.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	102.000,00
EA4	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
EA5	30.000,00	20.000,00	20.000,00	50.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	40.000,00	360.000,00
EA6	500.000,00	354.550,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	854.550,00
EA7	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	60.000,00	600.000,00
EB	277.000,00	185.000,00	186.000,00	546.000,00	276.000,00	266.000,00	506.000,00	256.000,00	256.000,00	506.000,00	506.000,00	3.260.000,00
EB1	0,00	0,00	0,00	40.000,00	20.000,00	10.000,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	70.000,00
EB2	2.000,00	0,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	1.000,00	10.000,00
EB3	0,00	0,00	0,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	700.000,00
EB4	170.000,00	100.000,00	100.000,00	350.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	100.000,00	350.000,00	1.820.000,00
EB5	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00	0,00
EB6	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	200.000,00
EB7	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	10.000,00	100.000,00
EB8	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	5.000,00	50.000,00
EB9	70.000,00	50.000,00	50.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	20.000,00	310.000,00
	2.169.350,00	1.380.050,00	1.011.200,00	1.499.000,00	1.525.000,00	1.426.000,00	1.690.000,00	1.383.000,00	1.281.000,00	1.550.000,00	1.550.000,00	14.914.600,00

⁴ Rashodi pojedinih aktivnosti su procjene napravljene u skladu s mogućnostima i okolnostima u vrijeme izrade plana upravljanja. Godišnjim programom zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja Parka prirode "Telašćica" se detaljnije planiraju troškovi pojedinih aktivnosti za narednu godinu.

4.5. Praćenje provedbe plana

Cilj praćenja provedbe je uočiti primjenjuje li se plan djelotvorno te postiću li se zadani ciljevi. Praćenje također omogućava da se kroz promatranje utjecaja upravljanja prikupe iskustva sukladno kojima će se dalje prilagođavati upravljačke aktivnosti. Prema navedenom planu, različite osobe unutar Javne ustanove bit će odgovorne za praćenje provođenja različitih dijelova Plana. Svi djelatnici trebaju biti svjesni aktivnosti za motrenje učinka plana te prikupljati dokaze i informacije koji će pokazati postiću li se ciljevi Plana. Na osnovu rezultata motrenja učinka plana, predlagat će se redovne godišnje izmjene programa praćenja provedbe. Tako aktivnosti za nadolazeću godinu mogu biti prilagođene iskustvima prošlogodišnje realizacije ili promijenjenim okolnostima i novim saznanjima. U završnoj godini provedbe plana, potrebno je napraviti cjelovitu procjenu postignuća, ciljeva i vizije plana. Rezultati revizije uključit će se u plan za sljedeće razdoblje.

CILJ	
Nadzirati i prikupljati / dokumentirati rezultate aktivnosti upravljanja kao i ispunjenje ciljeva upravljanja.	
AKTIVNOSTI PRAĆENJA PROVEDBE PLANA UPRAVLJANJA	AKTIVNOSTI UPRAVLJANJA KOJE SE PRATE
M1 Osigurati da izvještaje o istraživanjima i praćenju stanja te stručne studije provode stručne osobe temeljem ugovorne obveze ili osoblje Javne ustanove te da su predane u zadanim vremenskim rokovima.	AA1, AA2, AB1, AB2, AB8, AC1, AC2, AD1, AD2, AE1, AE2, AE3, AF1, AH1, AI1, AJ1, AJ2, AK1, AK2, EB1
M2 Voditi evidenciju o održanim edukativnim radionicama, programima, prezentacijama i broju sudionika.	AA4, AD3, AD4, AE4, AF2, AI5, AK3, AL4, BB2, DC2, EA3, EA4,
M3 Izraditi propise i akte u zadanim vremenskim rokovima od strane osoblja Javne ustanove, ažurirane akte ključne za redovito poslovanje Javne ustanove.	AA5, AB4, AC3, AD6, AD7, AE5, AF4, AG7, CB2, DC8, DC9, DC1, DC10
M4 Osigurati da su svi prikupljeni podaci o ključnim vrstama, staništima i istraživanjima te podaci granica upravljačkih vlasti i zona unutar Parka uneseni i sadržani u GIS bazi podataka.	AA1, AA2, AA5, AB1, AB2, AB4, AB8, AC1, AC2, AC3, AD1, AD2, AD6, AD7, AE1, AE2, AE3, AE6, AF1, AF4, AG3, AG8, AI1, AJ1, AJ2, AK1, AK2, BA2, BB1, CA2, DB2, DB5, EA6, EB4, EB5, EB9
M5 Održati dva unutarnja sastanka godišnje kako bi se osiguralo da Javna ustanova razvija i provodi ključne planove, projekte, programe strategije iznesene u aktivnostima plana upravljanja ili proizašle iz njihovih rezultata.	Sve akcije Plana upravljanja koje će se provoditi u tekućoj godini.
M6 Održavati aktualni i ažurirani popis inventara i zapisnike o stanju infrastrukture Javne ustanove.	AB5, AB6, AC4, AD7, AF3, AF5, AG4, AG8, AI2, AL1, BA2, BB1, BB3, DB1, DB4, DB5, EA6, EB3, EB4, EB5
M7 Procijentii razinu znanja i svijesti provedbom ankete prije i nakon izvršenja 50% edukativnih aktivnosti kod ciljanih skupina i lokalnog stanovništva.	AA3, AB3, AE4, AL4, EA4,
M8 Održavati aktualnu i ažuriranu arhivu, stručnu biblioteku i informacijski sustav.	AA1, AA2, AA3, AA4, AB1, AB2, AB3, AB4, AB5, AB6, AB7, AB8, AC1, AC2, AD1, AD2, AD3, AD4, AD6, AD7, AE1, AE2, AE3, AE4, AE5, AE6, AF1, AF2, AF5, AG1, AG2, AG3, AG6, AG7, AH1, AH2, AH3, AH4, AI1, AI3, AI4, AI5, AI6, AJ1, AJ2, AJ3, AK1, AK2, AK3, AL2, AL3, AL4, BA1, BA3, BA4, BB1, BB2, BB3, BB4, BB5, CA2, CA4, CA5, CA6, CB1, CB2, CB3, DA1, DB2, DB3, DB4, DB5, DB6, DC1, DC2, DC3, DC4, DC5, DC6, DC8, DC9, DC10, EA1, EA3, EA4, EA5, EA6, EA7, EB1, EB2, EB3, EB4, EB5, EB7
M9 Voditi evidenciju zapisnika o redovitom održavanju infrastrukture	AB5, AC4, AD7, AF3, AI2, AL1, BA2, BB1, BB3, BB4, DB4, DB5, DB6, EA6, EB3, EB4, EB5, EB9
M10 Voditi evidenciju o stručnom osposobljavanju i educiranju zaposlenika Javne ustanove.	AG5, AI3, DA1, DA2, EA2
M11 Voditi evidenciju o broju i vrsti izrađenih i distribuiranih informativnim materijalima.	AA3, AB3, AD4, AE4, AG6, AI4, AI5, AJ3, AK3, AL4, BA3, EA3, EA5,
M12 Osigurati da se web stranica redovito ažurira te da prati sve važnije događaje u Parku.	EA7
M13 Održati suradnju s izvođačima prostornog plana	BB3, BB4, DB6
M15 Osigurati aktualnu i ažuriranu bazu podataka i aktivnosti vezanih uz lovstvo.	CB3
M16 Osigurati da Javna ustanova dobiva na uvid sve vanjske planove, strategije i zakone proizvedene od strane službi i vlasti koje utječu na park i aktivno sudjeluje u njihovom stvaranju pismenim preporukama.	AG2, AH3, CB1, CA3, DC7, DC9
M17 Osigurati da nadzornici i ostalo odgovarajuće osoblje na terenu ispunjavaju izvještaje o aktivnostima vezanim uz kontrolu i motrenje ugroženih vrsta i staništa te pristup osjetljivim mjestima.	AA5, AB4, AB7, AD5, AE5, AF5, AG1, AG4, BA4, BB1, DC4, EB4,
M18 Održavati bazu podataka o malim korisnicima Parka i njihovim djelatnostima, uključujući evidenciju o izdavanju markica lokalnih proizvoda.	BB1, CA1, CA3, CA6, DC3
M19 Osigurati edukaciju i jačanje kapaciteta zaposlenika	AG5, AI3, DA1, DA2, EA2
M20 Pripremiti punu procjenu plana upravljanja tijekom pete godine implementacije i proizvesti revidiranu verziju	Sve akcije Plana započete u prvih 5 godina provođenja Plana

4.6. Procedura izmjene Plana upravljanja

Plan upravljanja određuje i opisuje način upravljanja zaštićenim područjem temeljen na najboljoj praksi poznatoj u vrijeme njegove izrade. No, praćenjem stanja u prostoru i spoznajom novih informacija te pojavom nekih novih utjecaja, može doći do potrebe za promjenom načina upravljanja. Plan stoga treba biti prilagodljiv na način da omogućuje izmjenu planiranih aktivnosti sukladno promjenama do kojih je došlo.

Plan upravljanja zaštićenim područjima u Hrvatskoj se, sukladno članku 80. Zakona o zaštiti prirode (NN 70/05, 139/08 i 57/11), donosi za razdoblje od deset godina. Promjene do kojih je došlo tijekom tih deset godina trebale bi se kroz revizije uklopiti u aktivnosti upravljanja. Mogućnost unošenja izmjena postojećih aktivnosti omogućit će Upravi Parka da bude fleksibilna u svom radu, ali da istodobno zadržava opći smjer upravljanja koji je definiran vizijom i ciljevima.

Vizija plana upravljanja zapravo je dugoročni cilj upravljanja zaštićenim područjem. Ona se stoga postavlja za razdoblje koje je dulje od trajanja samog plana. Vizija bi dakle, ukoliko se status zaštićenog područja ne promijeni, trebala ostati ista i pri sljedećoj izradi plana upravljanja, osiguravajući tako kontinuiranost upravljanja područjem. Slično tome, osim ako ne dode do neke značajne promjene, pojedinačni ciljevi plana trebali bi ostati nepromijenjeni barem za sljedeće desetogodišnje razdoblje.

4.6.1. REVIZIJA NAKON PET GODINA

Nakon proteka razdoblja od pet godina analizira se provedba plana upravljanja i ostvareni rezultati te se po potrebi obavlja revizija plana na način i u postupku kako je to propisano za njegovo donošenje. Ukoliko se ukaže potreba, ponovno treba sastaviti aktivnosti upravljanja, djelomično ili potpuno. U poglavlje o praćenju provedbe plana treba uključiti analizu uspješnosti provedbe dotadašnjih aktivnosti tj. onoga što se napravilo i što se nije napravilo te razloge zbog kojih se akcija nije provela kao i druga saznanja i iskustava koja su poslužila pri reviziji plana upravljanja.

4.6.2. GODIŠNJI PROGRAMI

Sukladno Zakonu o zaštiti prirode (NN 70/05, NN 139/08 i NN 57/11) Godišnji program zaštite, održavanja, očuvanja, promicanja i korištenja zaštićenog područja je provedbeni dokument kojim se na godišnjoj bazi provodi plan upravljanja. U Godišnje programe ugrađuju se aktivnosti predviđene planom upravljanja za tu godinu, koje se, ukoliko se ukaže potreba, mogu dodatno razraditi. Također se, uz relevantno obrazloženje, kroz izradu Godišnjih programa može napraviti manje odstupanje od planom predviđenih aktivnosti ili dodavanje aktivnosti izvan okvira plana te provjera i ponovno definiranje prioriteta aktivnosti kao i izmjena vremenskih okvira (za tu godinu).

5. LITERATURA

- (1) BAKRAN-PETRICIOLI, T. (2002): *Inventarizacija podmorskih biocenoza uvale Telašćica*. Zagreb.
- (2) BAKRAN-PETRICIOLI, T. (2003): *Prijedlog nacionalne klasifikacije morskih staništa*. Zagreb.
- (3) BASIOLI, J. (1962): *Razvitak ribarstva Dugootočana*. Radovi instituta JAZU u Zadru, sv. 9, 391–446.
- (4) BATOVIĆ, Š. (1973): *Prapovijesni ostaci na zadarskom otočju*. Diadora, sv. VI, Zadar, 5–165.
- (5) BATOVIĆ, Š. (1997): *O prapovijesti Dugog otoka*. Zbornik radova. Matica Hrvatska. Zadar. 99–159, Table I–VI.
- (6) BENČIĆ, Đ. (2004): *Gospodarska svojstva tipova autohtonih sorti maslina u Parku prirode "Telašćica"*. Agronomski fakultet. Zagreb.
- (7) BEVERIN, A; ARMANINI, J. (2004): *Park prirode Telašćica – Sali, Zemljopisno-povijesna obilježja prostora*. Matica Hrvatska. Zadar.
- (8) BRUSIĆ, Z. (1974): *Rezultati podmorskih istraživanja u zadarskom arhipelagu*. Zadarsko otočje. Zbornik. Zadar. 65–69.
- (9) ČALIĆ, M; CARIĆ, M; JASPRICA, N. (2005): *Istraživanje pelagijala jezera Mir*. IRB. Split.
- (10) ČIŽMEK, H. (2009, 2010): *Monitoring naselja morske cvjetnice Posidonia oceanica Parka prirode "Telašćica"*. Društvo istraživača mora "20000 milja". Zadar.
- (11) DELONGA, I. (2004): *Agropedološka studija na poljoprivrednim površinama u Parku prirode "Telašćica" s preporukom prikladnosti kultura*. Agronomski fakultet. Zagreb.
- (12) DIIV D.O.O. (2004): *Prirodne osnove podmorja Javne ustanove Park prirode Telašćica*
- (13) *Direktiva o očuvanju ptica koje slobodno žive u prirodi (79/409/EEC)*
- (14) *Direktiva o zaštiti prirodnih staništa i divlje faune i flore (92/43/EEC)*
- (15) DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE (2006.): *Nacionalna klasifikacija staništa RH (nadopunjena verzija)*. Ministarstvo kulture Republike Hrvatske, Zagreb.
<http://www.dzpz.hr/publikacije/Nacionalna%20klasifikacija%20staništa.pdf> (30.7.2007)
- (16) DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE (2008.): *Stručna podloga zaštite prirode za prostorni plan područja posebnih obilježja Park prirode Telašćica*. DZZP, Zagreb.
- (17) DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE (2004): *Crveni popis ugroženih biljaka i životinja Hrvatske*. Zagreb.
- (18) DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE (2007): *Baza podataka – GIS karta: Ekološka mreža RH*.
- (19) DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE: *Baza karata rasprostranjenosti ugroženih vrsta Hrvatske*.
- (20) DRŽAVNI ZAVOD ZA ZAŠTITU PRIRODE: *Baza podataka Ekološke mreže RH*;
<http://www.dzpz.hr/nem.html>
- (21) DŽAJA, K. (2003): *Geomorfološke značajke Dugog otoka*. Geoadria. 8 (2) 5–44.
- (22) FABRIO, K; ZUPAN, I; ŽEGER PLEŠE I; ZWICKER, G. (2008): *Stručna podloga zaštite prirode za prostorni plan područja posebnih obilježja -Park prirode Telašćica*. DZZP. Zagreb.
- (23) FILIPI, A.R. (1981): *Saljske crkve i kratka povijest Sali*. Župa Sali, Sali, 21–59.
- (24) FINKA, B. (ed.) (1997): *Tisuću godina prvog spomena ribarstva u Hrvata*. Zbornik radova istoimenog znanstvenog skupa održanog u Zagrebu, Zadru-Salima i Splitu od 10. do 18. listopada 1995. godine. HAZU, pp. 692.
- (25) FLORA CROATICA DATABASE: <http://hirc.botanic.hr/fcd/>
- (26) GATTI, P; CARIĆ, H. (2011). *Park prirode Telašćica – istraživanje posjetitelja*. Institut za turizam. Zagreb.
- (27) GRUPA AUTORA (1930): *Prirodoslovna istraživanja sjeverno-dalmatinskog otočja – i – Dugi otok i Kornati*. Prirodoslovna istraživanja kraljevine Jugoslavije. JAZU. sv. 16. 1 – 181. Zagreb.
- (28) GUALA, I; ŠIJAN, M; JAKL, Z. (2011): *Monitoring of Posidonia oceanica meadows at Telašćica Nature Park: findings of first survey*. Association for Nature, Environment and Sustainable Development Sunce, c/o Fondazione IMC – International Marine Centre – Onlus Loc. Sa Mardini 09072 Torregrande, Oristano (Italy). Split.
- (29) HADŽI, I. (1939): *Prirodoslovna istraživanja JAZU. 16. Prirodoslovna istraživanja sjevernodalmatinskog otočja I. Dugi i Kornati*. 46–52. 53–64. 65–69. 80–88. Zagreb.
- (30) NATURA 2000. <http://www.natura2000.hr/>

- (31) HUSNJAK, S. (2008): *Uloga pedoloških značajki u krajobraznom planiranju razvoja poljoprivrede unutar zaštićenih područja prirode – Park prirode Telašćica*. Agronomski fakultet. Zagreb.
- (32) JANEV HUTINEC, B; KLETEČKI, E; LAZAR, B; PODNAR LEŠIĆ, M; SKEJIĆ, J; TADIĆ, Z; TVRTKOVIĆ, N. (2006): *Crvena knjiga vodozemaca i gmazova Hrvatske*. Ministarstvo kulture i DZZP. Zagreb.
- (33) JELASKA, S. (2008): *Kartiranje staništa PP Telašćica*. PMF. Zagreb.
- (34) JELASKA, S. (2008): *Kartiranje vaskularne flore PP Telašćica*. PMF. Zagreb.
- (35) JURAČIĆ, M; PERICA, D; MRAK I; TRAJBAR, S; LONČAR, N; KRKLEC, K. (2002): *Geološka i geomorfološka inventarizacija Parka prirode “Telašćica”*. PMF. Zagreb.
- (36) KNEZ, I. (2006.): *Lovnogospodarska osnova za zajedničko lovište “DUGI OTOK – ISTOK” XIII/107, za gospodarsko razdoblje od 2006. do 2016*. Zadarska županija, Zadar.
- (37) KOVAČ, D; ZRNČIĆ, V. (2011): *Istraživanje vrste golemi večernjak (Nyctalus lasiopterus) u PP Telašćica i okolnom području*. BIUS. Zagreb.
- (38) KOZINA, B. (2004): *Prikladnost asortimenata vinove loze u kraškim poljima Parka prirode “Telašćica”*. Agronomski fakultet. Zagreb.
- (39) KRUŽIĆ, P. (2008): *Anthozoan fauna of the “Telašćica” Nature Park (Adriatic Sea, Croatia)*. *Natura Croatica*. 16 (4) 233–266. Zagreb.
- (40) KRUŽIĆ, P. (2011): *Utjecaj temperaturnih promjena na naselja koralja u koraligenskoj zajednici na strmcima u PP “Telašćica”*. *Natura – društvo za zaštitu prirode Hrvatske*. Zagreb.
- (41) KUČINIĆ, M. (2004): *Inventarizacija faune leptira*. PMF. Zagreb.
- (42) LIOVIĆ, B. (2003): *Fitofagni kukci u Parku prirode “Telašćica” i njihovi prirodni neprijatelji*. Šumarski institut Jastrebarsko. Zagreb.
- (43) LJUBEŠIĆ, Z; KRUŽIĆ, P. (2011): *Bioraznolikost fitoplanktona u odnosu na ekološke prilike u akvatoriju PP “Telašćica”*. PMF. Zagreb.
- (44) LJUŠTINA, M; VITAS, B. (ed.) (2001): *Zbornik istraživačkih radova “Udruge studenata biologije – BIUS” u Parku prirode Telašćica*. Zagreb.
- (45) MAGAŠ, D. (1998): *Nature Park “Telašćica” on Dugi Otok (Croatia) – some Aspects of Environmental Planning*. *Geoadria*. 3 (1): 81–92.
- (46) MAGAŠ, D. (1999): *Zemljopisno-povijesna obilježja Dugog otoka*. Zbornik Dugi otok / Batović, Šime (ur.). 11–44. Matica Hrvatska. Zadru
- (47) MATIĆ, S; RAUŠ, Đ; SELETKOVIĆ, Z; ŠPANJOL, Ž; ANIĆ, I; ORŠANIĆ, M; TIKVIĆ, I; BARIČEVIĆ, D. (2001): *Prilog poznavanju šuma i šumske vegetacije nacionalnog parka Kornati i parka prirode Telašćica*. Šumarski list: znanstveno–stručno i staleško glasilo Hrvatskoga šumarskog društva. Zagreb.
- (48) MATIĆ–SKOKO, S; STAGLIČIĆ, N; PALLORO, A. (2010): *Procjena i praćenje stanja priobalnih ribolovnih resursa Parka prirode “Telašćica”*. IOR. Split.
- (49) MATIĆ–SKOKO, S; PALLAORO, A. (2005.–2006.): *Sustav nedoraslih riba u Parku prirode Telašćica*. Institut za oceanografiju i ribarstvo, Laboratorij za ihtiologiju i obalni ribolov, Split.
- (50) MIHELČIĆ, G. (2006): *Istraživanje koncentracije metala u tragovima u sedimentima uvale Telašćica*. IOR. Zagreb.
- (51) MIHELČIĆ, G; BARIŠIĆ, D; VDOVIĆ, N; LEGOVIĆ, T; MIHELČIĆ, V. (2010): *Impact of Tourism on Trace Metal Concentrations (Pb, Cr, Ni, Cu and Zn) in Sediments of Telašćica Bay (East Adriatic – Croatia)*. *Croatia Chemica Acta*. 83 (3) 333–339.
- (52) MIHELČIĆ, G; LEGOVIĆ, T. (2008): *Temeljna ekološka studija uvale Telašćica*. IRB. Zagreb.
- (53) MLAKAR, M. (2010): *Preliminarno određivanje ekotoksičnih metala u vodi i bioti jezera Mir*. IRB. Zagreb.
- (54) NIKOLIĆ, T; TOPIĆ, J. (2005): *Crvena knjiga vaskularne flore*. Ministarstvo kulture i Državni zavod za zaštitu prirode. Zagreb.
- (55) NIKOLIĆ, T. (2007): *Park prirode Telašćica // Croatica*. Hrvatski udio u svjetskoj baštini. 2. dio / Budak, Nevenq (ur.). Zagreb.
- (56) NIKOLIĆ, V. (2004): *Inventarizacija makrobentosa u Parku prirode “Telašćica”*. BIUS. Zagreb.

- (57) NIKOLIĆ, V. (2004): *Inventarizacija zajednica vrste Posidonia oceanica u Parku prirode "Telašćica"*. BIUS. Zagreb.
- (58) OIKON D.O.O. (2002): *Prirodoslovne podloge za izradu prostornog plana Parka prirode Telašćica*
- (59) PALLAORO, A; MATIĆ-SKOKO, S. (2005): *Obalna naselja riba, glavonožaca i desetonožnih rakova (Crustacea, Decapoda) u Parku prirode "Telašćica"*. IOR. Split.
- (60) PALLAORO, A; MATIĆ-SKOKO, S. (2005): *Sustav nedoraslih riba U Parku prirode "Telašćica"*. IOR. Split.
- (61) PATARČIĆ, M. (2003): *Analiza meteoroloških elemenata na području Parka prirode "Telašćica"*. DMZ. Zagreb.
- (62) PERICA, D; MARJANAC, T; ANIČIĆ, B; MRAK, I; JURAČIĆ, M. (2004.): *Small karst features (karren) of Dugi Otok Island and Kornati Archipelago coastal karst, Acta carsologica* (u tisku).
- (63) PETRICIOLI, I. (1954): *Spomenici iz ranog srednjeg vijeka na Dugom otoku*. Starohrvatska prosvjeta. III. 3. Zagreb.
- (64) PETRICIOLI, I. (1974): *Gradevni i umjetnički spomenici srednjeg vijeka na Zadarskim otocima, Zadarsko otočje*. 85-98. Zadar.
- (65) PETRICIOLI, I. (1997): *Novopronađeni ulomak natpisa iz Tillagusa*. DIADORA. 20. 297-299.
- (66) PETRIČIĆ, D. (2004): *Prirodne osnove podmorja Javne ustanove parka prirode Telašćica*. OIKON. Zagreb.
- (67) POŽAR – DOMAC, A; KRUŽIĆ, P; RADIĆ, I; BAKRAN-PETRICIOLI, T; NOVOSEL, M. (2003): *Inventarizacija vrsta litoralnih biocenoza u Parku prirode "Telašćica"*. PMF. Zagreb.
- (68) POŽAR-DOMAC, A; KRUŽIĆ, P; NOVOSEL, M; ANTOLIĆ, B; RADIĆ, I; KIPSON, S. (2006): *Inventarizacija vrsta u životnim zajednicama na strmcima u Parku prirode Telašćica*. PMF. Zagreb.
- (69) *Pravilnik o izmjenama i dopunama Pravilnika o vrstama stanišnih tipova, karti staništa, ugroženim i rijetkim stanišnim tipovima te o mjerama za očuvanje stanišnih tipova* (NN 119/2009)
- (70) *Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim* (NN 07/06)
- (71) *Pravilnik o proglašavanju divljih svojti zaštićenim i strogo zaštićenim* (NN 99/09)
- (72) *Prostorni plan područja "Parka prirode Telašćica"*. Zavod za urbanizam Zadar. Zadar. 1990.
- (73) PUCAR, B. (2007): *Praćenje stanja morskog područja JU PP "Telašćica"*. Zavod za javno zdravstvo. Zadar.
- (74) PUCAR, B. (2011): *Praćenje slanog jezera Mir*. Zavod za javno zdravstvo. Zadar.
- (75) RADOVIĆ, D. (2006): *Inventarizacija i valorizacija ptica grabljivica, sova i čiopa, prikupljanje podataka o ostalim ptičjim vrstama i valorizacija staništa Parka prirode "Telašćica"*. HAZU. Zagreb.
- (76) RADOVIĆ, D., KRALJ, J., TUTIŠ, V. I ČIKOVIĆ, D. (2003): *Crvena knjiga ugroženih ptica Hrvatske*. MZOPU. Zagreb.
- (77) RADOVIĆ, D; KRALJ, J; TUTIŠ, V; RADOVIĆ, J; TOPIĆ, R. (2005): *Nacionalna ekološka mreža – važna područja za ptice u Hrvatskoj*. (National Ecological Network – areas important for birds in Croatia). Državni zavod za zaštitu prirode. Zagreb. 84 pages.
- (78) SUIĆ, M. (1953): *Iskapanje rimske vile u Maloj Proversu*. Vjesnik za arheologiju i historiju dalmatinsku. LIV. 1-15. Split.
- (79) ŠTAMOL, V. (2003): *Inventarizacija kopnenih puževa Parka prirode "Telašćica"*. HPM. Zagreb.
- (80) ŠTAMOL, V. (2004): *Terrestrial snails (Mollusca: Gastropoda terrestria) of the Telašćica Nature park (Dugi otok, Croatia)*. Natura Croatica. 13 (2): 95-113.
- (81) TVRTKOVIĆ, N.: *Crvena knjiga ugroženih sisavaca Hrvatske*. Državni zavod za zaštitu prirode, Zagreb.
- (82) *Uredba o proglašenju ekološke mreže* (NN 109/07)
- (83) VUJČIĆ-KARLO, S. (2006): *Inventarizacija trčaka – Carabidae, strizibuba – Cerambycidae, i balegara – Scarabaeidae (kornjaši – Coleoptera) u Parku prirode "Telašćica"*. NMZ. Zadar.
- (84) *Zakon o proglašenju Parka prirode Telašćica* NN 14/88
- (85) *Zakon o zaštiti prirode* (NN 70/05, 139/08 i 57/11)

PRILOG 1:
Analiza korisnika prostora

KORISNICI PROSTORA	ODNOS IZMEĐU KORISNIKA PROSTORA I ZAŠTIĆENOG PODRUČJA	STUPANJ UKLJUČIVANJA
TIJELA DRŽAVNE UPRAVE		
Vlada Republike Hrvatske	Osnivač je Javne ustanove "Park prirode Telašćica".	B, C, D, E, F, G
Ministarstvo zaštite okoliša i prirode, Uprava za zaštitu prirode	Financira i nadgleda upravljanje Parkom prirode.	B, C, D, E, F, G
Ministarstvo kulture, Uprava za zaštitu kulturne baštine	Nadležno za pitanje kulturne baštine na području Parka prirode.	B, C, D, E, F, G
Ministarstvo poljoprivrede	Obavlja upravne i stručne poslove iz područja poljoprivrede, ribarstva, veterine i ruralnog razvoja kao i pripadajuće inspeksijske poslove. Ministarstvo upravlja vodama, obavlja poslove vezane za šumarstvo i zaštitu šuma, lovstvo te poslove vezane za provođenje regionalne razvojne politike. Zaduženo je i za inspeksijske poslove u šumarstvu, lovstvu i vodnom-gospodarstvu.	B, C, E, F, G
Ministarstvo pomorstva, prometa i infrastrukture	Obavlja upravne i druge poslove vezane za mjere zaštite mora, otoka i priobalja te njihov održivi razvoj. Povremeno financira projekte razvoja otoka i priobalja.	B, C, D, E, F, G
Ministarstvo graditeljstva i prostornog uređenja	Nadležno za provođenje prostornih planova i donošenje Prostornog plana Parka prirode, zaštitu atmosfere i tla, postupanje s otpadom te izdavanje građevinskih i uporabnih dozvola. Vršiti građevinske inspeksijske poslove kao i inspekciju zaštite okoliša.	B, C, E, F, G
Ministarstvo gospodarstva	Raspisuje natječaje za razvoj gospodarstva, poduzetništva i obrtništva za lokalne i područne samouprave ili poduzetnike i obrtnike.	B, C, D, E
Ministarstvo znanosti, obrazovanja i športa	Nadležno za preporuku i odobravanje edukativnih školskih i predškolskih programa te sufinanciranje istih.	B, C, D, E,
Ministarstvo turizma	Sufinancira te potiče programe vezane za razvoj turističke ponude i turističke infrastrukture na području parka.	B, C, D, E,
Ministarstvo obrane	Pojedine lokacije na području Parka su u vlasništvu ovog ministarstva.	A, C
Ministarstvo zdravlja, Uprava za sanitarnu inspekciju	Obavlja inspeksijske, upravne i druge poslove vezane uz nadzor nad provođenjem zakona, drugih propisa i općih akata u području sanitarnog nadzora.	B, C, E, F, G
Državni zavod za zaštitu prirode	Središnja ustanova koja obavlja stručne poslove zaštite prirode u Hrvatskoj. Prikuplja i obrađuje podatke te izrađuje stručne podloge za zaštitu prirode. Vršiti stručni nadzor i surađuje s javnim ustanovama za zaštitu prirode. Izrađuje studije o prihvatljivosti zahvata u prirodi. Organizira i provodi odgojno-obrazovne i promidžbene aktivnosti u zaštiti prirode. Daje mišljenje o planu upravljanja, prostornom planu i godišnjim planovima Parka prirode.	B, C, E, F, G
Agencija za zaštitu okoliša	Središnje stručno tijelo za prikupljanje, objedinjavanje i obradu podataka o okolišu	B, C, E
Državni inspektorat	Obavlja inspeksijske poslove te je nadležan za područje rada i radnih odnosa, zaštite na radu, ugostiteljstva i turizma, intelektualnog vlasništva, trgovine, obrta i usluga.	B, C, E, F, G
Državna uprava za zaštitu i spašavanje, služba za vatrogastvo	Samostalna, strukovna i upravna organizacija u Republici Hrvatskoj koja priprema, planira i rukovodi operativnim snagama te koordinira djelovanje svih sudionika zaštite i spašavanja.	B, C, E, F, G
Fond za zaštitu okoliša i energetska učinkovitost	Sredstva fonda koriste se za zaštitu i očuvanje biološke i krajobrazne raznolikosti, poticanje održive gradnje te održivog razvoja ruralnog prostora u obliku zajmova, subvencija, financijske pomoći i donacija.	B, C, D, E
Hrvatski stočarski centar	Služba nadležna za savjetovanje stočara i za evidenciju stočarskih grla.	B, C, E, F, G
Hrvatski zavod za poljoprivredno savjetodavnu službu	Služba nadležna za savjetovanje poljoprivrednika	B, C, E, F, G
LOKALNA ADMINISTRACIJA		
Zadarska županija	Čitav prostor Parka pripada Zadarskoj županiji. Županija je važan partner Parka prirode.	B, C, E, F, G
Županijska komora Zadar	Zastupa i unapređuje poduzetništvo, uspostavlja poslovne odnose s inozemstvom, potiče razvoj inovacije i ekologije i obavlja tekuće poslove od značaja za obavljanje gospodarske djelatnosti.	B, C, E

KORISNICI PROSTORA	ODNOS IZMEĐU KORISNIKA PROSTORA I ZAŠTIĆENOG PODRUČJA	STUPANJ UKLJUČIVANJA
Zadarska županija, Upravni odjel za gospodarstvo	Obavlja upravne i stručne poslove u području obrtništva, zadrugarstva, malog i srednjeg poduzetništva, trgovine, prometa (osim pomorskog), infrastrukture te vodnog gospodarstva (opskrba pitkom vodom, odvodnja i pročišćavanje otpadnih voda).	B, C, E, F, G
Zadarska županija, Upravni odjel more i turizam	Obavlja upravne i stručne poslove u području turizma, pomorstva, pomorskog dobra, marikulture i morskih luka.	B, C, E, F, G
Zadarska županija, Upravni odjel za prostorno uređenje, zaštitu okoliša i komunalne poslove	Obavlja upravne i stručne poslove u području prostornog uređenja i zaštite okoliša, poslove zaštite prirode, gospodarenja otpadom i komunalnog gospodarstva.	B, C, E, F, G
Zadarska županija, Upravni odjel za poljoprivredu	Obavlja upravne i stručne poslove u području poljoprivrede, šumarstva, lovstva, ribarstva i vodnoga gospodarstva, poslove ruralnog razvitka odnosno poslove vezane uz djelovanje poljoprivrednih gospodarstava, razvoj i obnovu seoskih područja.	B, C, E, F, G
Zavod za prostorno planiranje Zadarske županije	Nositelj je izrade Prostornog plana Parka prirode.	B, C, E, F, G
Uprava za zaštitu kulturne baštine, Konzervatorski odjel u Zadru	Regionalni ured državne uprave za zaštitu objekata kulturne baštine.	B, C, E, F, G
Općina Sali	Park se nalazi ove jedinice lokalne samouprave.	B, C, E, F, G
DRUGE JAVNE USTANOVE ZA UPRAVLJANJE ZP		
Javna ustanova za upravljanje zaštićenim prirodnim vrijednostima Zadarske županije	Upravlja zaštićenim dijelovima prirode na području Zadarske županije, između ostalih i područjima na Dugom otoku u neposrednoj blizini Parka prirode.	B, C, E, F
Javna ustanova "Nacionalni park Kornati"	Zaštićeno područje koje graniči s Parkom prirode. Ostvarena je suradnja između zaštićenih područja.	B, C, E, F
Javna ustanova "Nacionalni park Brijuni"	Ostvarena je suradnja između zaštićenih područja.	B, C, E, F
Javna ustanova "Nacionalni park Mljet"	Ostvarena je suradnja između zaštićenih područja.	B, C, E, F
Javna ustanova "Park prirode Lastovsko otočje"	Ostvarena je suradnja između zaštićenih područja.	B, C, E, F
Javna ustanova "Park prirode Vransko jezero"	Ostvarena je suradnja između zaštićenih područja.	B, C, F
Javna ustanova "Nacionalni park Krka"	Ostvarena je suradnja između zaštićenih područja.	B, C, F
Javna ustanova "Nacionalni park Paklenica"	Ostvarena je suradnja između zaštićenih područja.	B, C, F
TURISTIČKE ZAJEDNICE		
Hrvatska turistička zajednica	Planira i provodi zajedničke strategije u zemlji i inozemstvu od zajedničkog interesa za sve subjekte u turizmu te financijski podržava održavanje zabavnih, sportskih i ostalih projekata i manifestacija koje imaju za cilj unapređenje proizvoda te stvaranje prepoznatljivog imidža hrvatskog turizma.	A, B, C, D, E, F
Turistička zajednica Zadarske županije	Ima osnovnu ulogu poticanja, očuvanja, unapređivanja i promicanja svih postojećih turističkih resursa županije, kao i suradnje i koordinacije s pravnim i fizičkim osobama u svrhu provođenja plana razvoja turizma kao i poticanje i pomaganje razvoja turizma na slabije razvijenim područjima	A, B, C, D, E, F
Turistička zajednica Dugi otok	Promiče i osmišljava turističke programe na području Dugog otoka.	A, B, C, E, F
Turistička zajednica Grada Zadra	Promiče i osmišljava turističke programe na području Grada Zadar.	A, B, C, D, E, F
TURISTIČKE USLUGE		
Ronilački klubovi	Organiziraju turističko ronjenje na području Parka prirode.	B, C, F
Brodari	Vrše prijevoz posjetitelja (dnevni i poludnevni izleti).	B, C, F

KORISNICI PROSTORA	ODNOS IZMEĐU KORISNIKA PROSTORA I ZAŠTIĆENOG PODRUČJA	STUPANJ UKLJUČIVANJA
Turističke agencije	Organiziraju turističke ture, programe na području Parka prirode.	B, C, F
Ugostiteljski obrti	Pružaju usluge hrane i pića na području Parka prirode.	A, B, E
Trgovački obrti	Bave se prodajom suvenira te prodajom na malo na području Parka prirode.	A, B, E
Privatni iznajmljivači	Pružaju usluge smještaja na području Parka prirode.	A, B, E
NEVLADINE ORGANIZACIJE		
“Eko – Zadar”, udruga za promicanje ekološke proizvodnje hrane i zaštite okoliša.	Aktivno utječe na pozitivne promjene i donošenje odluka koje se tiču održivog razvoja, kroz zagovaranje, aktivističko djelovanje i promicanje ekološke svijesti. Zainteresirani su za održivo korištenje Parka prirode i njegove okolice.	A, B, C, E
Sunce – Udruga za prirodu, okoliš i održivi razvoj	Potiče aktivno sudjelovanje javnosti u zaštiti okoliša, prirode i ostvarivanju održivog razvoja. Važan partner Parka prirode na nekoliko projekata.	B, C, E, F, G
BIUS – Udruga studenata biologije	Udruga vrši istraživanja i praćenje na području Parka.	B, C, E, F, G
BIOM – Udruga za biološka istraživanja	Udruga vrši istraživanja i praćenje na području Parka.	B, C, E, F, G
NATURA – udruga za zaštitu prirode	Udruga vrši istraživanja i praćenje na području Parka.	B, C, E, F, G
Društvo istraživača mora “20000 milja”	Udruga vrši istraživanja i praćenje na području Parka.	B, C, E, F, G
Ekološka udruga “Argonauta”, Murter	Surađuje s Parkom u provođenju eko-edukativnih aktivnosti.	B, C, E
Udruga za zaštitu prirode “Val”	Osnovna aktivnost je istraživanje života dobrih dupina te popularizacija i edukacija javnosti s ciljem očuvanja i osiguranja opstanka dobrih dupina u Jadranskom moru.	B, C, E
Hrvatsko geografsko društvo Zadar	Unapređuje stručnost u geografskim i drugim srodnim udruženjima i ustanovama te geografsku znanost u Županiji i šire.	B, C, E
Hrvatsko biospeleološko društvo	Članovi društva vrše istraživanja na području Parka.	B, C, E, F, G
Lokalna akcijska grupa na priobalju i otocima Zadarske županije	Razvojna agencija koja proaktivnim pristupom informira stanovništvo otoka o natječajima Europske Unije, daje mišljenja na projekte poduzetnika, obrtnika. Posebno je značajno da se kroz konkretne projektne ideje promiče održivo korištenje prirodnih dobara i očuvanje prirodnih vrijednosti na području djelovanja LAG-a.	B, C, E, F
KPA Zadar	Sudjeluju u ekološkim akcijama u Parku; čišćenje podmorja, edukativne i rekreativne aktivnosti.	B, C, E
ŠRD Kornat	Potiče i promiče športski ribolov na moru; organizira natjecanja u športskom ribolovu te sudjeluju u ekološkim akcijama čišćenja u Parku.	B, C, E, F
ŠRD Zubatac	Potiče i promiče športski ribolov na moru; organizira natjecanja u športskom ribolovu, organizira, potiče i promiče brodarenje i druge oblike boravka na moru.	B, C, E
Plivački klub Novi Zagreb	Organizira odgoj djece i mladeži u plivačkom sportu, planira i organizira športske aktivnosti i natjecanja.	B, C, E, F
Športska društva	Organiziraju športske aktivnosti i natjecanja.	B, C, E, F
AKADEMSKA ZAJEDNICA		
PMF, Geološko-paleontološki zavod	Vrši istraživanja geoloških i geomorfoloških lokaliteta u Parku.	B, C, E, F, G
PMF, Biološki odsjek	Vrši istraživanja i praćenje flore i faune na području Parka.	B, C, E, F, G
Agronomski fakultet	Povremeno provodi istraživanje na području Parka.	B, C, E, F, G
Sveučilište u Zadru, odjel za geografiju	Povremeno provodi istraživanje na području Parka, ili održavaju terensku nastavu.	B, C, E, F, G
Hrvatski prirodoslovni muzej	Djelatnici provode istraživanja na području Parka.	B, C, E, F, G
Narodni muzej Zadar, Prirodoslovni odjel	Djelatnici provode istraživanja na području Parka.	B, C, E, F, G
Arheološki muzej Zadar	Nadležan za istraživanja arheoloških lokaliteta na području Parka.	B, C, E, F, G
Šumarski institut Jastrebarsko	Djelatnici provode istraživanja na području Parka.	B, C, E, F
Institut Ruđer Bošković	Djelatnici provode istraživanja i praćenje na području Parka.	B, C, E, F, G

KORISNICI PROSTORA	ODNOS IZMEĐU KORISNIKA PROSTORA I ZAŠTIĆENOG PODRUČJA	STUPANJ UKLJUČIVANJA
Hrvatska akademija znanosti i umjetnosti – zavod za ornitologiju	Vrši istraživanja i praćenje stanja ornitofaune na području Parka.	B, C, E, F, G
Institut za oceanografiju i ribarstvo Split	Vrši istraživanja i praćenje stanja ribljeg fonda na području Parka.	B, C, E, F, G
Institut Planina i more	Povremeno provodi istraživanje na području Parka.	B, C, E, F
CROATIACONTROLE Zagreb, Poljoprivredno savjetodavna služba	Povremeno provodi istraživanje na području Parka.	B, C, E, F, G
Zavod za javno zdravstvo Zadar, Služba za zdravstvenu ekologiju	Prati kvalitetu voda na području Parka.	B, C, E, F, G
Veterinarski fakultet	Surađuje s Parkom u praćenju morskih kraljevnjaka.	B, C, E, F
Samostalni istraživači	Provode istraživanja na području Parka za potrebe izrade službenih izvješća.	B, C, E, F, G
Studenti i učenici	Provode istraživanja na području Parka za potrebe izrade maturalnih, diplomskih, magistarskih ili doktorskih disertacija.	A, B, E
Sokolarski centar Dubrava	Vrši skrb ozlijeđenih i bolesnih zaštićenih vrsta ptica. Ujedno, određenim edukativnim programima nastoji senzibilizirati javnost o problemima prirode te kako ju zaštititi.	B, C, E, F
Centar za oporavak morskih kornjača	Obavlja poslove skrbi i držanja morskih kornjača s ciljem njihova povratka u prirodu, kao i brojne edukativne aktivnosti.	B, C, E, F
LOKALNA ZAJEDNICA		
Privatni vlasnici zemljišta – lokalno stanovništvo	Vlasnici zemljišta i nekretnina na području parka.	B, C, E, F, G
Udruga građana za promicanje prava vlasnika nekretnina i razvitak Parka prirode Telašćica	Vlasnici zemljišta i nekretnina na području parka.	B, C, E, F, G
Vikendaši	Stanovništvo koje povremeno prebiva na području Parka.	B, C, E, F, G
Poljoprivrednici	Ljudi koje se bave nekim oblikom poljoprivrede na području Parka.	B, C, E, F, G
Pčelari	Više pčelarskih obrta povremeno djeluje na području Parka.	B, C, E, F, G
Ribari	Izlovljavaju ribu u akvatoriju Parka.	B, C, E, F, G
POSJETITELJI		
Individualni posjetitelji – kopno	Posjetitelji koji u Park ulaze kroz kopneni ulaz (Dolac) radi sportskih ili drugih aktivnih sadržaja te koriste turističku infrastrukturu Parka.	A, B, C, E, F
Nautičari	Posjetitelji koji u Park dolaze plovilima te se usidre ili privežu na postojeće plutače za privez.	A, B, C, E, F
Organizirani posjetitelji – kopno	Grupe posjetitelja koje u Park dolaze organizirano, posredstvom turističkih agencija te oni koji koriste uslugu stručnog vođenja od strane djelatnika Parka.	A, B, C, E, F
Organizirani posjetitelji – more	U Park dolaze posredstvom agencija putem izletničkih brodova koji pristaju u uvali Mir.	A, B, C, E, F
Školska djeca	Grupe školske djece koriste usluge stručnog vođenja te edukativnih programa od strane djelatnika Parka.	A, B, C, E, F
INTERVENTNE SLUŽBE		
Hrvatska gorska služba spašavanja	Specijalizirana za spašavanje na nepristupačnim terenima. Njihova podružnica Zadar nadležna je za područje Parka.	B, C, E, F, G
DVD Sali	Surađuje s Ustanovom u provedbi protupožarne zaštite.	B, C, E, F, G
Lučka kapetanija Zadar	Nadležna za poslove nadzora plovidbe, traganja i spašavanja ljudskih života i imovine na moru, inspeksijske poslove sigurnosti plovidbe te inspeksijski nadzor nad pomorskim dobrom.	B, C, E, F, G
Policijska postaja Sali	Nadležna za provođenje nadzora na području Dugog otoka.	B, C, E, F, G
Pomorska policija	Operativno pokriva akvatorij PU zadarske, vrši nadzor državne granice na moru, traganje i spašavanje, prijevoz bolesnika, i ostale zadaće u skladu s policijskim ovlastima.	B, C, E, F, G

KORISNICI PROSTORA	ODNOS IZMEĐU KORISNIKA PROSTORA I ZAŠTIĆENOG PODRUČJA	STUPANJ UKLUČIVANJA
INFRASTRUKTURA		
Komunalno društvo Dugi otok i Zverinac	Brine se za odvoz otpada te sanaciju odlagališta otpada na području Parka	B, C, E, F, G
Hrvatske ceste d.o.o.	Nadležne za upravljanje, održavanje državne ceste na području Parka.	B, C, E, F, G
T – mobile	Na području Parka nalazi se odašiljač T–mobile koji omogućava mobilnu telefoniju.	A, B, C, E
Vip – net	Na području Parka nalazi se odašiljač Vip–neta koji omogućava mobilnu telefoniju.	A, B, C, E
Plovput d.o.o.	Imaju objekt na otoku Vela Sestrica u području Parka. Održavaju i uređuju plovni put u akvatoriju te obavljaju poslove radijske službe na pomorskim plovnim putovima.	B, C, E, F, G
GOSPODARSKI SUBJEKTI		
“Hrvatske šume” d.o.o.	Upravlja šumama i šumskim zemljištem u vlasništvu države putem Uprave šuma Split, podružnica Zadar.	B, C, E, F, G
Hrvatske vode	Pravna osoba za upravljanje vodnim resursima na području Parka prirode putem vodnogospodarskog odjela Split.	B, C, E, F, G
Poduzetnici	Trgovačka društva i obrti koji djeluju na području općine Sali i nositelji su gospodarskog razvoja područja. Povremeni partneri Parka prirode.	B, C, E, F, G
MEDIJI		
Lokalne radio i TV postaje	Izveštavaju javnost šireg područja o događajima u Parku.	A
Tisak	Izveštavaju javnost o događajima u Parku.	A
Nacionalni mediji	Nacionalne televizijske i radio postaje povremeno izveštavaju o događanjima i aktivnostima u Parku te tako obavještavaju širu javnost.	A
VJERSKE INSTITUCIJE		
Katolička župa Sali	Lokalno stanovništvo pripada Župi Sali.	B, C, E
ODGOJNO OBRAZOVNE INSTITUCIJE		
Osnovna škola Petar Lorini, Sali	Surađuje s Parkom u organizaciji i provedbi edukativnih aktivnosti.	B, C, E, F
Osnovne škole	Korisnici su edukativnih programa Parka.	B, C, E, F
Srednje škole	Korisnici su edukativnih programa Parka te povremeno odrađuju terensku nastavu u Parku.	B, C, E, F
Sveučilišta	Povremeno odrađuju terensku nastavu u Parku.	B, C, E, F
Knjižnica i čitaonica Sali	Surađuje s Parkom u organizaciji i provedbi edukativnih aktivnosti.	B, C, E, F
MEĐUNARODNE INSTITUCIJE I ORGANIZACIJE		
Komisija Europske unije	Povremeno financira projekte Parka putem svojih fondova.	B, C, D, E, F
Svjetska banka	Povremeno financira projekte Parka.	B, C, D, E, F
MedPAN	Provedba zajedničkog projekta MedPAN South	B, C, D, E, F
WWF MedPO	Provedba zajedničkog projekta MedPAN South	B, C, D, E, F

STUPANJ UKLUČIVANJA KORISNIKA PROSTORA:

- A** samo informirati
- B** pitati za informacije
- D** poticati dobavljanje informacija (osigurati fondove za specifične info ili istraživanja)
- E** tražiti povratni odgovor
- F** uključiti u analizu i pronalaženje smjera
- G** uključiti u planiranje i donošenje odluka

PRILOG 2:
*Popisi ugroženih i
zaštićenih vrsta biljaka
Parka prirode Telaščica*

Tablica 24. Ugrozene i zaštićene vrste kopnenih cvjetnica Parka prirode Telašćica

KOPNE NE CVJETNICE							
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	EENDEM	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Aegilops neglecta</i> Req. ex Bertol.	jajolika ostika		NT	Z		
2.	<i>Aethionema saxatile</i> (L.) R. Br.	kamenjarska kamnica			SZ		
3.	<i>Aethionema saxatile</i> (L.) R. Br. ssp. <i>scopulorum</i> (Ronniger) I. A. Anderson, A. Carlström, Franzén, Karlen et H. Nybom	kamnica	☉	NT	SZ		
4.	<i>Agrimonia eupatoria</i> L.	obična turica			Z		
5.	<i>Anacamptis pyramidalis</i> (L.) Rich.	crvena vratizelja		NT	SZ		CI II
6.	<i>Anthyllis barba-jovis</i> L.	jupiterova brada		NT	Z		
7.	<i>Anthyllis vulneraria</i> L. ssp. <i>praepropera</i> (A.Kern.) Bornm.	ilirski ranjenik	☉		SZ		
8.	<i>Arum italicum</i> Mill.	talijanski kozlac			Z		
9.	<i>Asparagus tenuifolius</i> Lam.	tankolisna šparoga		NT	Z		
10.	<i>Asperula staliana</i> Vis.	Stalijeva lazarkinja	☉	NT	SZ		
11.	<i>Astragalus muelleri</i> Steud. et Hochst.	krčki kozlinac	☉	NT	SZ		
12.	<i>Aurinia sinuata</i> (L.) Griseb.	izverugana gromotulja	☉		SZ		
13.	<i>Blackstonia perfoliata</i> (L.) Huds.	jednožilna žuška			SZ		
14.	<i>Calamintha nepetoides</i> Jord.	rahlocvjetna gorska metvica			Z		
15.	<i>Calendula arvensis</i> L.	poljski neven			Z		
16.	<i>Carduus micropterus</i> (Borbás) Teyber	uspravni stričak	☉				
17.	<i>Carduus pycnocephalus</i> L.	sitnoglavičasti stričak			SZ		
18.	<i>Carex divisa</i> Huds.	razdijeljeni šaš		EN	SZ		
19.	<i>Centaurea ragusina</i> L. ssp. <i>lungensis</i> (Ginzb.) Hayek	dugootočka zečina	☉	NT	SZ		
20.	<i>Centaurea ragusina</i> L. ssp. <i>ragusina</i>	dubrovačka zečina	☉	NT	SZ		
21.	<i>Centaurium erythraea</i> Rafn	štitasta kičica			Z		
22.	<i>Centranthus ruber</i> (L.) DC.	crvena ostrugica			Z		
23.	<i>Cephalanthera longifolia</i> (L.) Fritsch	dugolisna naglavica		NT	SZ		CI II
24.	<i>Chenopodium murale</i> L.	loboda kamenjarka		DD	SZ		
25.	<i>Chenopodium vulvaria</i> L.	smrdljiva loboda		DD	SZ		
26.	<i>Convolvulus cneorum</i> L.	srebroliki slak		NT			
27.	<i>Corydalis acaulis</i> (Wulfen) Pers.	bijela šupaljka	☉	NT	SZ		
28.	<i>Cotinus coggygria</i> Scop.	obična rujevina			Z		
29.	<i>Crataegus monogyna</i> Jacq.	jednovratni glog			Z		
30.	<i>Cyclamen repandum</i> Sibth. et Sm.	primorska ciklama		NT			
31.	<i>Desmazeria marina</i> (L.) Druce	sredozemna ljuljolika		VU (NT)	SZ		
32.	<i>Dichanthium ischaemum</i> (L.) Roberty	tupa vlaska			SZ		

KOPNE NE CVJETNICE							
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	ENDEM	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
33.	<i>Ecballium elaterium</i> (L.) A. Rich.	primorska štrcalica		DD			
34.	<i>Elymus pycnanthus</i> (Godr.) Melderis	primorska pirika		NT	Z		
35.	<i>Ephedra fragilis</i> Desf. ssp. <i>campylopoda</i> (C. A. Mayer) Asch. et Graeb.	kositrenica		NT	Z		
36.	<i>Ephedra major</i> Host	uspravna kositrenica		NT	Z		
37.	<i>Eryngium campestre</i> L.	poljski kotrljan			Z		
38.	<i>Euphorbia paralias</i> L.	obalna mlječika		DD	SZ		CI II
39.	<i>Geranium robertianum</i> L.	smrdljiva iglica			Z		
40.	<i>Helichrysum italicum</i> (Roth) G. Don	sredozemno smilje			Z		
41.	<i>Heteropogon contortus</i> (L.) P. Beauv. ex Roem. et Schult.	svinuti kitaš		NT	Z		
42.	<i>Hibiscus trionum</i> L.	vršaća sljezolika		EN (VU)	SZ		
43.	<i>Hieracium pilosella</i> L.	mala runjika			Z		
44.	<i>Hypericum perforatum</i> L.	rupičasta pljuskavica			Z		
45.	<i>Iris adriatica</i> Trinajstić ex. Mitic.	jadranska perunika	☉	NT			
46.	<i>Laurus nobilis</i> L.	lovor			Z		
47.	<i>Marrubium incanum</i> Desr.	bijela marulja			Z		
48.	<i>Matthiola incana</i> (L.) R. Br.	sivkasta ljubičina		NT	Z		
49.	<i>Melica transsilvanica</i> Schur	transsilvanski mekuš			SZ		
50.	<i>Mentha aquatica</i> L.	vodena metvica			Z		
51.	<i>Myosotis ramosissima</i> Rochel	čekinjasta potočnica			SZ		
52.	<i>Narcissus tazetta</i> L.	višecvjetni sunovrat		NT	Z		
53.	<i>Ononis spinosa</i> L.	trnoviti zečji trn			Z		
54.	<i>Onopordum illyricum</i> L.	ilirski kravačac			Z		
55.	<i>Onosma echioides</i> (L.) L. ssp. <i>dalmatica</i> (Schelle) Peruzzi & N.G. Passal.	oštrika šćetinasta	☉				
56.	<i>Ophrys bertolonii</i> Moretti	Bertolonijeva kokica		VU	SZ		CI II
57.	<i>Ophrys incubacea</i> Bianca	tamna kokica			SZ		CI II
58.	<i>Ophrys lutea</i> (Gouan) Cav. ssp. <i>minor</i> (Tod.) O. Danesch et E. Danesch	žuta kokica		EN (VU)	SZ		CI II
59.	<i>Ophrys scolopax</i> Cav. ssp. <i>cornuta</i> (Steven) E.G. Camus	roščićasta kokica		DD	SZ		CI II
60.	<i>Orchis papilionacea</i> L.	leptirasti kačun		VU	SZ		CI II
61.	<i>Orchis quadripunctata</i> Cirillo ex Ten.	četverotočkasti kačun		VU	SZ		CI II
62.	<i>Orchis tridentata</i> Scop.	trozubi kačun		VU	SZ		CI II
63.	<i>Origanum heracleoticum</i> L.	žljezdastodlakavi mravinac			Z		
64.	<i>Papaver rhoeas</i> L.	mak turčinak			Z		

KOPNE NE CVJETNICE							
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	ENDEM	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
65.	<i>Parapholis filiformis</i> (Roth) C.E. Hubb.	končasti tankorepaš		DD			
66.	<i>Parapholis incurva</i> (L.) C.E. Hubb.	svinuti tankorepaš		VU (NT)	SZ		
67.	<i>Plantago afra</i> L.	žljezdastodlakavi trputac			Z		
68.	<i>Plantago subulata</i> L.	moravica minja	☉		SZ		
69.	<i>Plumbago europaea</i> L.	europski vranjemil			Z		
70.	<i>Polypodium vulgare</i> L.	obična oslad			Z		
71.	<i>Prunus avium</i> L.	trešnja			Z		
72.	<i>Prunus mahaleb</i> L.	rašeljka			Z		
73.	<i>Pyrus communis</i> L.	divlja kruška			Z		
74.	<i>Reseda lutea</i> L.	žuta rezeda			Z		
75.	<i>Rosa canina</i> L.	pasja ruža			Z		
76.	<i>Rosa sempervirens</i> L.	ruža muškateljica			Z		
77.	<i>Ruscus aculeatus</i> L.	bodljikava veprina			Z	HD V	
78.	<i>Ruta graveolens</i> L.	smrdljiva rutvica			Z		
79.	<i>Salvia sclarea</i> L.	muškatna kadulja			Z		
80.	<i>Sanguisorba minor</i> Scop. ssp. <i>muricata</i> Briq.	bodljikasta krvara			Z		
81.	<i>Scirpus maritimus</i> L.	primorski rančić		NT	Z		
82.	<i>Sedum acre</i> L.	šiljati žednjak			Z		
83.	<i>Serapias parviflora</i> Parl.	kuckavica			SZ		CI II
84.	<i>Seseli montanum</i> L. ssp. <i>tommasinii</i> (Rchb. f.) Arcang.	Tomasinijevo devesilje	☉				
85.	<i>Seseli tomentosum</i> Vis.	pustenasto devesilje	☉	NT	SZ		
86.	<i>Smyrniolum olusatrum</i> L.	zelenkasta lesandra			Z		
87.	<i>Solanum nigrum</i> L.	crna pomoćnica			Z		
88.	<i>Sorbus domestica</i> L.	domaća oskoruša			Z		
89.	<i>Tamus communis</i> L.	obični bljušt			Z		
90.	<i>Tanacetum cinerariifolium</i> (Trevir.) Sch.Bip.	buhač	☉		SZ		
91.	<i>Teucrium chamaedrys</i> L.	obični dubačac			Z		
92.	<i>Teucrium montanum</i> L.	trava iva			Z		
93.	<i>Thymus longicaulis</i> C.Presl agg.	tankolisna majčina dušica			Z		
94.	<i>Trifolium dalmaticum</i> Vis.	djeteljina ljagasta	☉		SZ		
95.	<i>Typha latifolia</i> L.	širokolisni rogoz			Z		
96.	<i>Vincetoxicum hirsutinaria</i> Medik. ssp. <i>adriaticum</i> (Beck) Markgr.	jadranski lastavičnjak	☉		SZ		
97.	<i>Viola arvensis</i> Murray	poljska ljubica			Z		
98.	<i>Vitex agnus-castus</i> L.	konopljika			Z		

Tablica 25. Ugrožene i zaštićene vrste morskih cvjetnica Parka prirode Telašćica

MORSKE CVJETNICE							
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	ENDEM	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Posidonia oceanica</i>	oceanski porost	☉		SZ	HD I	
2.	<i>Cymodocea nodosa</i>	čvorasta morska resa			SZ		
3.	<i>Zostera noltii</i>	patuljasta svilina			SZ		
4.	<i>Zostera marina</i>	morska svilina			SZ		

Tablica 26. Ugrožene i zaštićene vrste algi Parka prirode Telašćica

ALGE							
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	ENDEM	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Cystoseira amentacea</i>				SZ		
2.	<i>Cystoseira compressa</i>				SZ		
3.	<i>Cystoseira corniculata</i>				SZ		
4.	<i>Cystoseira spicata</i>				SZ		
5.	<i>Goniolithon byssoides</i>				SZ		
6.	<i>Lithophyllum lichenoides</i>				SZ		
7.	<i>Lithophyllum tortuosum</i>				SZ		
8.	<i>Phymatolithon calcareum</i>				Z		
9.	<i>Sargassum hornschurchii</i>				SZ		
10.	<i>Sargassum vulgare</i>				SZ		

PREMA IUCN KRITERIJIMA:

- CR** kritično ugrožena vrsta
EN ugrožena vrsta
VU rizična vrsta
NT niskorizična vrsta
LC najmanje zabrinjavajuća vrsta
DD nedovoljno poznata vrsta

PREMA ZAKONU O ZAŠTITI PRIRODE:

- SZ** strogo zaštićena vrsta
Z zaštićena vrsta
HD Direktiva o zaštiti prirodnih staništa, divlje faune i flore (Council Directive 92/43/EEC)(1992.)
CITES Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore (WASHINGTON, 1973.)

PRILOG 3:

*Popisi ugroženih i
zaštićenih vrsta životinja
Parka prirode Telašćica*

Tablica 27. Ugrožene i zaštićene vrste leptira Parka prirode Telašćica

LEPTIRI						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Glaucopsyche alexis</i>	veliki kozlinčev plavac	LR-NT	Z		
2.	<i>Maculinea rebeli</i>	gorski plavac	VU	SZ		
3.	<i>Papilio machaon</i>	lastin rep		SZ		
4.	<i>Pieris brassicae</i>	kupusov bjelac		Z		
5.	<i>Pseudophilotes vicrama</i>	istočni plavac	DD	Z		
6.	<i>Thymelicus acteon</i>	Rottemburgov debeloglavac	DD	Z		

Tablica 28. Ugrožene i zaštićene vrste vretenaca Parka prirode Telašćica

VRETNACA						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Lestes barbarus</i>	sredozemna zelendjevica	NT	Z		
2.	<i>Sympetrum meridionale</i>	južni strijelac	NT	Z		

Tablica 29. Ugrožene i zaštićene vrste kornjaša Parka prirode Telašćica

KORNJAŠI						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Cerambyx cerdo</i>	hrastova strizibuba		SZ	HD II	BE II
2.	<i>Laemostenus dalmatinus</i>	ljubičasti pilonog		Z		

Tablica 30. Ugrožene i zaštićene vrste spužvi Parka prirode Telašćica

SPUŽVE						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Aplysina cavernicola</i>	špiljska sumporača		SZ		BE II
2.	<i>Asbestopluma hypogea</i>	dubokomorska mesojedna spužva		ZS		
3.	<i>Axinella cannabina</i>	mekana rogljača		ZS		
4.	<i>Axinella polypoides</i>	zvjezdasta rogljača		ZS		

Tablica 31. Ugrožene i zaštićene vrste bodljikaša Parka prirode Telašćica

BODLJIKIŠI						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Centrostephanus longispinus</i>	igličasti ježinac		SZ		BE II
2.	<i>Holothuria forskali</i>			Z		
3.	<i>Holothuria polii</i>			Z		
4.	<i>Holothuria tubulosa</i>	obični trp		Z		
5.	<i>Ophidiaster ophidianus</i>	zmijolika zvijezda		SZ		BE II
6.	<i>Paracentrotus lividus</i>	hridinski ježinac		Z		BE III

Tablica 32. Ugrožene i zaštićene vrste žarnjaka Parka prirode Telašćica

ŽARNJACI						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Condylactis aurantiaca</i>	zlatna moruzgva		Z		
2.	<i>Corallium rubrum</i>	crveni koralj		Z	HD V	BE III
3.	<i>Corynactis viridis</i>	draguljarka		Z		
4.	<i>Eunicella cavolini</i>	žuta rožnjača		Z		
5.	<i>Eunicella singularis</i>	uspravna rožnjača		Z		
6.	<i>Gerardia savaglia</i>	žuta gerardia		SZ		BE II
7.	<i>Paramuricea clavata</i>	velika rožnjača		Z		

Tablica 33. Ugrožene i zaštićene vrste mekušaca Parka prirode Telašćica

MEKUŠCI						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Agathylla lamellosa</i>			SZ		
2.	<i>Charonia tritonis</i>	tritonova truba		SZ		BE II
3.	<i>Chondrina spelta</i>			SZ		
4.	<i>Cornu aspersum aspersum</i>			Z		
5.	<i>Delima albocincta</i>			SZ		
6.	<i>Delima bilabiata</i>			SZ		
7.	<i>Delima edmibrani</i>	dugootočka zaklopnica		SZ		
8.	<i>Helix aspersa</i>	smeđi hrapavac		Z		
9.	<i>Helix cincta cincta</i>			Z		
10.	<i>Helix secernenda</i>			Z		
11.	<i>Pinna nobilis</i>	plemenita periska		SZ	HD IV	

Tablica 34. Ugrožene i zaštićene vrste rakova Parka prirode Telašćica

RAKOVI						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Maja squinado</i>	rakovica		Z		BE III
2.	<i>Palinurus elephas</i>	jastog		Z		BE III
3.	<i>Scyllarides latus</i>	kuka		Z	HD V	
4.	<i>Scyllarus arctus</i>	zezavac		Z		BE III

Tablica 35. Ugrožene i zaštićene vrste riba Parka prirode Telašćica

RIBE						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Alosa fallax</i>	čepa	EN	SZ		
2.	<i>Anguilla anguilla</i>	jegulja		Z		CI II
3.	<i>Hypocampus hypocampus</i>	morski konjić kratkokljunić	DD	SZ		CI II
4.	<i>Labrus viridis</i>	drozd	VU	SZ		
5.	<i>Pagrus pagrus</i>	pagar	LC	Z		
6.	<i>Prionace glauca</i>	pas modrulj	VU	SZ		BE III
7.	<i>Sciaena umbra</i>	kavala	NT	Z		BE III
8.	<i>Thunnus thynnus</i>	tuna	DD	Z		

Tablica 36. Ugrožene i zaštićene vrste gmazova Parka prirode Telašćica

GMAZOVI						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Caretta caretta</i>	glavata želva	EN	SZ	HD II, IV	BE II, BO II, CI I
2.	<i>Zamenis situla</i>	crvenkrpica	DD	SZ	HD II, IV	BE II
3.	<i>Hemidactylus turcicus</i>	kućni macaklin	LR – LC	ZS		BE III
4.	<i>Hierophis gemonensis</i>	šara poljarica	LR – LC	SZ	HD IV	BE II
5.	<i>Malpolon insignitus</i>	zmajur	LR – LC	SZ		BE III
6.	<i>Natrix natrix</i>	bjelouška	LR – LC	Z		BE III
7.	<i>Ophisaurus apodus</i>	blavor	LR – LC	ZS	HD IV	BE II
8.	<i>Podarcis melisellensis</i>	krška gušterica	NT	SZ	HD IV	BE II
9.	<i>Telescopus fallax</i>	crnokrpica	LR – LC		HD IV	BE II
10.	<i>Testudo hermanni</i>	kopnena kornjača	LR – NT	SZ	HD II, IV	BE II, CI II

Tablica 37. Ugrožene i zaštićene vrste vodozemaca Parka prirode Telašćica

VODOZEMCI						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Bufo viridis</i>	zelena krastača	LR – LC	SZ	HD IV	BE II
2.	<i>Hyla arborea</i>	gatalinka	NT	SZ	HD IV	BE d II

Tablica 38. Ugrožene i zaštićene vrste sisavaca Parka prirode Telašćica

SISAVCI						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Hypugo savii</i>	primorski šišmiš	LR – LC	SZ	HD IV	BE II, EUROBATS
2.	<i>Miniopterus schreibersii</i>	dužokrili pršnjak	EN	SZ	HD II, IV	BE II, BO II, EUROBATS
3.	<i>Myotis blythii oxygnathus</i>	oštrouhi šišmiš	LR – LC	SZ	HD II, IV	BE II, EUROBATS
4.	<i>Myotis emarginatus</i>	riđi šišmiš	NT	SZ	HD II, IV	BE II, BO II, EUROBATS
5.	<i>Myotis mystacinus</i>	brkati šišmiš	LR – LC	SZ	HD IV	BE II, EUROBATS
6.	<i>Nyctalus lasiopterus</i>	golemi večernjak	DD	SZ	HD IV	BE II, EUROBATS
7.	<i>Pipistrellus kuhlii</i>	bjelorubi šišmiš	LR – LC	SZ	HD IV	BE II, EUROBATS
8.	<i>Plecotus kolombatovici</i>	Kolombatićev dugoušan	DD	SZ	HD IV	BE II
9.	<i>Rhinolophus euryale/blasii</i>	južni / Blazijev potkovnjak	VU	SZ	HD II, IV	BE II, BO II, EUROBATS
10.	<i>Rhinolopus ferrumequinum</i>	veliki potkovnjak	NT	SZ	HD II, IV	BE II, BO II, EUROBATS
11.	<i>Rhinolophus hipposideros</i>	mali potkovnjak	NT	SZ	HD II, IV	BE II, BO II, EUROBATS
12.	<i>Tadarida teniotis</i>	sredozemni slobodnorepac	LR – LC	SZ	HD IV	BE II, BO II, EUROBATS
13.	<i>Tursiops truncatus</i>	dobri dupin	EN	SZ	HD II, IV	BE II, CI II

Tablica 39. Ugrožene i zaštićene vrste ptica Parka prirode Telašćica

PTICE						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
1.	<i>Acanthis cannabina</i>	juričica		SZ		BE II
2.	<i>Accipiter gentilis</i>	jastreb		SZ		BE II, BO II, CI II
3.	<i>Accipiter nisus</i>	kobac	LC gp	SZ		BE II, BO II, CI II
4.	<i>Alcedo atthis</i>	vodomar	NT gp		BD I	BE II
5.	<i>Alectoris graeca</i>	jarebica kamenjarka	NT gp	Z	BD I, II/1	BE III
6.	<i>Anas platyrhynchos</i>	divlja patka		Z	BD III/1	BE III, BO II
7.	<i>Anas querquedula</i>	patka pupčanica	NT gp	Z	BD II/1	BE III, BO II
8.	<i>Anser anser</i>	divlja guska	EN gp	SZ	BD II/1, III/2	BE III, BO II
9.	<i>Anthus campestris</i>	primorska trepteljka	LC gp	SZ	BD I	BE II
10.	<i>Anthus pratensis</i>	livadna trepteljka		SZ		BE II
11.	<i>Anthus trivialis</i>	prugasta trepteljka		SZ		BE II
12.	<i>Apus apus</i>	čiopa		SZ		BE II
13.	<i>Apus pallidus</i>	smeđa čiopa		SZ		BE III
14.	<i>Ardea cinerea</i>	siva čaplja		Z		BE III
15.	<i>Ardea purpurea</i>	čaplja danguba	VU gp	SZ	BD I	BE II, BO II
16.	<i>Asio otus</i>	mala ušara		SZ		BE II
17.	<i>Athene noctua</i>	sivi ćuk	NT gp	SZ		BE II
18.	<i>Bubo bubo</i>	ušara	NT gp	SZ		BE II
19.	<i>Buteo buteo</i>	škanjac		SZ		BE II, BO II, CI II
20.	<i>Caprimulgus europaeus</i>	leganj	LC gp	SZ		BE II
21.	<i>Carduelis carduelis</i>	češljugar		SZ		BE II
22.	<i>Carduelis chloris</i>	zelendur		SZ		BE II
23.	<i>Carduelis spinus</i>	čižak	LC gp	SZ		BE II
24.	<i>Circaetus gallicus</i>	zmijar	VU gp	SZ	BD I	BE II, BO II, CI II
25.	<i>Circus aeruginosus</i>	eja močvarica	EN gp	SZ	BD I	BE II, BO II, CI II
26.	<i>Circus cyaneus</i>	eja strnjarica	NT ngp	SZ	BD I	BE II, BO II, CI II
27.	<i>Circus pygargus</i>	eja livadarka	EN gp	SZ	BD I	BE II, BO II, CI II
28.	<i>Coccothraustes coccothraustes</i>	batokljun		SZ		BE II
29.	<i>Columba livia</i>	divlji golub		Z	BD II/2	BE III
30.	<i>Columba palumbus</i>	golub grivnjaš		SZ	BD II-1/III-1	
31.	<i>Corvus corax</i>	gavran		SZ		BE III
32.	<i>Corvus corone cornix</i>	siva vrana		Z	BD II/2	BE III
33.	<i>Coturnix coturnix</i>	prepelica	NT gp, pp	Z	BD II/2	BE III, BO II
34.	<i>Cuculus canorus</i>	kukavica		Z		BE III

PTICE						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
35.	<i>Delichon urbica</i>	piljak		SZ		BE II
36.	<i>Egretta garzetta</i>	mala bijela čaplja	VU gp	SZ	BD I	BE II
37.	<i>Emb. melanocephala</i>	crnoglava strnadica		SZ		BE II
38.	<i>Emb. schoeniclus</i>	močvarna strnadica	LC gp	SZ		BE II
39.	<i>Emberiza cirius</i>	crnogrla strnadica		SZ		BE II
40.	<i>Emberiza citrinella</i>	žuta strnadica		SZ		BE II
41.	<i>Erithacus megarhynchos</i>	slavuj		SZ		BO II, BO II
42.	<i>Erithacus rubecula</i>	crvendać		SZ		BO II, BO II
43.	<i>Falco biarmicus</i>	krški sokol	CR gp	SZ	BD I	BO II, BO II, CI II
44.	<i>Falco columbarius</i>	mali sokol	EN zp, RE gp	SZ	BD I	BE II, BO II, CI II
45.	<i>Falco eleonora</i>	Eleonorin sokol	EN gp	SZ	BD I	BE II, BO II, CI II
46.	<i>Falco peregrinus</i>	sivi sokol	VU gp	SZ	BD I	BE II, BO II, CI I
47.	<i>Falco tinnunculus</i>	vjetruša		SZ		BE II, BO II, CI I
48.	<i>Ficedula hypoleuca</i>	crnoglava muharica		SZ		BE II, BO II
49.	<i>Fringilla coelebs</i>	zeba		Z	BD I	BE III
50.	<i>Fringilla montifringilla</i>	sjeverna zeba		Z		BE III
51.	<i>Galerida cristata</i>	kukmasta ševa	LC gp	Z		BE III
52.	<i>Gallinago gallinago</i>	šljuka kokošica	CR gp, NT ngp	SZ GP, Z NGP	BD II/2	BE III, BO II
53.	<i>Gyps fulvus</i>	bjeloglavi sup	CR gp	SZ	BD I	BE II, BO II, CI II
54.	<i>Hippolais icterina</i>	žuti voljić	DD gp	SZ		BE III, BO II
55.	<i>Hippolais olivetorum</i>	voljić maslinar	DD gp	SZ	BD I	BE II, BO II
56.	<i>Hippolais pallida</i>	sivi voljić		SZ		BE III, BO II
57.	<i>Hirundo rustica</i>	lastavica	LC gp	SZ		BE II
58.	<i>Ixobrychus minutus</i>	čapljica voljak	NT gp	SZ	BD I	BE II, BO II
59.	<i>Jynx torquilla</i>	vijoglav		SZ		BE II
60.	<i>Lanius collurio</i>	rusi svračak		SZ	BD I	BE II
61.	<i>Lanius senator</i>	riđoglavi svračak		SZ		BE II
62.	<i>Larus cachinnans</i>	galeb klaukavac				
63.	<i>Larus ridibundus</i>	riječni galeb	LC gp		BD II/2	BE III
64.	<i>Limosa limosa</i>	crnorepa muljača	LC pp	SZ	BD II/1, III/2	BE III, BO II
65.	<i>Lullula arborea</i>	ševa krunica		SZ	BD I	BE III
66.	<i>Merops apiaster</i>	pčelarica	LC gp	SZ		BE II, BO II
67.	<i>Monticola saxatilis</i>	kamenjar		SZ		BE II, BO II
68.	<i>Monticola solitarius</i>	modrokos		SZ		BE II, BO II
69.	<i>Motacilla alba</i>	bijela pastirica		SZ		BE II

PTICE						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
70.	<i>Motacilla cinerea</i>	gorska pastirica		SZ		BE II
71.	<i>Muscicapa striata</i>	muharica	NT gp	SZ		BE II, BO II
72.	<i>Nycticorax nycticorax</i>	gak	NT gp	SZ	BD I	BE II
73.	<i>Oenanthe hispanica</i>	primorska bjeloguza		SZ		BE II, BO II
74.	<i>Oriolus oriolus</i>	vuga		SZ		BE II
75.	<i>Otus scops</i>	ćuk	NT gp	SZ		BE II
76.	<i>Pandion haliaetus</i>	bukoč	NT pp, RE gp	SZ	BD I	BE II, BO II, CI II
77.	<i>Parus caeruleus</i>	plavetna sjenica		SZ		BE II
78.	<i>Parus lugubris</i>	mrka sjenica		SZ		BE II
79.	<i>Parus major</i>	velika sjenica		SZ		BE II
80.	<i>Passer domesticus</i>	vrabac				BE III
81.	<i>Passer hispaniolensis</i>	španjolski vrabac				BE III
82.	<i>Periparus ater</i>	jelova sjenica		SZ		BE III
83.	<i>Pernis apivorus</i>	škanjac osaš	VU gp	SZ	BD I	BE II, BO II, CI II
84.	<i>Phalacrocorax aristotelis</i>	morski vranac	NT gp	SZ	BD I	BE III
85.	<i>Phalacrocorax carbo</i>	veliki vranac	VU gp	SZ		BE III
86.	<i>Phasianus colchicus</i>	fazan		Z	BD II-1/III-1	BE III
87.	<i>Pho. phoenicurus</i>	šumska crvenrepka	NT gp	SZ		BE II, BO II
88.	<i>Phoenicurus ochruros</i>	mrka crvenrepka		SZ		BE II, BO II
89.	<i>Phylloscopus collybitus</i>	zviždak		SZ		BE II, BO II
90.	<i>Phylloscopus sibilatrix</i>	šumski zviždak		SZ		BE II, BO II
91.	<i>Podiceps nigricollis</i>	crnogrlji gnjurac	EN gp	SZ		BE II
92.	<i>Prunella modularis</i>	sivi popić		SZ		BE II
93.	<i>Regulus ignicapillus</i>	vatroglavi kraljić		SZ		BE II, BO II
94.	<i>Regulus regulus</i>	zlatoglavi kraljić		SZ		BE II, BO II
95.	<i>Saxicola rubetra</i>	smeđoglavi batić	LC gp	SZ		BE II, BO II
96.	<i>Saxicola torquata</i>	crnoglava batić	LC gp	SZ		BE II, BO II
97.	<i>Scolopax rusticola</i>	šljuka	DD gp, NT ngp	SZ GP, Z NGP	BD II/1, III/2	BE III, BO II
98.	<i>Serinus serinus</i>	žutarica		SZ		BE II
99.	<i>Streptopelia decaocto</i>	gugutka		Z	BD II	BE III
100.	<i>Streptopelia turtur</i>	grlica	LC gp	Z	BD II/2	BE III
101.	<i>Sylvia atricapilla</i>	crnokapa grmuša		SZ		BE II, BO II
102.	<i>Sylvia cantillans</i>	bjelobrka grmuša		SZ		BE II, BO II
103.	<i>Sylvia communis</i>	grmuša pjenica		SZ		BE II, BO II
104.	<i>Sylvia curruca</i>	grmuša čevrljinka		SZ		BE II, BO II
105.	<i>Sylvia hortensis</i>	velika grmuša		SZ		BE II, BO II

PTICE						
R.BR.	VRSTA	HRVATSKI NAZIV	UGROŽENOST U RH	ZAŠTITA PREMA ZP	ZAŠTITA PREMA EU LEGISLATIVI	ZAŠTITA PREMA MEĐUNARODNIM KONVENCIJAMA
106.	<i>Sylvia melanocephala</i>	crnoglava grmuša		SZ		BE II, BO II
107.	<i>Tachymarptis melba</i>	bijela čiopa		SZ		BE II
108.	<i>Thalasseus sandvicensis</i>	dugokljuna čigra	NT ngp	SZ	BD I	BE II, BO II
109.	<i>Troglodytes troglodytes</i>	palčić		SZ		BE II
110.	<i>Turdus iliacus</i>	mali drozd		Z	BD II/2	BE III, BO II
111.	<i>Turdus merula</i>	kos		Z	BD II/2	BE III, BO II
112.	<i>Turdus philomelos</i>	drozd cikelj		Z	BD II/2	BE III, BO II
113.	<i>Turdus pilaris</i>	drozd bravenjak	VU gp	SZ	BD II/2	BE III, BO II
114.	<i>Turdus viscivorus</i>	drozd imelaš		Z	BD II/2	BE III, BO II
115.	<i>Upupa epops</i>	pupavac	NT gp	SZ		BE II

UGROŽENOST U RH

- zp** zimujuća populacija
gp gnijezdeća populacija,
ngp negnijezdeća populacija
pp preletnička populacija

PREMA IUCN KRITERIJIMA:

- CR** kritično ugrožena vrsta,
EN ugrožena vrsta,
VU rizična vrsta,
NT niskorizična vrsta,
LC najmanje zabrinjavajuća vrsta,
DD nedovoljno poznata vrsta

PREMA ZAKONU O ZAŠTITI PRIRODE:

- SZ** strogo zaštićena vrsta,
Z zaštićena vrsta
HD Direktiva o zaštiti prirodnih staništa, divlje faune i flore (Council Directive 92/43/EEC)(1992.)
BD Direktiva o zaštiti ptica (Council Directive 79/409/EEC)(1979.)
BE Konvencija o zaštiti europskih divljih vrsta i prirodnih staništa (BERN 1979.)
BO Konvencija o zaštiti migratornih vrsta divljih životinja (BONN, 1979.)
BA Protokol o posebno zaštićenim područjima Sredozemnog mora i biološkoj raznolikosti (BARCELONA, 1978.)

EUROBATS Sporazum o zaštiti šišmiša u Europi (LONDON 1991.)

- CI** Konvencija o međunarodnoj trgovini ugroženim vrstama divlje faune i flore (WASHINGTON, 1973.)

PRILOG 4:

*Popis tablica, slika,
grafikona i karata korištenih
u Planu upravljanja*

Tablice

Tablica 1.	Postojeća infrastruktura	16
Tablica 2.	Financiranje rada Javne ustanove “Park prirode Telašćica”	17
Tablica 3.	Područja ekološke mreže na području Parka prirode Telašćica i kontaktne zone	19
Tablica 4.	Smjernice za mjere zaštite za područja ekološke mreže	20
Tablica 5.	Staništa i vrste od međunarodnog značaja temeljem kojih je područje Parka prirode Telašćica predloženo u ekološku mrežu Natura 2000 – NATURA 2000 područja u RH – pSCI	20
Tablica 6.	Staništa i vrste od međunarodnog značaja temeljem kojih je područje Parka prirode Telašćica predloženo u ekološku mrežu Natura 2000 – NATURA 2000 područja u RH – SPA	21
Tablica 7.	Popis karti i snimki Parka prirode Telašćica	28
Tablica 8.	Tipovi staništa na području Parka prirode Telašćica	39
Tablica 9.	Zabilježene invazivne biljne svojte, s datumom opažanja, porijeklom, životnim oblikom te poznatom godinom unosa u Hrvatskoj (prema bazi flore Hrvatske)	44
Tablica 10.	Zabilježene svojte s ugroženim (EN) i osjetljivim (VU) statusom te dvije nedovoljno poznate (DD) vrste. Nikolić i Topić (2005)	45
Tablica 11.	Tipovi morskih staništa na području Parka prirode Telašćica prema Nacionalnoj klasifikaciji staništa	51
Tablica 12.	Fauna podmorja Parka prirode Telašćica	55
Tablica 13.	Brojnost stanovnika mjesta Sali po godinama	65
Tablica 14.	Duljina prometnih pravaca kroz Park prirode	67
Tablica 15.	Prikaz vrsta i broja divljači i životinjskih vrsta	71
Tablica 16.	Prikaz broja posjetitelja i broja prodanih ulaznica u Park po godinama	72
Tablica 17.	Aktivnosti po zonama	108
Tablica 18.	Plan zapošljavanja	109
Tablica 19.	Ukupna sredstva potrebna za provođenje Plana upravljanja	112
Tablica 20.	Rashodi provedbe akcija prema temama Plana	112
Tablica 21.	Rashodi provedbe akcija prema prioritetima Plana	113
Tablica 22.	Rashodi provedbe akcija prema strategijama Plana	113
Tablica 23.	Rashodi provedbe akcija Plana	114
Tablica 24.	Ugrožene i zaštićene vrste kopnenih cvjetnica Parka prirode Telašćica	141
Tablica 25.	Ugrožene i zaštićene vrste morskih cvjetnica Parka prirode Telašćica	144
Tablica 26.	Ugrožene i zaštićene vrste algi Parka prirode Telašćica	144
Tablica 27.	Ugrožene i zaštićene vrste leptira Parka prirode Telašćica	149
Tablica 28.	Ugrožene i zaštićene vrste vretenaca Parka prirode Telašćica	149
Tablica 29.	Ugrožene i zaštićene vrste kornjaša Parka prirode Telašćica	149
Tablica 30.	Ugrožene i zaštićene vrste spužvi Parka prirode Telašćica	149
Tablica 31.	Ugrožene i zaštićene vrste bodljikaša Parka prirode Telašćica	150
Tablica 32.	Ugrožene i zaštićene vrste žarnjaka Parka prirode Telašćica	150
Tablica 33.	Ugrožene i zaštićene vrste mekušaca Parka prirode Telašćica	150
Tablica 34.	Ugrožene i zaštićene vrste rakova Parka prirode Telašćica	151
Tablica 35.	Ugrožene i zaštićene vrste riba Parka prirode Telašćica	151
Tablica 36.	Ugrožene i zaštićene vrste gmazova Parka prirode Telašćica	151
Tablica 37.	Ugrožene i zaštićene vrste vodozemaca Parka prirode Telašćica	152
Tablica 38.	Ugrožene i zaštićene vrste sisavaca Parka prirode Telašćica	152
Tablica 39.	Ugrožene i zaštićene vrste ptica Parka prirode Telašćica	153

Slike

Slika 1. Organogram službi Javne ustanove	15
Slika 2. Fotografija Parka iz zraka	26
Slika 3. Zračni snimak uvale Telašćica	26
Slika 4. Hondrodonti u uvali Mir	29
Slika 5. Rudisti u uvali Čušćica	29
Slika 6. Jezero Mir	31
Slika 7. Strmac	31
Slika 8. Terasasti maslinik	31
Slika 9. Ostaci rimskog kamenoloma u uvali Kobiljak	32
Slika 10. Jama u uvali Čušćici	33
Slika 11. Spilja Golubinka	33
Slika 12. Lokva u Dugom polju	33
Slika 13. Suhozid	36
Slika 14. Gmajno polje	36
Slika 15. Uvala Čuška duboka	36
Slika 16. Šuma alepskog bora	41
Slika 17. Garig u sukcesiji	41
Slika 18. Kamenjarski pašnjak	42
Slika 19. Vegetacija obalnih stijena	42
Slika 20. Dugootočka zečina <i>Centaurea ragusina</i> L ssp. <i>lungensis</i> (Ginzb.) Hayek	43
Slika 21. Orhideja Bertolomijeva kokica <i>Ophrys bertolonii</i> Moretti	43
Slika 22. Orhideja jesenska zasuknica <i>Spiranthes spiralis</i> (L.) Chev	43
Slika 23. Hrast crnika <i>Quercus ilex</i>	44
Slika 24. MTB/64 kvadranti u kojima su zabilježene invazivne biljne svoje navedene u tablici 9	45
Slika 25. Vršača sljezolik <i>Hibiscus trionum</i> L.	45
Slika 26. Morski slak <i>Calystegia soldanella</i> (L.) R.Br.	45
Slika 27. Trčak <i>Laemostenus (Laemostenus) dalmatinus</i>	46
Slika 28. Trčak <i>Molops (Molops) dalmatinus</i>	46
Slika 29. Rottemburgov debeloglavac <i>Thymelicus acteon</i>	46
Slika 30. Kopneni puž <i>Agathylla lamellosa</i>	47
Slika 31. Kopneni puž dugootočka zaklopnica <i>Delima edmibrani</i>	47
Slika 32. Gatalinka <i>Hyla arborea</i>	47
Slika 33. Krška gušterica <i>Podarcis melisellensis</i>	48
Slika 34. Pjegava crvenkrpica <i>Zamenis situla</i>	48
Slika 35. Sivi sokol <i>Falco peregrinus</i>	49
Slika 36. Eleonorin sokol <i>Falco eleonora</i>	49
Slika 37. Škanjac <i>Buteo buteo</i>	49
Slika 38. Sova ušara <i>Bubo bubo</i>	49
Slika 39. Morski vranac <i>Phalacrocorax aristotelis</i>	50
Slika 40. Muflon <i>Ovis musimon</i>	50
Slika 41. Biocenoza fotofilnih algi	52
Slika 42. Biocenoza polutamnih špilja	52
Slika 43. Alga <i>Halimeda tuna</i>	54
Slika 44. Alga <i>Acetabularia acetabulum</i>	54
Slika 45. Morska cvjetnica <i>Cymodocea nodosa</i>	54
Slika 46. Livada <i>Posidonia oceanica</i>	55
Slika 47. <i>Posidonia oceanica</i>	55
Slika 48. Gorgonija žuta rožnjača <i>Eunicella cavollini</i>	56

Slika 49. Gorgonija velika rožnjača <i>Paramuricea clavata</i>	56
Slika 50. Crveni koralj <i>Corallium rubrum</i>	56
Slika 51. Plemenita periska <i>Pinna nobilis</i>	57
Slika 52. Prstac <i>Lithophaga lithophaga</i> .	57
Slika 53. Mesojedna spužva <i>Asbestopluma hypogea</i>	57
Slika 54. Gradina	58
Slika 55. Nalazi iz liburnskog groba	59
Slika 56. Nalazi iz liburnskog groba	59
Slika 57. Nalazi iz grobnog humka	60
Slika 58. Nalazi iz grobnog humka	60
Slika 59. Skica Ville rusticae	61
Slika 60. Panoramski snimak Ville rusticae	61
Slika 61. Rimska vila Ville rusticae	61
Slika 62. Panoramski snimak crkve Sv. Luke	62
Slika 63. Nalazište crkve Sv. Luke	62
Slika 64. Tlocrt crkve Sv. Viktora	63
Slika 65. Crkva Sv. Viktora	63
Slika 66. Skica crkve Sv. Ivana	63
Slika 67. Tlocrt crkve Sv. Ivana	64
Slika 68. Crkva Sv. Ivana	64
Slika 69. Crkva Sv. Ante	64
Slika 70. Križ u blizini crkve Sv. Ante	64
Slika 71. Maslinik	68
Slika 72. Vinograd u Gmajnom polju	69
Slika 73. Restoran "Telašćica"	72
Slika 74. Plivački maraton	73

Karte

Karta 1. Zemljopisni položaj Parka prirode Telašćica (RH)	25
Karta 2. Karta Parka s ucrtanom granicom	27
Karta 3. Geološka karta Parka prirode Telašćica	30
Karta 4. Isječak pedološke karte Parka prirode Telašćica	34
Karta 5. Krajobrazne jedinice na širem području Parka prirode Telašćica	35
Karta 6. Karta kopnenih staništa PPT (M 1:25000)	40
Karta 7. Tipovi morskih staništa i njihov prostorni raspored u Parku	53
Karta 8. Prikaz Zona područja Parka prirode Telašćica	108

Grafikoni

Grafikon 1. Godišnji hod srednje mjesečne temperature zraka. Razdoblje: 1971.-2000.	37
Grafikon 2. Godišnji hod srednjih mjesečnih količina oborina za razdoblje: 1971-2000.	38
Grafikon 3. Prikaz zastupljenost pojedinih skupina u cjelokupnoj fauni mora u Parku prirode Telašćica	55
Grafikon 4. Brojnost stanovnika mjesta Sali po godinama	65

Plan upravljanja Park prirode Telašćica

IZDAVAČ:

JAVNA USTANOVA PARK PRIRODE "TELAŠĆICA"
Ulica Danijela Grbin bb,
HR-23281 Sali,
www.telascica.hr

AUTORI:

Nikolina Baković, Marino Buturić, German Grbin, Antonio Kršulja,
Goran Milin, Vesna Petešić, Božidar Puhov, Nikola Raljević, Milena Ramov

LEKTURA:

Nitor usluge d.o.o.

FOTOGRAFIJE:

Nikolina Baković, Tatjana Bakran Petricioli, Hrvoje Čižmek, German Grbin, Velid Jakupović,
Sven Jelaska, Kristina Krklec, Petar Kružić, Romano Petešić, Božidar Puhov,
Milena Ramov, Goran Rnjak, Foto arhiva Javne ustanove "Park prirode Telašćica"

GRAFIČKA PRIPREMA I DIZAJN:

locastic | Studio Locastic
mali studio za velike ideje. | Roosewelta 52, 21000 Split

TISAK:

Veddis d.o.o
Vlahe Paljetka, 23000 Zadar

NAKLADA:

100 primjeraka

